

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Kristýna Kalincová

Tematizace jinakosti v románu Petry Soukupové

Klub divných dětí

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením
Mgr. Jany Sladové, Ph.D. s využitím uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Kalincová Kristýna

Poděkování

Děkuji Mgr. Janě Sladové, Ph.D. za odborné vedení, které mi poskytla při vypracování diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat Marii Vašutové, která mi věnovala své hodiny literatury k odzkoušení vybraného námětu, a Karolíně Mičkové za pomoc při grafickém zpracování pracovních listů.

Obsah

ÚVOD.....	5
1 TÉMA JINAKOSTI V KONTEXTU SOUČASNÉ LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ.....	6
1.1 VÝVOJOVÉ TENDENCE LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ U NÁS A V ZAHRANIČÍ..	6
1.2 JINAKOST JAKO TÉMA LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ OD KONCE 19. STOLETÍ PO SOUČASNOST A JEHO VYUŽITÍ VE VÝUCE	10
1.3 AUTOŘI ZABÝVAJÍCÍ SE TÉMATEM JINAKOSTI V SOUČASNÉ LITERATUŘE PRO DĚTI A MLÁDEŽ	17
2 PETRA SOUKUPOVÁ A JEJÍ KNIHA KLUB DIVNÝCH DĚTÍ V KONTEXTU ČESKÉ LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ.....	23
2.1 KLUB DIVNÝCH DĚTÍ	24
2.2 DĚJ KNIHY KLUB DIVNÝCH DĚTÍ	26
2.3 CHARAKTERISTIKA HLAVNÍCH POSTAV V KNIZE KLUB DIVNÝCH DĚTÍ	27
2.4 TÉMA JINAKOSTI V KNIZE KLUB DIVNÝCH DĚTÍ	29
3 NÁMĚTY PRO LITERÁRNÍ VÝCHOVU S VYUŽITÍM KNIHY KLUB DIVNÝCH DĚTÍ PETRY SOUKUPOVÉ.....	35
3.1 POSTAVENÍ LITERÁRNÍ VÝCHOVY V RVP ZV.....	35
3.2 ZÁKLADNÍ VÝUKOVÉ METODY	37
3.3 NÁMĚTY PRO PRÁCI S DANOU KNIHOU	40
3.3.1 Příprava č. 1.....	41
3.3.2 Příprava č. 2.....	43
3.3.3 Příprava č. 3.....	46
3.3.4 Příprava č. 4.....	48
3.3.5 Příprava č. 5.....	50
3.3.6 Příprava č. 6.....	53
3.3.7 Příprava č. 7.....	55
3.3.8 Příprava č. 8.....	56
4 OVĚŘENÍ VYBRANÉHO NÁMĚTU V PRAXI	59
4.1 CHARAKTERISTIKA VYBRANÉ TŘÍDY	59
4.2 PRŮBĚH VYUČOVACÍ HODINY A JEJÍ VYHODNOCENÍ	60
ZÁVĚR	63
SEZNAM TIŠTĚNÝCH A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ:	65
SEZNAM OBRÁZKŮ	71
SEZNAM PŘÍLOH.....	72
PŘÍLOHY.....	75

Úvod

V této práci se zaměřujeme na téma jinakosti, a to konkrétně v próze *Klub divných dětí* od Petry Soukupové. Diplomová práce je rozdělena na čtyři části, z toho první dvě části jsou teoretické a další dvě praktická.

V první kapitole se podíváme na to, jak se literatura pro děti a mládež vyvíjela od roku 1989 až po současnost. Poté se soustředíme už na samotné téma jinakosti a na to, jaký byl pohled na toto téma od konce 19. století do přítomnosti. Představíme si autory tehdejší doby zabývající se tímto tématem a na závěr autory současné, mezi které patří nejen čeští autoři, ale také zahraniční. Zároveň přiblížíme, jak se měnil pohled na využití tématu odlišnosti a handicapu ve výuce ve společensko-historickém kontextu.

Jelikož autorka této diplomové práce se spisovatelkou Petrou Soukupovou zabývala v práci bakalářské, jejího života se dotkneme spíše sporadicky. V druhé části se zaměříme převážně na samotné dílo *Klub divných dětí*, kde knihu představíme po všech stránkách, popíšeme její děj a charakterizujeme hlavní postavy, provedeme interpretaci a přiblížíme si pohled současné společnosti na knihu.

Ve třetí části diplomové práce tvoříme náměty z této knihy, které budou určeny pro práci v literární výchově. Tato část je pro tuto práci stěžejní a jejím hlavním cílem je vypracovat několik námětů práce s knihou *Klub divných dětí*, které jsou zaměřeny na téma jinakosti a odlišnosti. Do těchto námětů se pokusíme zakomponovat zážitkové aktivity, jež by pomohly k uvědomění si hlavních cílů. Hlavním cílem všech příprav je, aby se žák dokázal vcítit do situace jakkoliv znevýhodněného člověka, toleroval jej a dokázal mu pomoci. Přípravy jsou tvořeny podle třífázového modelu E-U-R neboli rozvržení hodiny na Evokaci, Uvědomění a Reflexi – ten vysvětlujeme podrobněji v kapitole tři. Každá příprava obsahuje čtenářské strategie, které bude čtenář používat u konkrétního úryvku z knihy, a je doplněna dalšími výukovými metodami.

Poslední část práce se zabývá ověřenými náměty z praxe. Jelikož jsme si vědomi vytiženosti v hodinách českého jazyka, našim cílem je ověřit alespoň jeden námět. Popíšeme školu a třídu, ve které bude příprava vyzkoušena, celkový průběh vyučovací hodiny a její závěr. Hlavním cílem je zjistit, zda jsou náměty použitelné v praxi a aktivity použité v nich nám pomůžou dojít k nastaveným výukovým cílům.

1 Téma jinakosti v kontextu současné literatury pro děti a mládež

V této kapitole se autorka práce zabývá vývojem dětské literatury u nás a v zahraničí. Popíšeme si, jaký byl stav literatury po roce 1989 u nás a jakým způsobem ji ovlivnila tehdejší politická situace. Vysvětlíme si, jak působila změna režimu v naší zemi na autory a jejich spisovatelskou činnost. Zároveň si přiblížíme zahraniční autory, kteří tvořili ve stejném období, a pokusíme se vytvořit paralelu mezi vývojem české a zahraniční literatury pro děti a mládež od pádu komunistického režimu v naší zemi.

Dále se zaměříme na to, jak se proměňovalo vnímání tématu jinakosti v literatuře od konce 19. století až po současnost. Pod tímto tématem si můžeme představit drobné odlišnosti například v oblékání a názoru, ale také fyzickou odlišnost a různé formy handicapu. Handicapu a tomu, jak souvisí s inkluzí ve školách, se v této části budeme také věnovat.

V závěru této kapitoly představujeme další české i světové autory a jejich díla, která obsahují stěžejní téma této práce, což je jinakost. Pokusíme se tak uzavřít tuto kapitolu tak, abychom získali celistvý obraz na tuto problematiku v literatuře pro děti a mládež.

1.1 Vývojové tendence literatury pro děti a mládež u nás a v zahraničí

Po roce 1989 u nás nastala změna v politicko-společenské situaci. To vedlo k proměnám v literatuře pro děti a mládež. Jelikož nakladatelství přestala podléhat politickému režimu, zvýšila se nakladatelská činnost. Ta přinesla nárůst publikací pro děti a mládež. Důsledkem byla pestrost na trhu s knihami pro tuto věkovou kategorii. Mezi další důsledky patřila roztržitost nakladatelských aktivit, u kterých docházelo k souběžnému vydávání stejných titulů. Dalším příkladem negativních důsledků byla neprofesionálnost v přípravě edic a nárůst triviální literatury.

V tomto období se do popředí dostávali autoři, kteří v dřívějších letech publikovali pouze v exilu nebo samizdatu. Konkurenty jim byli zahraniční autoři a autoři

triviálních děl, kteří nabrali komerční oblíbenost.¹ Pozitivum této doby bylo to, že měl čtenář jistotu pestrého výběru mezi knihami.

Nebylo zcela jasné, kam přesně se literatura pro děti a mládež bude ubírat. Zároveň nebylo možné kontrolovat množství vlivů, které se začaly objevovat a působily na děti a mládež. Literatuře nepomohla ani skutečnost, že se do popředí začala dostávat média. Vývoj literatury byl tedy spíše pomalejší a dohnat tento deficit bylo náročné.

Tento proces měl však i tu lepší stránku. Média, jako je televize, rádio apod., sice zastínila knihu a dialog, který je možný s textem vést, ale v případě rozvíjení představitosti a fantazie byla kniha nenahraditelným artiklem.²

Další problematická situace, která v oblasti literatury pro děti a mládež nastala, byla touha udržet jistou tradici v tvorbě literatury pro tuto věkovou skupinu. To ale nebylo tak úplně možné, když vezmeme v potaz, že děti a jejich svět se také začal vyvíjet dalším směrem. Děti začaly být více gramotné v oblasti, jako je informatika a technologie obecně. Tradiční tvorba neakceptovala proměnu psychomentální identity dítěte této doby. Bylo tedy nutné se znovu zaměřit na problematiku po stránce komunikační, psychologické a sociologické.³ Autorkou, která se na tuto problematiku zaměřila, byla Iva Procházková.⁴ Ta v 90. letech vydává knihu *Soví zpěv*, ve které se objevuje téma nové komunikační situace v literatuře, tj. virtuální komunikace, jež je zmíněna v předchozím odstavci.⁵ Tato kniha poukazuje hlavně na to, „že dokud bude člověk žít v přirozeném světě důvěrného tělesného kontaktu, z něhož vyrůstá přirozený dětský cit a intelekt, dotud bude mít v jeho životě své funkční místo umění, je zachráněn jeho vnitřní svět a důsledky virtuálních interpersonálních vztahů“ (Urbanová, 2003, s. 118–119).

¹ Tendence v literatuře pro děti a mládež po roce 1990. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Praha: Libri, 2012, s. 37. ISBN 978-80-7277-506-4.

² Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 116–117. ISBN 80-7198-548-1.

³ Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 118. ISBN 80-7198-548-1.

⁴ Proměny prózy pro mládež, próza s dětským hrdinou. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 41–42. ISBN 80-7367-095-x.

⁵ Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 118. ISBN 80-7198-548-1.

Na začátku 90. let se objevil zájem o reedici, která se dělila do třech podob. První podobou byl návrat zajímavých uměleckých textů. Nejprve se jednalo hlavně o katolické autory, jako byl Jaroslav Durych, Václav Renč a Jan Zahradníček. Poté šlo o autory, kteří emigrovali do zahraničí. Mezi ty patřil Ludvík Aškenázy, Vladimír Škutina a Iva Procházková, o které se zmíníme více v další kapitole této práce. Poslední skupinou pak byli autoři, kteří patřili mezi zamlčované, například Jan Procházka, Ivan Klíma a Václav Benda. Tito autoři byli po změně politického režimu přijímáni převážně starší generací. Mladší generace necítila takovou potřebu číst tyto autory. Výjimkou byl Jaroslav Foglar, který měl ohlas jak u starší generace, tak u mladší se svým románem *Hoši od Bobří řeky* nebo komiksovým seriálem *Rychlé šípy*.⁶

Co se týče komiksů a dalších časopisů určených pro děti a mládež, stal se z této tvorby jakýsi fenomén. Byly vydávány časopisy jako *Sluníčko*, *Méd'a Pusík*, *Čtyřlístek*, *Medvídek Pú*, *Mateřídouška* nebo *Kačer Donald*. Poté vznikla tzv. věková propast mezi časopisy vydávanými pro věkovou skupinu dětí 6–10 let a pubescenty. Pro mládež se pak na trhu objevily časopisy *Bravo*, *Popcorn*, *Poplife* nebo *Top dívka*. Většina těchto časopisů se stala největším kýčem na trhu.⁷ Mezi výjimky patří časopis *Mateřídouška*, který si zachoval svou úroveň a hodnotu minimálně do roku 2002 pod vedením šéfredaktorky Magdaleny Propperové. Na stránkách *Mateřídoušky* došlo ke zrodu několika kvalitních knížek pro děti. Příkladem takové knihy může být titul *Když velcí byli kluci* od Hany Doskočilové.⁸

Druhou podobou reedice bylo vydávání knih, které nesou znak sentimentálnosti, nekomplikovanosti až banálnosti. Nedá se zcela určit konkrétní žánr. Jedná se o tvorbu kreslených seriálů, humorných příběhů zaměřených na studentská léta anebo meziválečné dívčí romány a rodokapsy. Ty začaly vycházet v nakladatelství Iva Železného. Mezi kreslené seriály patřil *Kulihrášek*, *Míša Kulička* nebo *Marbulínek*.

Třetí podobou jsou knihy *Nadace zlatého fondu české literatury pro děti a mládež*. Tato nadace byla založena jako tzv. obrana dobré dětské knihy v roce 1996 v Ústavu

⁶ Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 124. ISBN 80-7198-548-1.

⁷ Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 121. ISBN 80-7198-548-1.

⁸ PROVÁZNIČEK, Jaroslav. Literatura pro české děti. *ILiteratura.cz* [online]. 2003 [cit. 2022-05-15]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/Clanek/10179/literatura-pro-ceske-deti>

literatury pro děti a mládež Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Po vypracování seznamu literatury se začali hledat sponzoři. Darovalo se dva tisíce výtisků od každého oceněného titulu knihovnám v České republice. Měla to být záruka toho, že se hodnotné knihy dostanou k současným dětem tohoto období. Mezi tyto knihy patřily *Na výsluní* od Josefa Kožíška, *Písničky bez muziky* od Emanuela Frynty, *Proč ten ptáček z větve nepadne* od Jana Skácela a Josefa Čapka nebo také *Bajaja* od Vladimíra Holana.⁹ Dalšími přispěvateli byli Iva Procházková, Pavel Šrut a Hana Doskočilová.¹⁰

V 2. polovině 90. let zesílil zájem o adaptaci klasických děl. Dělal se literární přepisy filmových děl, klasická světová díla byla znovu zpracovávána. Dílo, které můžeme považovat za zdařilou adaptaci, jsou *Ezopovy bajky*. Ty převyprávěl Pavel Šrut. Jedná se o soubor, jenž obsahuje asi sto bajek.¹¹

Mezi nejvýznamnější autory světové literatury vydávané u nás v 90. letech můžeme zařadit Tolkiena a jeho sérii *Pán prstenů* nebo *Hobit aneb Cesta tam a zpátky*. U teenagerů byly tyto knihy obzvlášť oblíbené. Jedná se o knihy, ve kterých se setkáváme s vlastním mytologickým světem. Jeho díla a svět, který v nich stvořil, nesla odezvu v dalších uměleckých oblastech, jako je například hudba, malba a film. Inspirovat se nechali i tvůrci stolních a počítačových her.¹²

Knihy Roalda Dahla byly v zahraničí přijaty rozporuplně. Zatímco byli v 60. letech 20. století rodiče, učitelé a další čtenáři znepokojeni Dahlovými tématy nemilovaných dětí, u nás později v 90. letech 20. století tato témata nešokovala nikoho. V té době se spíše pozornost ubírala směrem k čarodějnické sáze o malém kouzelníkovi Harrym Potterovi, jejíž autorkou je J. K. Rowlingová.¹³

⁹ Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 125–126. ISBN 80-7198-548-1.

¹⁰ PROVÁZNIČEK, Jaroslav. Literatura pro české děti. *ILiteratura.cz* [online]. 2003 [cit. 2022-05-15]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/Clanek/10179/literatura-pro-ceske-deti>

¹¹ Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 126. ISBN 80-7198-548-1.

¹² Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 128. ISBN 80-7198-548-1.

¹³ Devadesátá léta v tvorbě a recepci literatury pro děti a mládež v Čechách. URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 128. ISBN 80-7198-548-1.

Důvodem, proč byla a stále je série o mladém čaroději tak populární, je schopnost oslovit nejrůznější čtenáře. Tyto knihy oslovovaly jak děti ve věku desíti let, tak i mladé dospělé kolem dvaceti let. Díky symbolice, kterou Harry Potter přinášel, dokázal příběh rozvíjet osobnost dětských čtenářů a pomáhal odpovídat na otázky těm starším. Zároveň dodával malému čtenáři naději, že přes těžké chvíle v životě přijde řešení našeho problému a opět budeme spokojeni a šťastní.¹⁴

Dále se k nám dostává próza pro děti a mládež z německy mluvících zemí, jako je Rakousko a Německo. Prózy například od autorů jako Christine Nöstlingerová, která vydala svou první prózu v roce 1970. Témata, která si zvolila pro své psaní, zaujala čtenáře díky tomu, že její příběhy „překračovaly tradiční vypravěčská schémata v odvaze otevřeně se vyjadřovat k aktuálním problémům života, jako jsou emancipace a možnost seberealizace v rodině, omezenost autoritativní výchovy, byrokratismus, zkostnatělost a předsudky v mezilidských vztazích“ (Čeňková, 2006, s. 42). Dalším příkladem významného zahraničního autora, který sklídl ohlas i u nás, byl Joachim Fridrich, který se dostal do popředí díky své detektivní sérii *Čtyři a půl kamaráda*.¹⁵

Stav literatury u nás prošel od pádu komunistického režimu nejrůznějšími změnami, které nám zajistily pestrou nabídku knih nejen českých autorů, ale také těch světových. Spousty knih, které začaly u nás vycházet na začátku 20. století, sklízí popularitu od čtenářů i v současné době. Příkladem takových titulů z kategorie dětské literatury, na kterou se v této práci zaměřujeme prioritně, nám může být *Harry Potter*, *Čtyři a půl kamaráda*, *Pán prstenů* nebo knihy od Roalda Dahla.

1.2 Jinakost jako téma literatury pro děti a mládež od konce

19. století po současnost a jeho využití ve výuce

Než se zaměříme na pojetí jinakosti v současné literatuře, vysvětlíme si, co pod toto pojmenování můžeme zařadit. Pod pojmem jinakost si můžeme představit více handicapů, které člověka v životě provází. Handicapem je označováno znevýhodnění nebo překážka¹⁶, kterou musí člověk překonávat během různých situací, které ho potkají

¹⁴ BLACK, Sharon. The magic of Harry Potter: Symbols and Heroes of Fantasy. *Children's Literature in Education*. 2003, 34(3), 11.

¹⁵ Proměny prózy pro mládež, próza s dětským hrdinou. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 41–42. ISBN 80-7367-095-x.

¹⁶ <https://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/hendikep-handicap-hendykep>

v průběhu života. Samotný pojem jinakost je pak obecné označení pro odlišnost.¹⁷ Handicap neboli znevýhodnění se dělí na poruchy komunikační a chování, tělesné a mentální znevýhodnění. Poruchy tělesné jsou handicap, které vznikají v důsledku onemocnění, úrazu, ztráty či snížení mobility. Poruchy komunikace jsou poruchy vnímání, přijímání a zpracování podnětu a následné reakce na ně. Mezi tyto poruchy můžeme zařadit například znevýhodnění v oblasti zraku a sluchu nebo specifické poruchy učení. Mentální poruchy jsou poruchy převážně rozumových schopností a mohou být vrozené i získané. Poslední z této kategorie jsou poruchy chování. Projevují se chováním, které je pro danou společnost nežádoucí a nepřijatelné. Příkladem je disociální, asociální nebo antisociální chování.¹⁸

V historii se na jakoukoliv fyzickou či duševní odlišnost dívala společnost odmítavě. Lidé, kteří se něčím lišili, přitahovali pozornost. Názor na handicapované lidi byl velmi pomíjivý a závisel na momentálních normách a hodnotách společnosti. Společnost a její postoj k určitým hodnotám a normám pak souvisí s kulturou a jejím vývojem. Každá kultura se vyvíjí jinak. Co může být pro jednu kulturu normou, pro druhou to může být příkladem patologického jednání.¹⁹

Společnost obvykle nastaví jakýsi ideál. Tento ideál odpovídá dané kultuře. Z něj pak vznikají dané normy, které určují, co je správné a co špatné. Na jedince je pak vyvíjen jistý tlak, aby se v dané společnosti přizpůsobil tomu, co je považováno za běžné chování a projevy. Toto přizpůsobení nesouvisí pouze s dodržováním určitých norem, ale i s tím, jak budeme vnímat chování ostatních členů dané společnosti. Ti, kteří se odlišují fyzickým nebo psychickým projevem, jsou obvykle vnímáni jako něco cizího. V člověku to vzbuzuje pocit ohrožení. Vnímání jinakosti pak záleží především na tom, jak se osobnost člověka vyvíjela v závislosti na společnosti. Postižení lidé byli vnímáni jako něco negativního, odpuzujícího. Zároveň v dřívější době představovali i něco magického. Příkladem mohla být jasnovidnost slepců apod. Tlak, který společnost vyvíjí na to, jak vnímat členy, kteří jsou něčím odlišní, nepůsobí však jenom na zdravé jedince zapadající

¹⁷ PROUZOVÁ-KVĚTOŇOVÁ, Regina. *Význam jinakosti pro speciálně pedagogické myšlení*. Praha, 2011, s. 5. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Oddělení pro vědeckou činnost. Vedoucí práce Titzl, Boris.

¹⁸ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008, s. 20–21. ISBN 978-807-3870-140.

¹⁹ VÁGNEROVÁ, M. a kol. *Psychologie handicapu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 7. ISBN 80-7184-929-4.

do běžných norem, ale také právě na jedince odlišné od dané normy. Handicapovaní členové tedy musejí přijímat roli, která jim je přisouzena.²⁰

Později s nástupem křesťanství se začal utvářet druhý pohled na členy, kteří byli jiní a vybočovali z běžného projevu chování a fyzické podoby. Tento pohled byl vyjádřen „v podobě křesťanské lásky (*charistas*) a z toho plynoucí péče o slabé a nemocné“ (Vágnerová, 1999, s. 12).²¹ Snaha o opravdovou pomoc handicapovaným jedincům se za poslední dvě století velmi zlepšila, přestože bylo v minulém století potřeba dokazovat, zda jsou postižené děti vzdělavatelné. Dnes na tuto snahu navazuje speciálně pedagogická péče. Přesto je postižený jedinec stále definován svým handicapem a je na něj nahlíženo s lítostí a soucitem. Společnost se na něj dívá jako na objekt péče. Z tohoto důvodu se odlišní jedinci stále oddělují od části zdravé populace.²²

Dnes je velice známý termín integrace, která spočívá v začlenění postiženého jedince do společnosti pomocí speciálních přístupů a pomůcek. Aby se ale zamezilo tomu, že bude handicapovaný jedinec definován pouze svým postižením, je důležitá hlavně inkluze. Inkluze označuje přístup, který má začleňovat handicapované a jinak odlišné lidi do běžných činností jako ty zdravé. Speciální prostředky a přístupy jsou používány jenom v případě, pokud je to opravdu nutné. Inkluzivní vzdělávání oproti tomu integračnímu dává přednost zařazovat žáky a studenty s postižením do běžného školství. Jsou tedy vzděláváni v rámci běžných výukových metod a se žáky a studenty bez postižení. Tento přístup tak lépe pomáhá začlenit jedince s postižením do společnosti a zároveň přispívá k tomu, aby u lidí bez handicapu vytvářel nezaújatý postoj k jedincům, kteří se odlišují, a vnímal je jako běžnou součást života i společnosti. Nastavuje tedy myšlenku, že jinakost je normální, což je také centrální bod inkluzivního přístupu.²³

Kromě mentální nebo fyzické jinakosti existuje také jinakost kulturní. Jedná se o jedince, kteří přichází z odlišných zemí a mají jiné kulturní vnímání a postoje. Jak s touto problematikou pracovat, se zabývá kulturně inkluzivní obsah učiva. Jedná se o učivo, které si zvládne osvojit i žák s kulturními odlišnostmi. Cílem je vytvořit pozitivní

²⁰ VÁGNEROVÁ, M. a kol. Psychologie handicapu. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 8–12. ISBN 80-7184-929-4.

²¹ VÁGNEROVÁ, M. a kol. Psychologie handicapu. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 12. ISBN 80-7184-929-4.

²² VÁGNEROVÁ, M. a kol. Psychologie handicapu. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 12–13. ISBN 80-7184-929-4.

²³ SLOWÍK, Josef. Odborný článek: Speciální pedagogika: Integrace a inkluze. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/16169/SPECIALNI-PEDAGOGIKA-INTEGRACE-A-INKLUZE.html>

sebepečetí u žáků s tímto druhem jinakosti a pozitivní postoje ostatních žáků k tomuto jedinci.²⁴

Od kulturní jinakosti se teď na chvíli vzdálíme a podíváme se na handicap v literatuře pro děti a mládež. V té české bylo téma jinakosti zmiňováno velmi okrajově. Na konci 19. století se objevuje institucionální péče o handicapované děti a s tím se začíná měnit i postoj tohoto tématu v literatuře. V první řadě se začaly objevovat texty, ve kterých se autoři zaměřovali na výchovné metody nebo na ústavní péči, která byla v té době nově zavedená.²⁵

Kniha, která stála na počátku zobrazování handicapu v literatuře, byla od Jana Petruse s názvem *Blbeček*. Nejprve byla vydána v roce 1917, později v roce 1933 pod názvem *Příběh pasáčka Jury*. Hlavní postava této knihy trpí mentálním postižením a je svým okolím ponižována. Jako vysvobození z jeho utrpení v životě přichází spáchání sebevraždy.²⁶

Příklad můžeme najít u autora souboru povídek *Děti v jeskyních*, ve kterém se odráží tehdejší péče dobročinných ústavů. Jeden z neznámějších ústavů, Jedličkův ústav, se objevuje v próze Ludmily Durdíkové-Faucher, konkrétně v díle *Šarkán*. V této knize autorka vykresluje obraz svého přítele z dětství, který se díky Jedličkově ústavu dokázal rozvíjet a zlepšovat ve svém výtvarném talentu navzdory svému tělesnému znevýhodnění. Čtenáři jsou v knize popsány každodenní momenty z Jedličkova ústavu, a to z perspektivy Durdíkové.²⁷

Jak se jinakost začala v literatuře v první polovině 20. století objevovat díky ústavní péči, tak v druhé polovině se toto téma opět vytrácí v závislosti na proměnách ve společnosti. Jakýkoliv druh handicapu byl vnímán jako selhání lékařství. Z toho důvodu bylo toto téma tabu. Po roce 1948 také toto téma nespádalo do představy šťastnějších zítřků, které měla zařídit mladá generace.

²⁴ Teorie inkluzivní výuky: Kulturně inkluzivní obsah učiva. *Inkluzivní škola.cz* [online]. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/kulturne-inkluzivni-obsah-uciva>

²⁵ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Tematika handicapu v české literatuře pro děti a mládež první poloviny 20. století* [online]. 1-10 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://1library.co/document/q59en33z-tematika-handicapu-ceske-literature-mladez-prvni-poloviny-stoleti.html>

²⁶ GEJGUŠOVÁ, Ivana. *Handicap v literatuře z pohledu pomáhajících profesí a postižených jedinců* [online]. In: . s. 3 [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/GalDrzewiecka1/subor/Gejgusova.pdf>

²⁷ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Tematika handicapu v české literatuře pro děti a mládež první poloviny 20. století* [online]. 1-10 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://1library.co/document/q59en33z-tematika-handicapu-ceske-literature-mladez-prvni-poloviny-stoleti.html>

Pokud se téma jinakosti nebo handicapu přece jenom v literatuře objevilo, mělo být čtenáři podáno jako určitý druh zkoušky, kterou mu ze solidarity pomůže překonat společnost, což byla jedna z hlavních myšlenek, kterou tehdejší ideologie propagovala. Většinou hlavní hrdina trpěl lehkým nebo dočasným postižením, které silou vlastní vůle a pomocí okolí nakonec dokázal překonat. Román *Velká voda* od spisovatelky Jaroslavy Reitmannové čtenáři zrcadlí vliv dané doby. Hlavní hrdinka románu svůj život přesune na nemocniční lůžko poté, co se nervově zhroutí kvůli rozbití jejích dětských ideálů světem dospělých. Její zdravotní stav se zlepšuje, jakmile se urovná její vztah s rodinou. Vymezuje se „*vůči utilitaristickým kompromisům a oporu, jež Rezka nalézá v prostředí českého venkova a vzpomínkách na kolektivní pospolitost prázdninového tábora*“ (Šubrtová, 2013).²⁸ Díky tomu z díla můžeme vycítit tehdejší přednost kolektivu před individualitou.

V 70. a 80. letech se situace v české literatuře příliš nezměnila. Na trhu se sice začíná objevovat daleko pestřejší paleta titulů a žánrů, ale co se týče tématu handicapu a jinakosti, to zcela vymizelo. Tento fakt nám ukazuje, že handicapovaní jedinci v běžném životě neměli místo a byli separováni od nehandicapovaných lidí.

Přesto se pár spisovatelů rozhodlo svými díly bojovat proti předsudkům společnosti vůči postiženým jedincům. Příkladem může být kniha *Výsostné území* od Hany Pražákové. Hlavní hrdinka se rozhodne strávit budoucnost společně s handicapovaným partnerem. Další kniha, která se ohrazuje vůči předsudkům a stereotypům, je *Návrat z vánočních prázdnin*. V tomto díle se protagonistka pokouší uplatnit v běžném životě zdravých jedinců i přes svou oční vadu. Tyto knihy neukazují ani tak to, jak jsou postavy v nich smířeny se svým postižením, jako spíše to, jak na jejich jinakost reaguje okolí.²⁹

Díky změně politicko-společenské situace na začátku 90. let 20. století přestává být téma handicapu a jinakosti tabu v české literatuře pro děti a mládež. Začala se

²⁸ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století* [online]. s. 3 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1085026/6B_-_3._oddil_-_2._kapitola_-_Subrtova__M..pdf

²⁹ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století* [online]. 3 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1085026/6B_-_3._oddil_-_2._kapitola_-_Subrtova__M..pdf

projevovat více snaha integrovat děti s postižením mezi děti, které žádným postižením netrpěly. Tím pádem se toto téma více dostávalo i do literatury.³⁰

Jedním z takových děl je kniha *Blíženci* od Stanislava Rudolfa. Hlavní hrdinka trpí fyzickým handicapem po mozkové obrně. Celý děj se soustřeďuje na to, jak se na její znevýhodnění dívá okolí a jak jej vnímá ona sama. V jejím příběhu se objevuje hned několik pohledů na handicap. Postava nevlastní matky k hlavní hrdince přistupuje jako ke zdravému jedinci s ohledem na její znevýhodnění. Oproti tomu její nevlastní bratr vnímá handicap jako překážku pro celou rodinu.

Další dílo *Kde padají hvězdy* je od Markéty Zinnerové. Jedná se o knihu, ve které se sice neobjevuje konkrétní handicap, který postihuje jedince celý život, ale zaměřuje se na období života určitých lidí. Ty potká situace, kvůli které budou zažívat chvíle znevýhodnění a pocit oddělení se od zdravé části společnosti. Původní zpracování díla bylo v podobě scénáře.

Na začátku tohoto období se téma jinakosti či jakéhokoliv znevýhodnění objevovalo převážně v próze pro dívky, jelikož hlavní protagonisté knížek byly dívky a celkově téma působilo na citovou stránku čtenáře.³¹

K tomuto tématu přispívala také autentická díla, která vycházela ze zkušeností autorů. Kniha *Pozorovatelka* od Petry Braunové je jakousi zповědí její spoluautorky. Hlavní hrdinka je odkázána na asistenci kvůli prodělání dětské mozkové obrny. V díle se tak promítají pocity i spolutvůrkyně knihy, kterou známe pouze pod pseudonymem jako Leny Payerovou.³²

Situace na trhu české literatury pro děti a mládež se sice po stránce tématu jinakosti zlepšila, ale stále bylo potřeba doplnit jisté mezery. Začala se tedy vydávat návodná literatura, která měla tyto mezery doplnit. Příkladem nám může být kniha od Evy

³⁰ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století* [online]. s. 5. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1085026/6B_-_3._oddil_-_2._kapitola_-_Subrtova__M..pdf

³¹ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století* [online]. s. 5–6. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1085026/6B_-_3._oddil_-_2._kapitola_-_Subrtova__M..pdf

³² ŠUBRTOVÁ, Milena. *Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století* [online]. s. 8. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1085026/6B_-_3._oddil_-_2._kapitola_-_Subrtova__M..pdf

Bernardinové *Ahoj, bráško* vydaná v roce 2004, ve které najdeme příběh rodiny s nevidomým chlapcem.³³

V dnešní době se organizace *Okamžik*, sdružení pro podporu nejen nevidomých, snaží zpřístupňovat a zprostředkovávat kontakt s literární a výtvarnou tvorbou handicapovaných. Jejich cílem je dát dohromady běžnou populaci s tou, která trpí určitým handicapem. V tomto sdružení se dále věnují pořádání kulturních akcí a vydavatelské činnosti. Ta zahrnuje odbornou literaturu a beletrii, které obsahují téma handicapu.³⁴

Téma handicapu a jinakosti v literatuře je dnes přijímáno velmi dobře. Samotní handicapovaní, kteří byli ohledně tohoto tématu osloveni v rámci příspěvku docentky Ivany Gejguškové *Handicap v literatuře z pohledu pomáhajících profesí a postižených jedinců*, aby sdíleli svůj názor, se přiklání ke stanovisku, že je toto téma velmi důležité a díky němu se šíří osvěta ohledně života s handicapem.³⁵

Kromě tématu handicapu se v současné době objevuje i téma etnických menšin a migrace. V české literatuře pro děti a mládež je knih s touto tematikou zatím velmi málo. Dílo, které určitě stojí za zmínku, je soubor povídek *Jinde*. Ten vydala *Společnost pro příležitosti mladých migrantů Meta* spolu s nakladatelstvím *Baobab* v roce 2016. Povídky jsou převážně o tématech, jako je migrace a minority.³⁶ Mezi autory, kteří přispěli do této povídkové sbírky, patří Olga Černá, Edgar Dutka, Magdalena Platzová, Chaim Cigan a Marek Šindelka.³⁷

Pohled na handicap a jinak se lišící jedince ve společnosti prošel výrazným vývojem. Přestože na konci 19. století a v období socialismu se na lidi nezapadající do normy dívalo jako na přítěž ve společnosti, dnes se situace výrazně zlepšila. Jistě má na tom výrazný podíl integrace a inkluze ve školství a dále pak rozšíření tohoto tématu do literatury.

³³ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století* [online]. s. 11–12. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/publication/1085026/6B_-3._oddil_-2._kapitola_-Subrtova_M..pdf

³⁴ GEJGUŠOVÁ, Ivana. *Handicap v literatuře z pohledu pomáhajících profesí a postižených jedinců* [online]. In: . s. 5–6 [cit. 2022-11-27]. Dostupné z:

<https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/GalDrzewiecka1/subor/Gejgusova.pdf>

³⁵ GEJGUŠOVÁ, Ivana. *Handicap v literatuře z pohledu pomáhajících profesí a postižených jedinců* [online]. In: . s. 1–18 [cit. 2022-11-27]. Dostupné z:

<https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/GalDrzewiecka1/subor/Gejgusova.pdf>

³⁶ ČENKOVÁ, Jana. *Témata měsíce: Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl)*. *CzechLit* [online]. 2019 [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-pro-deti-a-mladez-ve-druhem-desetileti-21-stoleti-2-dil/>

³⁷ Publikace: *Jinde*. *Meta* [online]. [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://meta-ops.eu/publikace/jinde/>

1.3 Autoři zabývající se tématem jinakosti v současné literatuře pro děti a mládež

V následující kapitole si přiblížíme další současné autory kromě Petry Soukupové, kteří se tématem jinakosti také zabývají, abychom si podrobněji ukázali současnou situaci tohoto tématu na trhu literatury pro děti a mládež. Věnujeme se českým spisovatelům, ale také světovým. Vybrali jsme takové tituly, které patří do skupiny knih, které jsou oceněné nejrůznějšími cenami a které vzbuzují zájem u dětských a dospívajících čtenářů.

Martina Drijverová: Domov pro Marťany (1998)

Jedná se o českou spisovatelku knih pro děti. Její otec byl nizozemský inženýr, pochází tedy z dvojjazyčné rodiny. Studovala na Sorbonně v Paříži, kde si vybrala obor Dějiny umění. Dále studovala v Praze na Filmové akademii múzických umění obor Produkce. Dříve přispívala do dětských časopisů *Mateřídouška*, *Sluníčko* nebo *ABC*. Kromě knih pro děti tvoří rozhlasová a televizní díla.³⁸ Celá její tvorba se dotýká dětských čtenářů. Píše knihy pro věkovou kategorii předškoláků až pro dospívající jedince.³⁹

První vydání její knihy *Domov pro Marťany* získalo ocenění *Zlatá stuha* a o tři roky později byl napsán podle ní scénář k filmu *Vojtova archa*. Ačkoli tato kniha vyšla už v roce 1998, je díky svému tématu stále aktuální. Vypravěčem celého příběhu je desetiletá Michala, která má mladšího bratra s Downovým syndromem. Čtenář je vtažen do těžké situace, ve které se Michala ocitá kvůli handicapu jejího bratra. Po přestěhování z městského sídliště se dostává Michale i jejímu bratrovi větší pozornosti. Na Michalu tak padá tíha bratrova postižení a předsudky okolí, které jsou s ním spojené. Zároveň autorka propojuje jak estetickou a zážitkovou rovinu díla, tak i tu instruktážní. Je nám tedy dán komplexní pohled na problematiku Downova syndromu.⁴⁰

Knihy byla mimo jiné zařazena do projektu *Čtení pomáhá*.⁴¹ Cílem tohoto projektu je finanční pomoc tam, kde je to potřeba. Čtenář si přečte knihu, která je do

³⁸ Životopis: Martina Drijverová. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/martina-drijverova-361>

³⁹ ŠUBRTOVÁ, Milena a MIROSLAV CHOCHOLATÝ. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Praha: Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-506-4.

⁴⁰ ŠUBRTOVÁ, Milena. Článek: Domov pro Marťany. *ILiteratura.cz* [online]. 2012 [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/30129-drijverova-martina-domov-pro-martany>

⁴¹ SEMELKOVÁ, Jana. Literaturní Domov pro Marťany Martina Drijverová. *Kultura21.cz* [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.kultura21.cz/literatura/4534-domov-pro-martany-martinadrijverova>

tohoto projektu zařazena, a po jejím přečtení vyplní test. Tím získá kredit padesát korun a může si sám vybrat, jaké charitě jej věnuje.⁴²

Jeff Kinney: Deník malého poseroutky (2009)

Jeff Kinney, celým jménem Jeffrey Patrick Kinney, kromě toho, že je spisovatelem, je také vývojářem online her. Narodil se roku 1971 v Marylandu, jedná se tedy o amerického spisovatele. Jeho dětským snem nebylo stát se spisovatelem, ale vždy si přál být novinovým ilustrátorem. Ačkoli během studia na vysoké škole měly jeho ilustrace úspěch, po vysoké škole již úspěch nesklidil. V roce 1998 se tak začal věnovat nápadu na knihu *Deník malého poseroutky*,⁴³ kterou si nakonec i sám ilustroval.⁴⁴

Hlavní postavou této knihy je kluk jménem Greg, který nastupuje na víceleté gymnázium a cítí zde hrozbu z každého většího kluka, který na gymnázium také chodí. Do deníku si zapisuje své hrozné zážitky, které doplňuje svými ilustracemi. Píše například o děsivém domě, o svém bláznivém kamarádovi, starším bratrovi, o kterém říká, že je otravný, nebo o přežívání ve škole.⁴⁵

Iva Procházková: Uzly a pomeranče (2011)

Autorka se narodila v Olomouci roku 1953. V Olomouci, kde strávila pouze první tři roky svého života. Zbytek dětství prožila v Praze. Kvůli tehdejšímu režimu vystudovala pouze gymnázium. Po maturitě pracovala jako kuchařka a uklízečka. Kvůli politickému režimu jí nebylo dovoleno dále studovat na vysoké škole.⁴⁶ V roce 1983 emigrovala do Rakouska spolu se svými dětmi a manželem, Ivanem Pokorným. V exilu strávila dohromady jedenáct let, některá mimo jiné i v Německu. Zabývala se převážně tvorbou pro děti a mládež. Psala divadelní hry a knihy. Když se v roce 1995 vrátila do České republiky, začala spolupracovat s různými nakladatelstvími, jako je *Melantrich*,

⁴² O projektu. *Čtení pomáhá* [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.ctenipomaha.cz/cs/o-projektu>

⁴³ Get to know Jeff. *Wimpy kid.com* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://wimpykid.com/about-the-author/>

⁴⁴ Knihy: Deník malého poseroutky. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/denik-maleho-poseroutky-dennik-odvazneho-bojka-denik-maleho-poseroutky-47817>

⁴⁵ Knihy: Deník malého poseroutky. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/denik-maleho-poseroutky-dennik-odvazneho-bojka-denik-maleho-poseroutky-47817>

⁴⁶ ŠUBRTOVÁ, Milena a Miroslav CHOCHOLATÝ. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Praha: Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-506-4.

Albatros, Mladá Fronta a další. V současné době žije v Praze a pracuje jako spisovatelka a scenáristka na volné noze.⁴⁷

Kniha *Uzly a pomeranče* byla vydána v roce 2011 nakladatelstvím *Albatros* a v roce 2012 dostala ocenění *Zlatá stuha*. Pojednává o těžkých chvílích dospívání třináctiletého Darka. Darek přijde o mámu a musí se starat o mentálně postiženou sestru Emu. Jeho otec si nedokáže udržet práci. Novou přítelkyni, kterou si našel po smrti jejich mámy, Darek nemá rád. Už to vypadá, že se v Darkově životě objevuje i něco pozitivního, když otce napadne, že si zřídí stáje s koňmi.⁴⁸ Darek se do koní zamiluje, zažívá svou první lásku s dívkou jménem Hana a život se pro něj zlepšuje. Bohužel na závěr přichází rána, když se dovídá, že koně čeká krutý osud, a to jatka.⁴⁹ Darek nemůže s tímto faktem nic udělat. Tato skutečnost jej dovede k tomu, aby náhle dospěl.⁵⁰

Alena Ježková: Dračí polévka (2011)

Alena Ježková se narodila v Praze v roce 1966. Tam také vystudovala Filozofickou fakultu na Univerzitě Karlově, konkrétně obor Český jazyk v kombinaci s Pedagogikou. Po ukončení těchto studií obdržela titul magistra. Dále pak pokračovala doktorským studiem v oblasti Teorie výtvarného umění na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze.

Dříve pracovala jako reportérka a zástupkyně šéfredaktorky týdeníku *Reflex*. Také působila ve funkci ředitelky public relations Magistrátu hlavního města Prahy. Momentálně je nezávislou konzultantkou v oboru médií a public relations, a to od roku 2005. Napsala více než dvě desítky knih, které jsou převážně zaměřené na popularizaci historie pro děti i dospělé. Mimo jiné je součástí projektů *Celé Česko čte dětem* nebo *Čtení pomáhá*.⁵¹

Její kniha *Dračí polévka* upozorňuje na problematiku vietnamské menšiny v České republice a na to, jak je pro děti z jiného kulturního prostředí náročné dospívání.

⁴⁷ O autorce. *Iva Procházková* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://ivaprochazkova.com/o-autorce>

⁴⁸ Nové knihy v češtině: *Uzly a pomeranče*. *CzechLit* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/kniha/uzly-a-pomerance-cz/>

⁴⁹ PROCHÁZKOVÁ, Iva. *Uzly a pomeranče: jen jedna láska je ta první*. Praha: Euromedia Group, 2019. Yoli. ISBN 978-80-7617-284-5.

⁵⁰ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Uzly a pomeranče*. *ILiteratura.cz* [online]. 2011 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/28925-prochazkova-iva-uzly-a-pomerance>

⁵¹ Životopis: Mgr. Alena Ježková, Ph.D. *Alena Ježková* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.alenajezkova.cz/zivotopis/>

Hlavní postavu představuje dvanáctiletý Long, kterému všichni ve škole říkají Láďa. Uvnitř něj se střídají dvě identity. Ve škole mluví česky, jí příborem a snaží se potlačit svou jinakost. Doma pak mluví svým mateřským jazykem a jí hůlkami. Poté, co se Long rozhodne utéct z domu kvůli návratu jeho otce z Vietnamu, setkává se s rasistickým přístupem okolí. Jeho původ je kulturně velmi vzdálený od kultury, ve které žije dnes, ale přesto se snaží svou každodenní realitu pochopit – a tím pochopit i sám sebe.⁵²

Tato kniha nám rozšiřuje spektrum jinakosti ve společnosti. V dnešní době je typické potkávat jedince různých národů nejen za hranicemi našeho státu. Lidé, kteří pocházejí z jiné kultury, se často mohou setkávat s nepochopením a postrádají respekt a toleranci od druhých jedinců vůči nich samých. Je důležité vnášet do společnosti i témata rasismu, aby se na tuto problematiku nezapomínalo a dostala se do povědomí i mladší generaci.

John Green: Hvězdy nám nepřály (2012)

Spisovatel a vlogger John Green se narodil v USA v roce 1977. Je autorem již osmi knih, za které dostal mnoho ocenění, například *Printzovu cenu* v roce 2005 za jeho prvotinu *Hledání Aljašky*, *Edgar Allan Poe Awards* za knihu *Papírová města* nebo *Stonewall Book Award* za *Will Grayson, Will Grayson*.⁵³

Dílo *Hvězdy nám nepřály* ukazuje svět lidí, kteří bojují o život s rakovinou. Hlavními postavami jsou dva teenageři, Hazel a Augustus, kteří se na své životní cestě střetli s rakovinou. Hazel celý svůj zdravotní stav těžce nese, protože musí za sebou tahat vozík s kyslíkovou bombou, jelikož jí nemoc ztěžuje dýchání. Augustovi rakovina zase vzala nohu. Společně se vypořádávají se svou situací a pokouší se si život i přes tyto komplikace užít.⁵⁴

Ivona Březinová: Řvi potichu, brácho (2016)

Ivona Březinová je spisovatelkou, která pracuje tzv. na volné noze. Vystudovala gymnázium i vysokou školu v Ústí nad Labem. Na vysoké škole absolvovala obor Český

⁵² ŠUBRTOVÁ, Milena. Článek: Polévka jako metafora. *ILiteratura.cz* [online]. 21.11.2011 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/29117-jezkova-alena-draci-polevka>

⁵³ Životopis: John Green. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/john-green-27766>

⁵⁴ GREEN, John. *Hvězdy nám nepřály*. Vydání čtvrté. Praha: Knižní klub, 2017. Yoli. ISBN 978-80-7549-510-5.

jazyk v kombinaci s Dějepisem, dále pak složila zkoušku z Teorie vyučování českého jazyka, po které si mohla připsat titul PaedDr. Poté zastávala funkci odborné asistentky na Katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně. Během let 2005–2011 začala vyučovat tvůrčí psaní na Literární akademii v Praze. V současnosti se kromě vlastní tvorby věnuje i uměleckým besedám, na kterých seznamuje čtenáře školního věku s metodami psaní a procesem vzniku knihy.⁵⁵

Autorka obecně ve svých knihách píše o tématu jinakosti, které u ní představuje širší spektrum, jelikož do něj můžeme započítat jak tělesné a mentální handicapy, psychické poruchy, jako je anorexie, tak i problémy menšin.

Knih *Řvi potichu, brácho* není výjimkou. Tématem je mentální postižení, konkrétně autismus. Mezi hlavní postavy patří dvojčata Pamela a Jeremiáš. Jeremiáš trpí nízkofunkčním autismem a těžkou mentální retardací. Jak je to u autismu známé, je potřeba dodržovat přísná pravidla a rituály.⁵⁶ Pro Pamelu a její mámu to znamená, že musí Jeremiášovi krájet chleba na kolečka, ven vychází pouze s velkou poklicí v ruce – a pokud se něco objeví na místě, kde to zkrátka být nemá, spláchne to do záchodu.⁵⁷ Kromě toho se v životech hrdinů objevují i těžko zvladatelné situace v podobě Jeremiášových záchvatů. S tímto vším se musí jeho setra Pamela vypořádat. Zároveň se pokouší žít běžný pubertální život, ve kterém se objevuje láska a přátelství.⁵⁸ Kniha je vyprávěna z Pameliny perspektivy. Vidíme tak Pameliny pocity a vnímání celé situace a života s autismem.⁵⁹

Jandy Nelson: Dám ti slunce (2016)

Jandy Nelson je americká spisovatelka, která se zaměřuje převážně na fikce pro čtenáře spadající do kategorie young adult. Než se stala spisovatelkou, pracovala jako literární agent. Za svůj život obdržela ceny *BA* z Cornell University, *MFA* v oblasti poezie

⁵⁵ ŠUBRTOVÁ, Milena a Andrea VITOVÁ. Ivona Březinová. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Ústav pro českou literaturu AV ČR, 14.10.2020 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1616>

⁵⁶ Oceněné knihy: *Řvi potichu, brácho*. *CzechLit* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/kniha/rvi-potichu-bracho-cz/>

⁵⁷ ŠUBRTOVÁ, Milena. Pohled pod pokličku autismu. *ILiteratura.cz* [online]. 2017 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/38309-brezinova-ivona-rvi-potichu-bracho>

⁵⁸ Oceněné knihy: *Řvi potichu, brácho*. *CzechLit* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/kniha/rvi-potichu-bracho-cz/>

⁵⁹ ŠUBRTOVÁ, Milena. Pohled pod pokličku autismu. *ILiteratura.cz* [online]. 2017 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/38309-brezinova-ivona-rvi-potichu-bracho>

a dětské literatury na Brown University a *Vermont College of Fine Arts*. Momentálně žije v San Franciscu.⁶⁰

Dám ti slunce má v sobě téma homosexuality. Je to kniha, která nám vypráví o životech dvojčat, Noaha a Jude. Jedna část je vyprávěna z perspektivy třináctiletého Noaha a druhá zase šestnáctileté Jude. Mísí se zde tedy minulost a současnost. Vidíme, jak se dvojčata od sebe navzájem vzdalují, k tomu se začnou objevovat rodinné problémy, komplikace v milostném životě a další životní neúspěchy. A vše vrcholí během přiznání jednoho z dvojčat k homosexualitě. Autorka se však snaží po dobu celé knihy dopřát hlavním postavám i radostnější chvíle během jejich zápasení s životními problémy.⁶¹

⁶⁰ Životopis: Jandy Nelson. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/jandy-nelson-73170>

⁶¹ Literatura: RECENZE: Nakonec čtenář svérázným dvojčatům podlehe a musí držet palce. *IDnes/zpravodajství* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/recenze-jandy-nelson-dam-ti-slunce.A160226_152659_literatura_vha

2 Petra Soukupová a její kniha *Klub divných dětí* v kontextu české literatury pro děti a mládež

V této kapitole se věnujeme samotné knize *Klub divných dětí*. Zaměříme se na její postavení v současné české literatuře, představíme si děj knihy, interpretujeme si její charakterizujeme hlavní postavy a analyzujeme motiv jinakosti. Krátce popíšeme biografii spisovatelky Petry Soukupové. Té se však nevěnujeme příliš podrobně, jelikož jsme se věnovali jejímu životu a knihám již dříve v práci bakalářské.

Petra Soukupová je jednou z nejúspěšnějších autorek a scenáristek v České republice. Zároveň je nejmladší držitelkou ceny *Magnesia litera*.⁶² Dále je oceněna *Cenou Jiřího Ortena* a byla dvakrát nominovaná na *Cenu Josefa Škvoreckého*.⁶³

Narodila se v roce 1982 ve městě Česká Lípa. V České Lípě, kde strávila pouze krátký čas svého života. Zbytek svého dětství a dospívání prožila v Praze. Tam také vystudovala gymnázium, po kterém se rozhodla Prahu opustit a odjet do Brna. V Brně chtěla studovat obor Česká literatura a historie. Po půlroce své studium přerušila a vrátila se zpátky do Prahy, kde nastoupila na Akademii múzických umění na Filmovou a televizní fakultu. Zaměřila se na obor Dramaturgie a scenáristika. Jelikož o sobě věděla, že má talent na psaní, rozhodla se pomocí tohoto zaměření svůj talent nadále rozvíjet.⁶⁴

Své první povídky začala psát, když jí bylo kolem devíti let. Psaní nebylo jediným talentem, který Petra Soukupová měla. Povídky, které napsala v tomto věku, si i sama ilustrovala. Chodila na Základní uměleckou školu, takže kreslení bylo její druhou tvořivou činností, které se věnovala.

Kromě psaní knih se autorka dále věnuje psaní scénářů. Píše hlavně seriály žánru sitkom. Tyto seriály můžeme běžně vidět na televizních obrazovkách. Patří mezi ně například *Comeback* nebo *Ulice*. Sama autorka říká, že psaní scénářů pro tyto seriály vnímá spíše jako finanční jistotu.⁶⁵

⁶² <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nebojte-se-byt-divni-je-to-fajn-rika-spisovatelka-soukupova-84571>

⁶³ Vybrání autoři: Petra soukupová. *CzechLit* [online]. [cit. 2022-11-23]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/petra-soukupova-cz/>

⁶⁴ FORMÁNEK, Jaroslav. Literatura je normální práce. *Respekt*. 2008, **19**(4), 63.

⁶⁵ KALINCOVÁ, Kristýna. *Analýza motivu hledání životní cesty v próze Petry Soukupové Marta v roce vetřelce*. Olomouc, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Jana Sladová, Ph.D.

2.1 Klub divných dětí

Knih *Klub divných dětí* je třetí v pořadí knih pro děti a mládež, kterou Petra Soukupová napsala. Další knihy, které spadají do této kategorie, jsou například *Bertík a čmuchadlo* nebo *Kdo zabil snížka?* I když je toto dílo primárně určeno dětem, oslovuje i starší generace. Tématem celé knihy je jinakost. Ta nevyvolává pocity nejistoty a obavy jen u dětí, ale také u dospělých čtenářů. Někteří dospělí již bohužel zapomněli na tyto emoce. Soukupová proto komentuje tuto knihu jako pomůcku i pro rodiče, kteří potřebují připomenout tyto nepříjemné chvíle z dětství. Pomůže jim to vcítit se do dětského světa, ve kterém najdeme i tato místa.⁶⁶

O Petře Soukupové je známo, že píše velice autenticky. Co se týče této knihy, není tomu jinak. Ona sama o sobě tvrdí, že také patřila mezi „divné“ děti. V knize tedy přivádí zpátky k životu své vlastní komplexy z dětství, kdy byla obézní dívkou, která ráda četla.⁶⁷ Autorka knihu napsala, aby si děti, které si připadají jiné, v knize našly něco pro sebe, co jim tyto časy pomůže překonat.⁶⁸ Příběh ukazuje, že být jiný neznamena něco špatného. Znamená to, že člověk, který se něčím odlišuje, je spíše zajímavý. A dítě, které je jiné, může mít kamarády a zažívat spoustu zábavných a zajímavých zážitků.⁶⁹ Hlavně si uvědomí, že není jediné, kdo se cítí na světě jiný.

Každá postava v knize je zvláštní jiným způsobem. Mila projevuje sklony k autismu. Petr se v noci bojí a má noční můry, takže se mu každý směje za to, že nemá odvalu. Franta v dětství pravděpodobně prodělal dětskou mozkovou obrnu, takže chodí o berlích. A Katka je obézní dívka, která má ráda knihy. Některé odlišnosti hlavních postav nejsou vyjádřené přímo. Autorka s touto problematikou pracuje tak, že jinakost protagonistů nepojmenovává. Všechny čtyři děti by potřebovaly pomoc a podporu doma

⁶⁶ DRAHOŇSKÁ, Kamila. Bezprostřednost dětského přátelství. *ILiteratura.cz* [online]. 27.02.2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/42677-soukupova-petra-klub-divnych-deti>

⁶⁷ ČECHLOVSKÁ, Magdaléna. Petra Soukupová Klub divných dětí recenze. *Aktuálně.cz* [online]. Divné dítě napsalo knihu. Novinka Petry Soukupové [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petra-soukupova-klub-divnych-deti-recenze/r~64bfee58227c11ea9d020cc47ab5f122/>

⁶⁸ Kultura: Petra Soukupová založila Klub divných dětí. Rodičům vstup přikázán. *ČT 24* [online]. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2994818-petra-soukupova-zalozila-klub-divnych-deti-rodicum-vstup-prikazan>

⁶⁹ Rozhovory: Být divný není minus. Potřebuju samotu, lidí se spíš bojím, říká spisovatelka Soukupová. *Deník N* [online]. 12.12.2019 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://denikn.cz/250313/byt-divny-neni-minus-potrebuju-samotu-lidi-se-spis-bojim-rika-spisovatelka-soukupova/>

u svých rodičů. Té se jim ale nedostává. Najdou ji však u sebe navzájem. Psychologii postav autorka popisuje velmi výstižně. Spolu se zápletkou vše působí skutečně.⁷⁰

Vypravěči se v knize střídají, ale po vypravěčské stránce největší část knihy patří postavě Mily. Vždy je na začátku nového vypravěčského úseku odstavec označen prvním písmenem jména následujícího vypravěče. Máme tedy šanci nahlédnout do nitra každé postavy, a tak poznat její myšlenkové pochody a psychické rozpoložení. Pokud se více protagonistů dostane do stejné problémové situace, dostává pak čtenář více úhlů pohledu na její řešení.⁷¹ Díky tomu rozšiřujeme naše obzory, které se týkají vnímání různých lidí a jejich chování. Ukazuje to dětským čtenářům, že existují jiné názory na určitou věc či situaci – a neznamena to, že pouze jeden názor je ten správný. Jedná se o jednu z významných kvalit knihy.

Knihy je rozdělena do dvou částí, přičemž první část je zaměřena převážně na seznamování čtenáře s postavami, ale i samotné seznámení postav mezi sebou. Právě díky propracovanosti první části textu je psychologie postav tak autentická. První část je velmi hodnotná a přínosná v hodinách českého jazyka a literatury. Učiteli se otevírá spousta možností, jak s knihou pracovat v literární výchově. Prostřednictvím ukázek z knihy, které jsou zaměřeny na jinakost postav, u žáků rozvíjíme pochopení a toleranci k odlišnosti. V druhé části pak hlavní postavy prožijí společné dobrodružství,⁷² během kterého se projevují jejich osobnostní znaky, které jsme mohli sledovat a poznávat v první části knihy.

Knize na hodnotě přidává také situace ve druhé části knihy, kde dvě hlavní postavy narazí na zraněného ptáka a musí učinit rozhodnutí ptáka zabít, aby se nadále netrápil. Situace v knize má melancholickou náladu a neukazuje dětem a mladým čtenářům, že vždy vše dobře dopadne a na konci příběhu se dočkáme šťastného konce, ale naopak můžou nastat situace, které skončí špatným způsobem.⁷³ Petra Soukupová přesto dokázala tuto scénu mladým čtenářům představit s ohledem na jejich věk a zároveň z ní

⁷⁰ ČECHLOVSKÁ, Magdaléna. Petra Soukupová Klub divných dětí recenze. *Aktuálně.cz* [online]. Divné dítě napsalo knihu. Novinka Petry Soukupové [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petra-soukupova-klub-divnych-deti-recenze/r~64bfee58227c11ea9d020cc47ab5f122/>

⁷¹ DRAHOŇSKÁ, Kamila. Bezprostřednost dětského přátelství. *ILiteratura.cz* [online]. 27.02.2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/42677-soukupova-petra-klub-divnych-deti>

⁷² DRAHOŇSKÁ, Kamila. Bezprostřednost dětského přátelství. *ILiteratura.cz* [online]. 27.02.2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/42677-soukupova-petra-klub-divnych-deti>

⁷³ <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nebojte-se-byt-divni-je-to-fajn-rika-spisovatelka-soukupova-84571>

nevzít veškerou autentičnost. Autor knihy *Prašina*, Vojtěch Matocha, říká, že děti potřebují upřímnost a autenticitu, „*aby neměly pocit, že je autor šetrí a že všechno dobře dopadne, a nakonec přijde ponaučení*“ (Vojtěch Matocha, Host, 2/2020).⁷⁴

Knihy je mimo jiné doplněna velmi hodnotnými ilustracemi od ilustrátorky Terezy Ščerbové. Celkový obrazový doprovod knihy se drží v úzkém barevném spektru zelené, modré, žluté, černé a bílé. Nejsou zde nakresleny podoby postav, pouze prostředí a kulisy příběhu.⁷⁵ Dává to tedy čtenáři možnost vlastní imaginace a prostor pro fantazii.

Na konci knihy se čtenáři nedozví, jak osudy divných dětí dopadly, což opět dává prostor pro fantazii – a pedagogům se zde objevuje možnost pracovat s potenciálními konci jejich příběhu. Celý příběh je vyprávěn opravdově a tak, aby byl blízký dětem i dospělým.

2.2 Děj knihy Klub divných dětí

Knihy je rozdělena na dvě části. V první části, která se nazývá *Divný děti*, se postupně seznamujeme s hlavními postavami a poznáváme jejich osobní příběhy. Postavy se v průběhu této části nakonec seznámí i mezi sebou, přestože je mezi nimi věkový rozdíl.

Nejprve poznáváme Milu, která je samotářka a nemá žádné kamarády. Její rodiče i třídní učitelku to však trápí a všichni si o ní myslí, že je zvláštní. Další postavou je Petr, který chodí do čtvrté třídy a bojí se všeho, co může být ukryto ve tmě. Za svůj strach sklízí posměch nejen ve škole mezi spolužáky, ale také doma od svého mladšího bratra a otce. Třetí člen klubu divných dětí je Katka, která ráda čte a jí. Bohužel jí její okolí dává najevo, že by tak moc jíst neměla. A sama Katka si uvědomuje svou nadváhu. Poslední postavu představuje Franta, který má nemocné nohy a musí chodit o berlích. Svým spolužákům působí problémy, například jim ukradne telefon, přes který rozešle spoustu nevhodných zpráv, záměrně je nechá opsat špatné výsledky příkladů do matematiky, aby měli problémy, a neustále se snaží vyvolávat konflikty.

Z hlavních postav se spolu jako první seznámí Mila a Katka, které budou sdílet utajené místo v parku, kam nikdo nechodí. Mila může tedy pozorovat hmyz a Katka si

⁷⁴ DRAHOŇSKÁ, Kamila. Bezprostřednost dětského přátelství. *ILiteratura.cz* [online]. 27.02.2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/42677-soukupova-petra-klub-divnych-deti>

⁷⁵ DRAHOŇSKÁ, Kamila. Bezprostřednost dětského přátelství. *ILiteratura.cz* [online]. 27.02.2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/42677-soukupova-petra-klub-divnych-deti>

v klidu číst a u toho jíst sladké tyčinky bez toho, aniž by jí někdo připomínal, že se svou postavou by nic takového jíst neměla. Následně se setkávají s Petrem a jako poslední, kdo se do klubu divných dětí nakonec přidá, je Franta, se kterým se zbylí tři hrdinové setkají právě u konfliktu mezi Frantou a jeho spolužákem. Rádi by mu chtěli pomoci, když to však udělají, Franta jim ani nepoděkuje, právě naopak – Katce, kterou si natočil, když jej bránila, způsobí videem ujmu. Katka totiž nechce, aby byla na nějakém videu, a už vůbec ne, aby se to video dostalo na internet. Franta však odmítá Katku poslouchat a uraženě odchází. Nakonec se celá situace urovná a všechny čtyři postavy se stanou přáteli.

Ve druhé části pak děti plánují útěk z domova, aby pomohly Petrovi, který nechce jet na školu v přírodě. Rozhodnou se utéct do opuštěného tábora, ve kterém Mila už jednou byla s rodiči. Děti se rozdělí do dvojic, ve kterých budou cestovat na dané místo. Každou dvojici potká na cestě nemilé překvapení. Katce s Petrem někdo ukradne spacák a Franta s Milou se dostanou do situace, kdy budou muset zabít kamenem raněného ptáka, aby se dále netrápil.

Po příjezdu do tábora jsou všichni až na Milu z místa zklamaní. Místo mezi nimi vyvolá hádku, ale nakonec se usmíří a stojí při sobě i přesto, že se k nim v noci do chatky bude dobývat noční démon. Na závěr jejich výletu se děti rozhodnou pomstít nebohého ptáka a vymyslí plán, jak by to starému pánovi, který střílí po ptácích, oplatily. Děti si pak vyzvednou rodiče na policejní stanici. Vzájemně se rozloučí a čtenář má prostor pro své vlastní představy o tom, jak budou jejich osudy pokračovat.⁷⁶

2.3 Charakteristika hlavních postav v knize Klub divných dětí

Mila

Milu můžeme charakterizovat jako dívku, která často a ráda pozoruje své okolí. Dokáže se zahledět na něco, co je pro ni zajímavé, na tak dlouhou dobu, že už to lidem kolem ní připadá divné. Nejraději pozoruje zvířata. A je jí jedno, jestli někomu připadá zvláštní. Na rozdíl od dalších postav v knize se svou jinakostí netrápí.

Její rodiče se však stále pokouší vymýšlet pro svou dceru záliby, které by byly aspoň trochu normální. Takže ji například přihlásí do chovatelského kroužku, kde to ale

⁷⁶ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

Milu vůbec nebaví, protože musí dělat to, co se jí řekne, a nemůže jen tak pozorovat zvířata. Také by si přáli i s její paní učitelkou, aby si Mila našla nějaké kamarádky. Milu ovšem její spolužačky vůbec nezajímají, a tak kamarády nemá, dokud se neseznámí s Katkou, Petrem a Frantou.⁷⁷

Katka

Katka je obézní dívka, která ráda čte. Ve škole moc kamarádů nemá. Většina holek ze školy je hubenější než ona a smějí se jí kvůli tomu, že je tlustá. Katka tak nemá skoro žádné sebevědomí a bojí se mluvit s cizími lidmi jakéhokoliv věku. Nosí nejraději tmavé oblečení, hlavně legíny, a vlasy stažené do culíku. Nikdy by ji nenapadlo, že by si na sebe mohla obléct šaty nebo sukni.

Žije s matkou, která je na její výchovu a výchovu jejího staršího bratra sama. Její máma se ji pokouší nalákat na nějaký sport, který by mohla dělat, protože by ráda pomohla své dceři zhubnout. Neustále jí mluví do toho, co by měla jíst, a nabízí jí společné běhání, při kterém budou trávit čas jako matka a dcera. Ke Katčině psychické pohodě nepřidává ani její starší bratr, který neustále komentuje to, kolik toho zase Katka snědla. A tyto poznámky si neodpustí, ani když přijdou na návštěvu jeho kamarádi, mezi kterými je i kluk, který se Katce líbí.⁷⁸

Petr

Petra můžeme charakterizovat jako velmi nadaného chlapce, kterému nechybí fantazie a který dokáže nakreslit cokoli, co si představí. Tento talent mu však způsobuje i problémy, a to takové, že v noci nemůže spát a ve všech koutech svého pokoje vidí strašidla a různá stvoření, která by mu mohla ublížit. V noci moc nespí a usíná pak přes den ve škole. Nejhorší pro něj je, když už všichni v bytě usnou a on je jediný vzhůru.

Často se tedy bojí a chodívá spávat k rodičům do postele. Jeho mladší bratr se mu za to směje a Petr se stydí za to, že je takový strašpytel, přitom je starší než on. K pocitu méněcennosti mu ani nepřidává to, že je menšího vzrůstu, takže si všichni myslí, že chodí tak do první třídy, i když už dávno ne.⁷⁹

⁷⁷ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁷⁸ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁷⁹ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

Franta

Franta je žák na druhém stupni základní školy a odlišuje se od ostatních tím, že má berle. V knize se přímo nedozvídáme, co se chlapci stalo, ale pravděpodobně jde o nějaký druh mozkové obrny. Franta se se svým stavem nemůže zcela smířit a rozčiluje se nad tím, že ho ostatní berou jako toho postiženého. Většinou se snaží své spolužáky vyprovokovat k tomu, aby se s ním – nehledě na jeho postižení – poprali, takže jim například krade telefony a přes ně pak posílá různé zprávy ostatním nebo si natáčí vtípky, které na spolužáky nachystal apod.

Vychovává jej jeho máma a jeho nevlastní táta. Jeho pravý táta bydlí daleko, takže když má Franta ve škole nějaký problém, řeší jej většinou jenom jeho máma. Z toho, co Franta vypraví, můžeme vycítit, že některé problémy ve škole dělá úmyslně, aby svého tátu do školy dostal a rodiče spolu navzájem komunikovali.⁸⁰

2.4 Téma jinakosti v knize Klub divných dětí

Na úvod této kapitoly popíšeme základní charakteristiky, které by neměly chybět v interpretaci jakékoliv knihy. Jedná se o místo, čas a vypravěče děje. Postupně přiblížíme i jiné motivy knihy kromě jinakosti, například šikanu a přátelství. Poté se zaměříme převážně na téma jinakosti.

Děj knihy se odehrává v současné době ve městě, které není nijak více specifické, a na opuštěném táboře, který se nachází poblíž penzionu s názvem Soví vrch. Kniha je psána z pohledu dětí jako hlavních postav. Jedná se tedy o vypravěče přímého.⁸¹ Jelikož se vypravěči střídají, nejsme omezeni pohledem na situaci pouze jedné postavy, a tak ji vidíme z různých perspektiv.⁸² Díky tomu, že je každý vypravěč v knize něčím jedinečný, jsou tyto pohledy velmi různorodé a potvrzují to, že je každý člověk jiný a v životě jedná na základě svých osobních zkušeností.

V první části knihy můžeme pozorovat, jaké problémy a nástrahy mohou čekat na děti v prepubescentním a pubescentním období v rámci procesu socializace. Právě v tomto období je dítě citlivé na pocit, že se odlišuje od ostatních – a ti jej nemusí kvůli tomu přijímat. Hlavní postavy sice dělí od sebe určitý věkový rozdíl, přesto nachází

⁸⁰ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁸¹ VALA, Jaroslav. *Úvod do studia literatury*. Olomouc, 2017.

⁸² SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

spojitost v tom, že nikdo z nich nezapadá do kolektivu. Tento fakt se odráží i v názvu knihy *Klub divných dětí*.⁸³

Děj knihy otvírá Mila, které je deset let. Mila odmalička ráda pozoruje zvířata a jevy spojené s přírodou. Co si o ní myslí ostatní, jí je jedno. Nemá žádné kamarády, protože se ostatní domnívají, že je zvláštní. Sama Mila nepostrádá sociální kontakty. Nedokáže ani poznat, co přesně lidem na jejím chování přijde zvláštní, ale svou odlišnost si uvědomuje.⁸⁴ Jak sama říká: „*Jsem divná, já to vím. Víím to už dlouho, takže jsem si už zvykla, že se na mě lidi dívají. Zvykla je možná nepřesný, protože mně to bylo vždycky jedno, jen jsem viděla, že lidi si myslí, že jsem divná.*“⁸⁵

Občas nedokáže pochopit ani chování druhých lidí. Důkazem, který toto tvrzení může podložit, je situace, kdy Franta Katku bez dovolení natočí na svůj telefon. „*Já nevím, co mám dělat, vždyť o nic nešlo, fakt to bylo super, jak mu tu facku dala, proč se teda chová takhle?*“⁸⁶ V ukázce vidíme zmatenost Mily nad celou situací. V některých chvílích by se dalo i říct, že má Mila některé znaky Aspergerova syndromu, převážně tedy v sociální oblasti.⁸⁷ Tento názor potvrzuje ukázka z textu, ve které se Mila a další hlavní postava Franta nachází v situaci, kdy zabijí raněného ptáka, aby se dále netrápil. Franta chce Milu obejmout, aby ji utěšil. Pro ni je však toto gesto nepřijemné. „*Chci se rozběhnout na druhou stranu a nejt k němu, ale nemůžu se ani pohnout a on dojde ke mně, a berli si z jedny ruky přendá do druhé, ještě přiskočí až ke mně a obejmě mě, není mi to příjemný, nechci, aby tu byl, ale když se mu chci vytrhnout, tak se nenechá.*“⁸⁸

Mila se dále liší v udržování a přenášení pozornosti. Obvykle svou pozornost na určité věci zaměří i na půl hodiny a není schopna ji přenést někam jinam, kde je zrovna dle situace potřeba. Často přestává lidi kolem sebe poslouchat i přesto, že mluví přímo na ni, a vždy se soustředí na něco jiného. Mila je ve věku, ve kterém by měla být schopná svou pozornost nejen udržet tam, kde je potřeba, ale také ji umět vědomě přenášet.⁸⁹ Tato neschopnost vnímat a všimnout si i jiných věcí než zvířat má pro Milu jistou výhodu, a to

⁸³ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁸⁴ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁸⁵ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 9. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁸⁶ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 87. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁸⁷ Prohlížeč struktury klasifikace: F80-F89 Poruchy psychického vývoje. 10. revize *Mezinárodní klasifikace nemocí* [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F84.5>

⁸⁸ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 143–144. ISBN 978-80-275-0129-8

⁸⁹ Období mladšího školního věku. In: *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 106–107. ISBN 978-80-244-2433-0.

takovou, že ji chrání před psychickou újmou, kterou by mohlo přinést chování a reagování ostatních lidí vůči její osobě.

Jako kontrast k Milině lhostejnosti ohledně toho, co si o ní ostatní myslí, stojí Katka, které je 13 let. Nachází se tedy v období puberty. Všimá si toho, jak se na ni dívají vrstevníci ve škole, a je k sobě velmi sebekritická. To můžeme pozorovat hned v první situaci, kdy se Katka čtenářům představuje. „*Snažím se nedívat, ale stejně se vždycky kouknu a hned mám hroznej pocit. Jsem tlustá, a přitom ráno, když se jdu umejt, už mám strašnej hlad, takže se teď půjdu nasnídat a budu zase tlustší.*“⁹⁰ Tento projev vůči sama sobě je pro toto období typickým. Pubescent se velmi často staví k sobě kriticky a porovnává se s ostatními vrstevníky. Je také přecitlivělý na poznámky směřované k jeho osobě.⁹¹

Otázkou je, jestli se dá za přecitlivělou reakci považovat situace, ve které Katku její bratr zesměšní poznámkou: „*Ona furt jenom čte a žere.*“⁹² Katka po této poznámce utíká do pokoje, protože se cítí trapně před klukem, který se jí líbí. Celkově se jí dostává v rodině pravidelného ponižování, hlavně ze strany bratra. Můžeme zde vidět i motivy šikany. Její máma ji zase naopak nutí dělat sport, který nemá ráda, a neustále jí mluví do toho, co by měla jíst a co ne. Katka tak získává dojem, že je tlustá a že to je něco, co snižuje její hodnotu, i od vlastní rodiny.⁹³ V Katce se tak probouzí pocity osamělosti a méněcennosti, které mohou vést k větším krizím, než je u tohoto období běžné. Proto je dobré, když se pozná s Milou, která si na Katku nedělá názor jen podle toho, kolik Katka váží a jak vypadá. Uspokojí to tak Katčinu potřebu navazovat kontakty, kterou cítí většina pubescentů.⁹⁴

Petr je ze všech dětí ten nejmladší. Nachází se v období mladšího školního věku. Pro toto období je typické, že dítě vnímá svět takový, jaký je. Petr se však liší v tom, že svět vnímá stále na úrovni předškoláka a nechává se strhnout vlastní fantazií od reality. „*Představuju si někoho, kdo má úplně krabatej obličej, jako má člověk krabatý prsty, když je dlouho ve vodě, nebo někoho, kdo nemá oči, jenom prázdný oční důlky, jako má kostra. Nebo nějakýho strašně hubenýho člověka s dlouhýma pařátama. Nebo černý vír,*

⁹⁰ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 40. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁹¹ Období dospívání – prepuberta, puberta. In: *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 119–123. ISBN 978-80-244-2433-0.

⁹² SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 45–46. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁹³ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁹⁴ Období dospívání – prepuberta, puberta. In: *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 119–123. ISBN 978-80-244-2433-0.

což ani není člověk, jenom prostě taková černá hmota, která člověka vcucne a vysaje mu krev a taky vezme duši.“⁹⁵ Tato ukázka nám dává představu o tom, jaké úrovně dosahuje Petrova fantazie a jakým způsobem vnímá okolní svět. Je pravděpodobné, že je v této oblasti jeho psychický vývoj lehce opožděný, jelikož svým představám věří, a to v něm vyvolává strach z okolního světa.

Situace, ve které se mu objeví činčila starého pána, kterého potkal odpoledne na lavičce přede dveřmi bytu, v něm sice v první chvíli vyvolá radost, ale posléze si začne představovat, že to byl kouzelný dědeček, takže to znamená, že zvířátko je také kouzelné, ale může být kouzelné tím špatným způsobem. Náhle se tedy z radostné situace stane další problém, proč nemůže Petr v noci spát. Naštěstí se vše vysvětlí, až se seznámí s Milou a Katkou a zjistí, že Mila je ta, která mu zvíře před dveře přinesla.⁹⁶ Vidíme tedy, že špatně rozlišuje realitu od fantazie, což by měl být v tomto období již schopný.⁹⁷

Na dobrém psychickém stavu Petrovi nepřidává ani reakce rodinných příslušníků na jeho strach z neexistujících hrozeb a fakt, že je menšího vzrůstu než jeho vrstevníci a – co je dle něj horší – než jeho mladší bratr. Jeho otec jej neustále s bratrem srovnává a ukazuje mu, v čem je oproti němu lepší. Nedokáže přijmout a respektovat to, že se jeho starší syn v noci bojí a cítí potřebu být ukonejšěn ze strany svých rodičů.⁹⁸

V tomto období je důležité, aby bylo dítě akceptováno takové, jaké je, a bylo začleněno mezi své vrstevníky. Pokud tomu tak není, stejně jako u Petra, důsledkem je pocit selhání a méněcennosti.⁹⁹ Tento pocit si začne vynahrazovat tím, že cítí silnou potřebu trávit čas s Milou a Katkou.

Posledním členem Klubu divných dětí je Franta. Nachází se na začátku pubescentního věku. Franta, podobně jako je to u Katky, je sám k sobě velmi kritický. Sám sebe popisuje výrazem „*kripl*“, protože má berle a nikdy nebude chodit jako zdravý člověk.¹⁰⁰ Moc dobře si tedy uvědomuje svou odlišnost od svých spolužáků. Přeje si být na tom stejně fyzicky dobře jako oni. Bohužel to není možné. Lidé s tělesným postižením

⁹⁵ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 22. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁹⁶ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁹⁷ Období mladšího školního věku. In: *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 107. ISBN 978-80-244-2433-0.

⁹⁸ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

⁹⁹ Období mladšího školního věku. In: *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 105–110. ISBN 978-80-244-2433-0.

¹⁰⁰ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 78. ISBN 978-80-275-0129-8.

se snaží v tomto období si svůj nedostatek vykompenzovat jiným způsobem. Ne vždy se o to však pokouší tím správným způsobem.¹⁰¹

Franta si v tomto případě zvolil spíše nevhodný způsob kompenzace, který můžeme vidět v situacích, kdy se pokouší ostatní spolužáky vyprovokovat ke rvačce, aby se cítil na stejné fyzické úrovni jako oni. Zároveň to vypadá, jako by se nad své vrstevníky povyšoval tím, jak dobře se mu daří je na něčem napálit nebo si z nich udělat srandu. To nám ukazuje část knihy, ve které naláká své spolužáky do parku, kde se je pokouší donutit pomocí provokace k tomu, aby se poprali a on si je mohl natočit na telefon. Plán mu však překazí Petr, Mila a Katka, kteří se mu rozhodnou pomoci. Většina čtenářů by nejspíše čekala, že jim nakonec Franta poděkuje. On se ale naštve a odmítne smazat video, na kterém dá Katka facku jeho spolužákovi. Když mu Katka mobil vezme, uraženě odchází a dává všem najevo, že nikoho nepotřebuje.¹⁰² Vypadá to, že Frantovo nepřátelské chování je jeho obranným mechanismem, aby mu někdo jiný nemohl ublížit dřív, než ublíží on sám druhým.

Druhá část knihy, ve které hlavní postavy začnou fungovat spolu, je zaměřena na to, jak postavy najdou v sobě navzájem sociální oporu. Chápu své odlišnosti a ve svém Klubu divných dětí se všichni vzájemně podporují. Příkladem je nám situace, ve které Petr všem oznámí, že uteče z domu, aby nemusel jet na školu v přírodě, na které by se jen bál a celé noci by nespál. Postupně se k němu totiž všichni přidají a rozhodnou se, že z domu utečou také. Vzniká tak plán na útěk a mezi dětmi jistá solidarita, kterou každý z nich jak doma, tak mezi spolužáky ve škole postrádaly.¹⁰³

Pochopení a pocit někam patřit se prohlubuje dále na jejich cestě do tábora, který si zvolili jako cíl svého útěku, a to i přesto, že mezi nimi nastanou jisté rozepře. Ty jsou však důsledkem věkového rozdílu, takže jsou přirozené. Vzájemné pochopení můžeme vidět hned v několika situacích. První je například situace s mrtvým ptákem, kdy je Franta pro Milu velkou oporou, když je potřeba zbavit nebohé zvíře z utrpení a zabít jej. Později se celá skupinka rozhodne ptáka pomstít. Je to důkazem, že si i oni navzájem nejsou lhostejní, i když smrt ptáka zasáhne nejvíce Milu.¹⁰⁴

¹⁰¹ PUGNEROVÁ, Michaela. Psychologie jedinců s tělesným postižením. In: *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016, s. 261. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.

¹⁰² SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 78–89. ISBN 978-80-275-0129-8.

¹⁰³ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 107–119. ISBN 978-80-275-0129-8.

¹⁰⁴ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 137–144. ISBN 978-80-275-0129-8.

Další krizová situace nastává tehdy, když Petr zjistí, že bude muset spát na děsivém táboře, kde si nemůže rozsvítit. Od samého začátku cítí strach, ale ví, že už je pozdě, aby se vracel domů. Od Franty však dostal slib, že s ním zůstane v noci vzhůru. Postupně se nám začíná ukazovat i druhá strana Franty. Ta je daleko přívětivější k ostatním a není tolik plná negace jako ta, kterou ukazuje ve škole svým spolužákům a doma rodině.

Skupina dětí vzájemně utuží své vztahy také díky společně strávené noci v opuštěném táboře. V noci se do chatky pokouší vkrást opilý bezdomovec. Všichni se samozřejmě vyděsí, ale drží stále při sobě a jeden druhému se snaží pomoci.¹⁰⁵ Na závěr celého jejich dobrodružství se Franta rozhodne stvrdit jejich přátelství krví, a tak navrhně, že se říznou do dlaně střepem.

Přestože děti pravděpodobně dostanou za své činy tresty, vrací se domů s pocitem, že už nejsou samy, a mohou se těšit na další společná dobrodružství.¹⁰⁶ V příběhu se tedy objevuje i motiv přátelství, který v průběhu druhé části knihy sílí až do konce, kde je nejvíce výrazný.

¹⁰⁵ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 152–144. ISBN 978-80-275-0129-8.

¹⁰⁶ SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 201–207. ISBN 978-80-275-0129-8.

3 Náměty pro literární výchovu s využitím knihy *Klub divných dětí* Petry Soukupové

V úvodu této kapitoly nejprve stručně popíšeme postavení literární výchovy v kurikulárních dokumentech českého školství, konkrétně v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Posléze se zaměříme zvláště na výukové metody, které se stanou základním pilířem pro tvoření již konkrétních námětů pro práci s knihou *Klub divných dětí* v literární výchově.

3.1 Postavení literární výchovy v RVP ZV

Rámcový vzdělávací program pro základní školy (dále jen RVP ZV) vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a klade důraz na klíčové kompetence. V tomto dokumentu je popsán obsah, cíle a kompetence, které by měl žák splňovat a zvládat na konci základní školy.¹⁰⁷

Jelikož autorka této práce studuje obor zaměřený na učitelství 2. stupně, je pro nás stěžejní vzdělávání na 2. stupni základní školy. V RVP ZV je vzdělávání na 2. stupni popsáno tak, že „*pomáhá žákům získat vědomosti, dovednosti a návyky, které jim umožní samostatné učení a utváření takových hodnot a postojů, které vedou k uvážlivému a kultivovanému chování, k zodpovědnosti rozhodování a respektování práv a povinností občana našeho státu i Evropské unie.*“ (RVP ZV, 2021) Cílem je také propojit reálný život s jejich nově získanými zkušenostmi a dovednostmi ve škole a dovést je k tomu, aby je mimo školu dokázali využít. Z toho důvodu se uchylujeme ve výuce i k náročnějším metodám, které pomáhají k tomuto cíli dospět.¹⁰⁸

Dovednosti, schopnosti, vědomosti, postoje a hodnoty, které žák získává v průběhu školní docházky, můžeme souhrnně pojmenovat jako klíčové kompetence. Tyto kompetence by měly přispět k rozvoji osobnosti a tomu, aby se každý jedinec dokázal uplatnit ve společnosti. Mezi tyto kompetence patří kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní kompetence, kompetence sociální a personální, občanské, pracovní a digitální.¹⁰⁹ Všechny tyto kompetence jsou velmi důležité ve vzdělávání. Naše práce je zaměřena na to, jak žáci vnímají a přijímají odlišnost sebe a druhých lidí a jakým

¹⁰⁷ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: . Praha: MŠMT, 2021.

¹⁰⁸ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: . Praha: MŠMT, 2021.

¹⁰⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: . Praha: MŠMT, 2021.

způsobem probíhá komunikace a spolupráce mezi nimi, proto popíšeme převážně kompetenci sociální a personální a kompetenci komunikativní.

Kompetence sociální a personální se soustřeďuje na to, aby žák po ukončení základního vzdělávání zvládl spolupracovat ve skupině, podílel se na vnitřním utváření pravidel během práce v týmu, měl by se umět podílet na příjemné atmosféře v týmu, zvládl jednat s lidmi ohleduplně, s úctou a tím přispíval k utváření a upevňování mezilidských vztahů. A pokud se objeví situace, ve které je potřeba pomoci druhému, měl by ji zvládnout poskytnout a zároveň o ni umět i požádat. Dále by si měl vytvářet pozitivní představu o sobě samém.

V rámci rozvoje **kompetence komunikativní** je cílem, aby žák po dokončení základního vzdělávání byl schopný formulovat a vyjadřovat své myšlenky v logickém sledu a toto vyjádření bylo kultivované jak v písemném projevu, tak v tom ústním. Žák by měl zvládnout naslouchat druhým lidem, porozumět jejich sdělení a adekvátně na něj reagovat. Textům a jiným typům záznamu rozumět, přemýšlet o nich a reagovat na ně. Tyto záznamy využívat ke svému osobnímu rozvoji a zapojení se do společnosti a jejího dění. Získané dovednosti v komunikaci zvládat využívat ke kvalitní spolupráci s ostatními lidmi a vytvářet tak potřebné vztahy.¹¹⁰

Kromě kompetencí jsou důležitá i průřezová témata, na která bychom neměli zapomínat. RVP ZV stanovuje šest průřezových témat: **Osobnostní a sociální výchova; Výchova demokratického občana; Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech; Multikulturní výchova; Enviromentální výchova; Mediální výchova.**¹¹¹ Jak už bylo zmíněno u kompetencí, i v případě průřezových témat se zaměříme převážně na jedno, a to na Osobnostní a sociální výchovu.

Osobnostní a sociální výchova má hlavní cíl žáka. To znamená, že samotný žák se stává hlavním tématem výuky spolu s jeho běžnými situacemi v životě. Pro správné fungování v těchto situacích a jejich řešení je důležitá verbální komunikace. Zaměřuje se na pomoc žákovi k tomu, aby našel svůj životní cíl, se kterým by byl spokojený – a během cesty za svým cílem dokázal tvořit dobré vztahy s ostatními lidmi ale také i sám k sobě.

¹¹⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. In: . Praha: MŠMT, 2021.

¹¹¹ Průřezová témata. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10843>

Toto průřezové téma přináší pro žáka přínos jak v oblasti vědomostí a dovedností, tak v oblasti postojů a hodnot. V první oblasti žák získává dovednost porozumět sobě i ostatním, zvládá ovládat své chování, získává schopnosti pro řešení složitých situací ve společnosti atd. Ve druhé oblasti žák získává pozitivní pohled na sebe i ostatní, vnímá hodnotu spolupráce, pomoci, různorodosti lidí a názorů nebo také základní prevenci sociálně patologických jevů a dalších druhů škodlivého způsobu chování.¹¹²

Dále nás zajímá vzdělávací oblast **Jazyk a jazyková komunikace**, která obsahuje i obor našeho zaměření, tedy **Český jazyk a literaturu**. Obor Český jazyk a literatura je důležitou součástí pro učení se novým informacím a dovednostem i v ostatních vzdělávacích oblastech a oborech, nejen pro jazykové vzdělávání v mateřském jazyce. Tento obor je rozdělen do tří složek. Jedná se o komunikační a slohovou výchovu, jazykovou výchovu a literární výchovu.

My se zaměříme na poslední složku oboru Český jazyk a literatura, **literární výchovu**. Žáci skrz četbu poznávají a učí se o základní literární teorii, jako je poznávání literárních druhů, žánrů a forem. Dokážou rozeznat konkrétní znaky, udělat si vlastní názor na autorovo dílo a popsat jeho umělecké záměry. Dále získávají základní čtenářské návyky. Není pro ně problém interpretovat a produkovat text. Jedinec nakonec dospívá k určitým prožitkům a poznatkům. Tyto prožitky a poznatky pak vedou ke kladnému ovlivnění jejich rozvoje, hodnotové orientaci a celkově obohacuje jejich duševní život.¹¹³

3.2 Základní výukové metody

Třífázový model E-U-R

Tento model učení je součástí programu *Čtením a psaním ke kritickému myšlení*. Zaměřuje se především na potřeby žáka v jeho procesu učení. Jedná se o efektivní metodou. Žák pracuje s vědomostmi, které mu jsou již známé, dozvídá se nové informace a mezi znalostmi hledá souvislosti.

Tato metoda zajišťuje větší aktivnost žáků ve výuce a napomáhá lepšímu zapamatování si a ukotvení naučených vědomostí a znalostí. Přispívá také k větší

¹¹² Průřezová témata: Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10843>

¹¹³ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. In: . Praha: MŠMT, 2021.

motivaci k učení a rozvíjí potřebné kompetence. To jsou například komunikační dovednosti, schopnost spolupráce a práce s informacemi atd.

Tento model učení, jak již sám název napovídá, má tři fáze. Jsou to fáze evokace, uvědomění a reflexe. Co se odehrává v procesu učení u jednotlivých fází, si následně vysvětlíme.

První fáze evokace je zaměřena převážně na to, co si žák už o daném tématu pamatuje, co o něm ví. Žák si v této fázi skládá jakýsi základ z vědomostí, které zná, aby k nim mohl v následující fázi přidat nové neznámé informace. Zároveň se žák zaktivizuje. Je ale potřeba, aby v této fázi dokázal samostatně pracovat a přemýšlet nad svými myšlenkami a nápady. Poslední součástí evokace, kromě již zmíněné aktivizace, je také motivace k danému tématu.

Druhá fáze se nazývá uvědomění. V této fázi získává žák nové informace a probíhá zde jejich fixace. Důležité je, aby žáci novým znalostem rozuměli a zároveň chápali souvislost těchto nově nabytých znalostí s těmi starými, které si zrekapitulovali v předchozí fázi evokace.

Reflexe je třetí a poslední fází výukové metody E-U-R. V této fázi si žáci třídí své nově získané informace s těmi starými a dochází tak k jejich trvalému upevnění. Je potřeba, aby žáci zvládli nové informace vyjádřit vlastními slovy. Tím získáváme jistotu toho, že danému tématu rozumí a dokážou si jej dlouhodobě uchovat v paměti. Žáci tedy reflektují to, co se v průběhu hodiny naučili a jak tomu rozumí.¹¹⁴

Čtenářské strategie

Čtenářské strategie jsou určité postupy, které čtenář používá před, během a po čtení, aby mu pomohly lépe porozumět čtenému textu. Tyto strategie můžeme přirovnat ke čtenářským dovednostem, které postupem času získáváme. Pokud narazíme na text, který je pro nás náročný, obracíme se právě na čtenářské strategie. Ty nám v porozumění textu pomohou.

Jelikož ne všichni žáci jsou schopni tyto postupy čtení získávat automaticky, je úkolem učitele tyto čtenářské strategie žáky naučit. Až poté je můžeme označit

¹¹⁴ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: Trífázový model učení* [online]. 9. 7. 2012 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/16247/VYUKOVE-METODY-V-PEDAGOGICE-TRIFAZOVY-MODEL-UCENI.html>

za získané dovednosti. Je potřeba, aby si čtenář práci s danými strategiemi uvědomoval a věděl, kdy je potřeba jaký postup během čtení použít.¹¹⁵

Existuje osm základních čtenářských strategií. **Hledání souvislostí** je strategie, která spočívá v tom, že čtenář hledá souvislosti mezi svými osobními zkušenostmi a daným tématem nebo souvislosti s jiným textem. Při použití strategie **kladení otázek k textu** si před, během a po čtení pokládáme nejrůznější otázky a hledáme na ně odpověď. Třetí strategií představuje **vytváření vizuálních a jiných smyslových představ**. Čtenář si představuje pomocí svých smyslů něco, o čem se píše v textu. Může se jednat o vůni, chuť, dotek apod. Strategie **identifikace nejdůležitějších myšlenek a témat textu** nám slouží k tomu, abychom si utřídili myšlenky k danému textu a dokázali si zodpovědět otázku, proč daný text čteme. Při **usuzování** se pokoušíme přijít na skryté významy v textu, které nám autor neřekl přímo. Další strategie spočívá v **předvídání** toho, co se na základě našich zkušeností a nápověd v textu dalšího stane. Během **syntézy** čtenář skládá své poznatky z textu a přidává je k těm, které již zná. Poslední strategií je **hodnocení**. Tato strategie se řadí mezi náročnější myšlenkové operace, proto by se měla objevovat už během studia na prvním stupni základní školy.¹¹⁶

Zážitkové metody

Na začátku si vysvětlíme, co to vůbec je zážitková pedagogika. Jedná se o pedagogický směr, který si klade za cíl učit a vychovávat prostřednictvím vlastního prožitku, který jedinec může využít k osobnímu růstu. Mimo jiné vede žáky k aktivitě.¹¹⁷ Prožitek je napříč odbornou literaturou různě definován. Můžeme jej popsat jako součást základních oblastí zkoumání, která jsou úzce spojeny s emocemi.¹¹⁸ Je potřeba nově nabitou zkušenost následně reflektovat.

Zážitkové metody se mohou využívat jako kulisa nebo doplnění projektového učení ve škole. Prožitek může posloužit na začátku hodiny jako motivace. Zážitkovou hru lze zařadit i do dalších částí hodiny. Například může být součástí fáze uvědomění, kdy

¹¹⁵ Čtenářská gramotnost. *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-1>

¹¹⁶ VALA, Jaroslav. *Didaktika literární výchovy: Vybrané kapitoly pro učitele základní školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-7409-086-8.

¹¹⁷ Pedagogický lexikon: *Zážitková pedagogika. Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogický_lexikon/Z/Zážitková_pedagogika

¹¹⁸ Prožitek, zážitek, zkušenost. In: *Psychologie prožitku a dobrodružství: pro pedagogiku a psychoterapii*. Brno: Computer Press, 2009, s. 4. ISBN 978-80-251-2562-5.

slouží jako nástroj, jak získat nové poznatky. Samozřejmě lze vést i celou hodinu v duchu prožitku.

Na závěr každého prožitku je důležitá reflexe. Pokud chybí ve výuce reflexe, hrozí riziko toho, že aktivita bude brána pouze jako hra – a nedojde tak k žádnému učení nebo osobnímu rozvoji. Během této fáze výuky za vedení pedagoga žáci zpracovávají své zážitky a emoce, které cítili během dané aktivity. Díváme se zpátky na to, jak jsme se v jaké chvíli cítili, co to v nás vyvolalo, proč jsme reagovali určitým způsobem apod. Reflexe může probíhat ústně i písemně. Bývá také součástí dané zážitkové aktivity.¹¹⁹

K tomu, abychom dovedli žáky k získání prožitku, také může pomoci didaktická hra.¹²⁰ Tato metoda se později objeví již v konkrétních námětech. Z toho důvodu podrobněji přiblížíme. Jedná se o metodu, při které žáci řeší danou problémovou situaci. Prostřednictvím hry si tak žáci danou situaci prožijí a snaží se ji vyřešit, jako by se opravdu stala.¹²¹

Pro vytváření zážitku v literární výchově můžeme používat další metody, které se označují jako tvořivé. Mezi takové metody řadíme tvořivou expresivitu v literární výchově, tvořivé přístupy v literární výchově a literární didaktice, tvořivou dramaturgii nebo také tvůrčí psaní.¹²² Tyto metody si popíšeme podrobněji v jednotlivých námětech.

3.3 Náměty pro práci s danou knihou

Tato kapitola je zaměřena na konkrétní náměty práce s knihou *Klub divných dětí*, které jsou určeny k využití v literární výchově. Téma, na které se v knize převážně zaměřujeme, je jinakost a znevýhodnění. Náměty jsou tvořeny v podobě příprav na hodinu. Tyto přípravy se mohou použít každá samostatně, jelikož přílohy s pracovními listy jsou doplněny o krátké shrnutí předchozího děje, ale také v rámci dlouhodobějšího projektu ve škole, protože náměty v této diplomové práci jsou tvořeny chronologicky s dějem knihy. Přípravy obsahují více aktivit, než by se dalo v jedné vyučovací hodině

¹¹⁹ Odborné články: Prožitek jako učení. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/17861/PROZITEK-JAKO-ZPUSOB-UCENI.html>

¹²⁰ JIRÁSEK, Ivo. Zlatý fond her: hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice. Praha: Portál, 2002. ISBN 8071786365.

¹²¹ *Obecná didaktika. 2.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

¹²² VALA, Jaroslav. *Didaktika literární výchovy: Vybrané kapitoly pro učitele základní školy.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-7409-086-8.

stihnout. Jedná se pouze o další možnosti využití knihy, které však nejsou podmínkou k dosažení cílů, ale další alternativou.

Každou přípravu doprovází aktivita, která vzbudí v žácích zážitek, se kterým můžeme dále pracovat a který pomůže dojít k výukovým cílům. Primárním cílem je podpořit rozvoj morálního vědomí žáka, vnímání hodnoty různorodosti a respektu k druhým a sobě samým.

3.3.1 Příprava č. 1

Výukové cíle:

- Žák dokáže předvídat, o čem je kniha, na základě vnímání vlastních smyslů (hmat, zrak).
- Žák odůvodní své odpovědi na otázky na základě důkazů v textu.
- Žák porovná hlavní postavy z textu a dokáže popsat, co mají společného.
- Žák spolupracuje s ostatními spolužáky, pomáhá jim a toleruje jejich znevýhodnění.
- Žák se vcítí do situace znevýhodněných či jinak se lišících lidí a přijímá je.

Výukové metody:

- čtenářské strategie – kladení otázek, předvídání, usuzování
- zážitkové metody – zážitková hra
- další použité metody – diskuse, práce s obrazem, kooperace

Pomůcky:

- papírky s názvem handicapu/znevýhodnění, předměty, kterými snadno vytvoříme překážkovou dráhu (např. lano, švihadlo, kužely, plastové míčky)

Postup:

EVOKACE

- Na začátku hodiny doneseme žákům ukázat knihu *Klub divných dětí* a necháme knihu kolovat po třídě. Žáci si knihu prohlédnou a po hmatu prozkoumají, jaká je kniha na omak. Jelikož má kniha obálku z netradičního materiálu, měla by nám od první chvíle evokovat jinakost, odlišnost či zvláštnost. Žáci mohou mít nejprve zavřené oči, kdy nechají poznávání knihy pouze na jednom z šesti

smyslů, hmatu. Žáci mohou porovnat, jaký pocit měli z knížky, když používali pouze hmat, a jaký potom, co si knihu prohlédli.

- Žáci odpovídají na otázky týkající se knihy. Př. *Jaké je hlavní téma knihy? Kdo jsou hlavní postavy? Kde se příběh odehrávat? Kdy se příběh odehrávat?* Na základě těchto otázek by mělo proběhnout předvídání toho, jaký příběh nás v knize čeká.

UVĚDOMĚNÍ

- V uvědomění si žáci přečtou čtyři úryvky z knihy. Každý úryvek vypráví jiná postava a je v nich zachycena jejich nepřímá charakteristika. Žáci budou muset tedy číst mezi řádky. Pod každý úryvek žáci napíší stručný popis dané postavy a svá tvrzení podloží ukázkami z textu.
- Po charakteristice každé postavy zvláště napíší žáci, co mají postavy společného – svůj názor odůvodní.
- Dále se zaměříme více na konkrétní postavu, a to na postavu Franty. Žáci dostanou za úkol popsat tuto postavu konkrétněji a své názory vždy odůvodní. Pokusí se vcítit do Frantovi situace a zamyslet se nad tím, proč se tak chová a jak by se zachovali oni.
- Žáci budou spolupracovat se svým spolužákem a společně se ve dvojici pokusí vymyslet čtyři návrhy toho, jak by pomohli kamarádovi, který má stejný problém jako postava Franty.
- Následuje vzájemná diskuse nad Frantovou situací a tím, jak mu můžeme pomoci.
- Na závěr uvědomění si zahrajeme s žáky zážitkovou hru. Tato hra může probíhat uvnitř třídy i venku. Vyučující určí, kde přesně je hrací plocha. Žáci se rozdělí do skupin po 4–5. Jejich úkolem bude dostat se na druhý konec této hrací plochy. Cestu na druhou stranu hrací plochy jim znesnadní papírek s handicapem, který si každý žák vylosuje. Ty mohou být například: nemáš ruku/ruce, nemáš nohu/nohy, nevidíš, necítíš pravou nohu... apod. Za skupinami bude chodit vyučující, který představuje smrt. Ta jim nebude hrozit žádným způsobem, bude je pouze pronásledovat. Pro správné navození krizové situace žáci informaci o pravé roli smrti neví. Při cestě do cíle budou mít skupiny nejrůznější překážky. Cílem této hry je, aby se žáci naučili spolupracovat, respektovat znevýhodnění

druhých a uvědomili si, že i když je člověk jiný a má například nějaké znevýhodnění, může mít jiné silné stránky, které ostatní nemají.

REFLEXE

- Sedneme si do kruhu a pomocí otázek společně reflektujeme to, co jsme si při práci s knihou uvědomili, a prožitý zážitek.
- Pomocí otázek se zaměříme na to, jestli již od začátku tušili, že je kniha zaměřená na odlišnost a jinakost. Jestli ne, překvapilo je dané téma? Změnili nějakou svou odpověď na otázky, které byly v průběhu čtení kladené?
- Otázky, které souvisejí se zážitkovou hrou: *Jak se každý žák cítil během toho, co byl jakýmkoliv způsobem znevýhodněn? Jaké měl pocity? Co bylo nejtěžší? Jak se cítili, když je pronásledovala smrt? Jak vnímali znevýhodnění svých spolužáků? Cítili, že jsou ochotni jim pomoci, nebo se zaměřovali spíše na to, aby se dostali k cíli hlavně oni? Cítil někdo, že bez pomoci druhých se na druhou stranu nedostane, nebo se tam bude dostávat hodně těžko? Jaký to byl pocit, když vám někdo nabídl pomoc? Jaký to byl pocit, když jste vy sami někomu dokázali pomoci?*
- Otázka na závěr: *Jak vnímali odlišnost u hlavních postav na začátku knihy a jak ji vnímají teď?*

3.3.2 Příprava č. 2

Výukové cíle:

- Žák prostřednictvím metody pětilístek vyjádří své pocity ohledně tématu Strach.
- Žák rozumí přečtenému textu, přemýšlí nad ním a odpovídá na zadané otázky.
- Žák vytvoří rekonstrukci výtvarného díla na základě vlastního strachu.
- Žák naslouchá strachům ostatních a toleruje je.

Výukové metody:

- čtenářské strategie – kladení otázek, předvídání, vytváření vizuálních a jiných smyslových představ
- zážitkové metody – tvůrčí psaní, rekonstrukce uměleckého díla
- další použité metody – pětilístek, statický obraz

Pomůcky:

- výkres A5 s obrázkem lysé hlavy z uměleckého díla *Výkřik*, pastelky/tempery, tužka

Postup:

EVOKACE

- Na úvod hodiny použijeme metodu Pětílístek, která spočívá v tom, že na prvním řádku máme napsané podstatné jméno. V našem případě se jedná o slovo *strach*. Na druhém řádku dvě přídavná jména, tedy jaký strach je. Na třetím tři slovesa, na čtvrtém bude věta o čtyřech slovech na téma *strach* a na posledním řádku je jedno slovo, a to synonymum ke slovu *strach*. Může to být i jakákoliv jiná asociace, která žáka napadne.¹²³
- Dále žákům ukážeme tři obrázky z knihy. K těmto obrázkům budou mít několik otázek. Př. *Co všechno vidíš na obrázcích? Co ti to připomíná a proč? Přijde ti tam něco děsivého? Co a proč?*
- Poté následují otázky před čtením, s jejichž pomocí žáci předvídají, co je čeká za příběh k přečtení. Otázky: *Čeho se podle tebe bojí hlavní postava? A proč? Kolik je podle tebe roků hlavní postavě? A proč si to myslíš?*

UVĚDOMĚNÍ

- Zeptáme se žáků, jestli se jim jejich předpověď ohledně hlavní postavy potvrdila. Pokud ne, doptáme se, co je překvapilo.
- Klademe si otázku: *Co všechno může existovat ve tmě?*
- Předvídáme, co se dneska mohlo stát, že si hlavní postava Petr myslí, že dnes určitě neusne.
- Pokračujeme v kladení otázek: *Co tím Petr myslel, že staří lidé smrdí? Souhlasíš s ním? K čemu bys ty přirovnal/a pach starých lidí? Čím to podle tebe je? Je to v pořádku? Budeme takto páchnout všichni, až zestárneme? Pomohl jsi někdy starému člověku? Jak? Zachovala se Petrova maminka ke starému pánovi správně? Jak by se podle tebe měla zachovat? Cílem je žáky pomocí těchto otázek dovést k uvědomění toho, že ve stáří přichází změna, která se nám nemusí*

¹²³ Pětílístek. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 105–106. ISBN 978-80-271-2254-7.

líbit. Fyzicky se náš stav zhorší, přibude nám do života jisté znevýhodnění a budeme potřebovat pomoc.

- Vrátime se k nápadům ohledně toho, co si myslíme, že se Petrovi stalo, že nebude moct usnout. Zaměříme se na to, jestli nás skutečný důvod překvapil a jak moc se lišil od naší domněnky.
- Žáci zkusí napsat krátký příběh o tom, jak se asi činčila objevila Petrovi přede dveřmi. U této aktivity bude záležet na tom, kolik nám zbývá času. Podle toho si ji můžeme přizpůsobit, případně úplně vynechat a spokojit se pouze s mluveným vyjádřením žáků.
- Jako poslední aktivita následuje Statický obraz. Žáci se rozdělí do skupin po 3–4. Po přečtení určité části v knize, ve které Petr popisuje, čeho všeho se v noci bojí a co si představuje, se skupina zamyslí, jak jeho představy mohou vyjádřit ve statickém obraze neboli v soše, kterou svými těly vytvoří. Mohou také vymyslet své vlastní děsivé představy. Další skupiny pak hádají, co daná skupina vyjadřuje za děsivou představu.¹²⁴

REFLEXE

- Po čtení následuje metoda, která se používá během arteterapie. Jedná se o rekonstrukci uměleckého díla, která spočívá v tom, aby jedinec pomocí určitého díla vyjádřil své myšlenky a pocity ohledně daného problému.¹²⁵ V našem případě se jedná o strach. Žáci mají před sebou tvrdý papír velikosti A3, na kterém je nalepená lysá hlava z obrazu *Výkřik* od Edvarda Muncha. Jejich úkolem je se zamyslet nad tím, čeho se nejvíce bojí, a kolem hlavy tento svůj strach znázornit prostřednictvím vlastní malby.
- Po vytvoření rekonstrukce nám každý žák svůj strach představí. Pokud by byl někdo, kdo svůj strach nechce sdílet, respektujeme to.
- Na závěr si položíme otázky: *Je v pořádku se něčeho bát? Má podle vás každý důvod svého strachu? Můžeme všechny strachy na světě pochopit? Asi ne, ale*

¹²⁴ Statický obraz. In: *Efektivní výukové nástroje pro učitele: strategie pro zvýšení úspěšnosti každého žáka = The teacher's toolkit : raise classroom achievement with strategies for every learner*. [Praha]: ve spolupráci s nakladatelstvím Martina Romana a projektem Čtení pomáhá vydala EDUkační LABORatoř, [2017], s. 165–167. ISBN 978-80-906082-6-9.

¹²⁵ WIMMEROVÁ, Veronika. *Arteterapie a její využití v praxi*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Petra Vláčilová.

můžeme je tolerovat? Někdo v naší blízkosti bude mít z něčeho strach, ale my jeho strach nedokážeme úplně pochopit. Jak bychom se měli zachovat?

- Další variantou této výtvarné aktivity může být nakreslení vlastního strachu v situaci, kdy jej zesměšníme – a tím zmenšíme vliv, jaký na nás náš strach může mít.

3.3.3 Příprava č. 3

Výukové cíle:

- Žák dokáže najít odpovědi na otázky v daném textu.
- Žák sdílí své názory a myšlenky ohledně daného tématu.
- Žák tvoří své vlastní představy podle zadaného tématu a dokáže je popsat.
- Žák posoudí to, co mají hlavní postavy společného a zároveň v čem se liší.
- Žák nalézá řešení rozdílné komunikace.
- Žák akceptuje rozdílné zájmy a přijímá individualitu druhých lidí.

Výukové metody:

- čtenářské strategie – kladení otázek
- zážitkové metody – tvůrčí psaní, hra na rozdílnou komunikaci
- další použité metody – Vennův diagram

Pomůcky:

- kruh z kartonu

Postup:

EVOKACE

- Evokaci začneme aktivitou s názvem Střed vesmíru. Tato aktivita spočívá v tom, že se na zem dá vystřížený kruh z kartonu nebo papíru. Jeden žák si stoupne doprostřed a v souvislosti s daným tématem, což je Jiná komunikace, jiné zájmy, řekne nějaký výrok. Ti spolužáci, kteří s ním souhlasí, jdou k němu nejbližší, ti, co nesouhlasí, odstoupí od něj. Pak se žáci zase vystřídají.¹²⁶

¹²⁶ Střed vesmíru. In: *Efektivní výukové nástroje pro učitele: strategie pro zvýšení úspěšnosti každého žáka = The teacher's toolkit : raise classroom achievement with strategies for every learner*. [Praha]: ve spolupráci s nakladatelstvím Martina Romana a projektem Čtení pomáhá vydala EDUKační LABoratoř, [2017], s. 88–89. ISBN 978-80-906082-6-9.

- Můžeme také použít metodu Brainstorming, kdy žáci postupně chodí k tabuli a píšou své myšlenky ohledně daného tématu na tabuli.
- Poté si klademe otázky: *Jak poznáš, když někdo komunikuje nezvykle? Jak poznáš, když si s člověkem nerozumíš? Měl/a jsi někdy potřebu někoho změnit, protože se ti nelíbilo, jak komunikuje nebo jaké má zájmy?* (Na poslední otázku si každý může odpovědět v duchu pouze sám pro sebe.)

UVĚDOMĚNÍ

- Po přečtení prvního úryvku se žáci pokusí odpovědět na tyto otázky: *Proč si myslíš, že Mila říká své učitelce „Mravenečnicková“? Co Milu zajímá? Proč nemá Mila kamarády? Jak se ohledně toho Mila cítí? Myslíš, že rozdílné zájmy mohou být překážkou v přátelství nebo ve společné komunikaci?*
- Po zodpovězení těchto otázek přecházíme k úryvku, kde se zaměříme na Miliny rodiče. Budeme odpovídat na otázky: *Co si myslíš o chování Miliných rodičů? Co podle tebe cítí a proč? Mohli by reagovat na Milu jinak? Proč? Co je na jejich reakci špatného? Jak bys reagoval/a ty? Kdybys byl/a v kůži Mily, jak bys chtěl/a, aby na tebe rodiče reagovali?*
- Po přečtení části, ve které Mila popisuje své oblíbené místo, dáme žákům úkol, aby se zamysleli nad svým vlastním oblíbeným místem. Pokud žádné nemají, ať si jej zkusí vytvořit pomocí představ. Ať už se rozhodnou pro cokoliv, zkusí své místo popsat.
- Dále se ptáme na otázky k textu. *Je něco zvláštního na tom, jak Mila komunikuje? Rozumí ona druhým lidem? Rozumí oni jí?*
- Tuto fázi hodiny zakončíme Vennovým diagramem. Jedná se o metodu, kdy si žáci nakreslí dva kruhy, které se vzájemně protínají a tvoří uprostřed společný prostor. Do jedné části kruhu napíšou, jaká je Mila, do druhé, jaká je Katka, a doprostřed, co mají společného.¹²⁷

REFLEXE

- V rámci reflexe se žáci rozdělí do dvojic. Nejlépe tak, aby ve dvojicích spolupracovali žáci, kteří spolu netráví tolik času. Mají za úkol jeden od druhého

¹²⁷ KOŠŤÁLOVÁ, Hana et al. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka* [online]. Praha: ČŠI, 2010 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: www.csicr.cz/getattachment/e3f10306-d59d-45fe-af32-667dfed1dbde

zjistit jejich koníčky a zájmy, co by chtěli v budoucnu dělat, co za činnosti je nejvíce baví apod. Navzájem si však odpovídají prostřednictvím pěti slov, které si sami určí, nebo vymyšlených vět. Ke komunikaci mohou používat gesta, mimiku a měnit intonaci hlasu.

- Na závěr reflektujeme to, jak se při této aktivitě cítili, jak moc pro ně byla komunikace náročná a jestli se nakonec dorozuměli. Položíme žákům otázku: *Jak moc je důležité ve vztahu s druhým člověkem komunikace, zájmy a vzájemné pochopení?* Jednotlivé věci můžeme dále rozvinout v diskusi. Důležité je si uvědomit, že ne všechny rozdíly v této oblasti nám mohou bránit v navázání vztahu nebo vzájemného respektu a tolerance.

3.3.4 Příprava č. 4

Výukové cíle:

- Žák interpretuje informace přečtené v textu.
- Žák spolupracuje se spolužáky.
- Žák vytvoří popis dané postavy z textu.
- Žák vlastními slovy formuluje různé možnosti řešení dané situace v textu.
- Žák akceptuje jinakost druhých lidí.

Výukové metody:

- čtenářské strategie – kladení otázek, usuzování
- zážitkové metody – tvůrčí činnost
- další metody – práce s textem, párový dialog, Vennův diagram, burza nápadů, názorně-demonstrační metody (předvádění)

Pomůcky:

- žádné speciální pomůcky nejsou potřeba

Postup:

EVOKACE

- Do třídy vejdem jinak oblečení, než je pro nás typické. Proto, abychom získali pozornost a zájem žáků, je lepší vypadat opravdu velmi zvláštně po vizuální stránce. V první chvíli nenecháváme na sobě nic znát a předstíráme, že nám nic

zvláštního nepřípadá. Po chvíli se žáků zeptáme, proč si myslí, že dnes vypadáme jinak, a co je napadalo, když nás viděli v takové podobě vcházet do třídy. Tato aktivita může být vynechána a hodinu lze začít aktivitou následující.

- Dále přečteme žákům ukázkou z textu.
- Po jejím přečtení bude následovat párový dialog.¹²⁸ Ve dvojicích se budou zaměřovat na otázky: *Jak vypadá krásný člověk? O kom byste řekli, že je krásný/tlustý/hubený/škaredý/dobře oblečený/nemá styl? Do jaké míry jsou tyto znaky na člověku důležité?*
- Žáci nám řeknou, k čemu v dialogu dospěli.

UVĚDOMĚNÍ

- Pokračovat ve čtení textu, tentokrát čtou žáci. Během čtení si klademe otázky: *Chtěl/a jsi někdy dělat něco, co by tě opravdu bavilo, ale protože jsi se styděl/a, nikdy jsi se k tomu nedostal/a?* Na tuto otázku mohou žáci odpovědět pouze ANO/NE. Pokud se chtějí podělit s ostatními, co to je za aktivitu, mohou, ale nemusí.
- Po přečtení dalšího úryvku použijeme čtenářskou strategii usuzování. Zaměříme se na to, jaký má hlavní postava vztah ke svým spolužákům a jak se cítí ve škole. Žáci své odpovědi vždy podloží důkazy z textu.
- Dále pokračujeme v usuzování. Tentokrát se snažíme vyčíst z textu: *Proč hlavní postavě vadí, když se na ni lidé dívají během toho, co jí? Jaký vztah má hlavní postava, tedy Katka, se svým bratrem? Jaký vztah má Katka obecně se svou rodinou?*
- Poté dostanou žáci za úkol napsat charakteristiku Katčina bratra.
- Usuzování použijeme i v dalším úryvku. Tentokrát se snažíme charakterizovat Katku, a to na základě textu.
- Pak dostanou žáci za úkol si udělat Vennův diagram. Tuto metodu jsme již v námětech použili, tentokrát však nebudou porovnávat společné vlastnosti a zájmy dvou hlavních postav, ale sebe s postavou z knihy.

¹²⁸ Párový dialog. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 44–45. ISBN 978-80-271-2254-7.

- Uvědomění zakončíme metodou s názvem Burza nápadů. Jedná se o metodu, ve které se snažíme dát dohromady nejrůznější nápady na dané téma.¹²⁹ V našem případě je tímto tématem: Jak pomoci Katce s jejím psychickým stavem a situací ve škole. Nejprve se všichni pokusí vymyslet co nejvíce nápadů. Poté nad nimi diskutujeme.

REFLEXE

- V reflexi se vrátíme zpátky k tomu, nad čím žáci ve dvojici diskutovali. Položíme jim otázku: *Jak musí vypadat člověk, aby si zasloužil náš respekt a uznání?*
- Pokud jsme použili na začátku metodu předvádění, kdy přijde učitel do třídy zvláště oblečený, zeptáme se žáků, jaké pocity to v nich vzbudilo a co si o učiteli mysleli.
- Po krátké diskusi nad touto otázkou dostanou žáci za úkol vymyslet báseň na téma respekt nebo vymyslet seznam slov či vět, která budou ponižující, hanlivá, budou adresátovi naznačovat, že u nás nemá žádnou toleranci ani uznání. V závěrečném kroku pak tato slova/věty přepíšou tak, aby působila pochvalně, lichotivě, budila v adresátovi příjemné pocity.¹³⁰

3.3.5 Příprava č. 5

Výukové cíle:

- Žák vyjádří vlastními slovy svůj pohled na dané téma.
- Žák dokáže diskutovat na dané téma.
- Žák dokáže interpretovat daný text.
- Spolupracuje s ostatními, poskytne jim pomoc a vcítí se do jejich obtížné situace.

Výukové metody:

- čtenářské strategie – kladení otázek, předvídání, usuzování, hledání souvislostí
- zážitkové metody – kreslení obrázku s handicapem, aktivita Neviditelný přítel
- další metody – volné psaní, diskusní kolečko, vlašťovka, brainstorming

¹²⁹ Burza nápadů. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 87–89. ISBN 978-80-271-2254-7.

¹³⁰ Škola a výchova k hodnotám. In: *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: Portál, 2008, s. 108–109. ISBN 978-80-7367-386-4.

Pomůcky:

- papíry A4, výkresy A4 (u obojího počet záleží na počtu žáků ve třídě)

Postup:

EVOKACE

- Hodinu začneme volným psaním na téma handicap. Volné psaní je metoda, při které žáci na dané téma píšou to, co se jim zrovna honí hlavou. Nejsou omezeni pravopisem a stylistikou, tudíž jim nic nebrání v přirozeném toku myšlenek. To, co na papír napíšou, se nechte veřejně a učitel si jejich písemný projev nevybírání k sobě. Po psaní následuje diskuse, ve které si žáci sami vyberou, se kterými myšlenkami se s ostatními podělí.¹³¹

UVĚDOMĚNÍ

- Přečteme žákům část textu, se kterým budeme tuto hodinu pracovat. Po přečtení budou žáci odpovídat na otázky: *Jak na tebe Franta působí? Jaké má v sobě emoce?* Svě odpovědi vždy podloží důkazy v textu.
- Další část textu čtou žáci již sami. Prostřednictvím usuzování se snaží přijít na to, proč si Franta vymyslel příběh ve slohové práci, když to v zadání nebylo.
- Klademe si otázky: *Co by sis myslél/a o takovém spolužákovi? Co v tobě vyvolává slovo „MRZÁK“? A proč se Franta tak označuje?*
- Zeptáme se žáků na názor ohledně toho, co Franta udělal spolužákovi.
- Poté předvídáme, zda Franta svůj plán s tímto spolužákem uskuteční a jak dopadne.
- Potom, co si v textu přečteme, jak Frantův plán dopadl, zeptáme se žáků, jestli je pokračování příběhu překvapilo, nebo ne – a co konkrétně.
- U další části se zastavíme o něco déle. Budeme diskutovat nad tím, jestli Frantovo chování je v pořádku a jak to vnímají další postavy v příběhu. Zkusíme najít souvislost situace v textu se situací, která se může dít i v reálném životě, a jaké jsou pro ni pravidla řešení. Konkrétně jde o problematiku natáčení a focení osob bez jejich vědomí či souhlasu. Žáci informace o této problematice mohou

¹³¹ Volné psaní. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 84–86. ISBN 978-80-271-2254-7.

zpracovat pomocí metody V – CH – D neboli Vím – Chci vědět – Dozvěděl jsme se. Jedná se o metodu, kdy si žák nakreslí do sešitu tabulku, která bude mít tři sloupce. Do prvního si bude zapisovat informace, které o daném tématu věděl, do druhého, co by se rád dozvěděl, a do třetího, co se po přečtení dozvěděl nového.¹³²

- Na konci uvědomění použijeme aktivitu s názvem Vlaštovka. Žáci napíší na papír otázku na dané téma. V našem případě to bude otázka na Frantu a jeho chování. Papír poskládají do vlaštovky a tu pošlou po třídě někomu dalšímu. Žák, který vlaštovku dostane, zkusí odpovědět na otázku v ní. Poté může vlaštovku zase složit a poslat ji někomu dalšímu. Další spolužák může připsat svou odpověď. Odpovědi si pak přečteme a můžeme nad nimi diskutovat.¹³³

REFLEXE

- V reflexi provedeme alternativní verzi zážitkové aktivity, kterou jsme použili v první přípravě. Stejně jako v prvním námětu dostanou žáci lísteček, na kterém je napsaný jejich handicap (nevidíš, nemáš ruce, nemáš prsty apod.). S tímto handicapem budou mít za úkol nakreslit ilustraci Franty podle toho, jak si jej představují. Nejprve pracují každý sám. Poté si zkusí najít spolužáka, se kterým by si mohli navzájem pomoci.
- Na závěr si uděláme diskusní kolečko. Rozebereme to, jak se každý cítil u této aktivity.
- Další aktivita, která by se mohla v rámci této přípravy použít, je Neviditelný přítel. Je však časově náročná, takže je zde uvedena pouze jako další návrh, který by se mohl využít a souvisí se zaměřením námětů v této práci. Žáci by byli rozděleni do dvojic, ve kterých by byl jeden neviditelný přítel – ten by měl za úkol celý týden beze slov pomáhat druhému spolužákovi. Cílem je posílit empatii a uvědomit si, jak je někdy pomoc důležitá a co v nás vzbuzuje za emoce jak ze strany jedince, který je v roli neviditelného přítele, tak žáka, kterému je pomáháno.¹³⁴

¹³² Výpisky: Kódování poznámek. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 152. ISBN 978-80-271-2254-7.

¹³³ Vlaštovka. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 97–98. ISBN 978-80-271-2254-7.

¹³⁴ VACEK, Pavel. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-386-4.

3.3.6 Příprava č. 6

V této přípravě je sice použita zážitková aktivita, není však povinností ji použít, jelikož je text napsaný autenticky a jeho hlavní téma je díky tomu velmi intenzivní. Samotný úryvek z knihy *Klub divných dětí* tedy vyvolává silný zážitek a emoce s ním spojené.

Výukové cíle:

- Žák prostřednictvím textu zjišťuje své vlastní hodnotové škály.
- Žák spolupracuje se svými spolužáky.
- Žák se vcítí do těžké situace druhých a pomůže jim tuto situaci překonat.

Výukové metody:

- čtenářské strategie – kladení otázek
- zážitkové metody – Braunův Kuks
- další použité metody – hodnotové škály, podvojný deník, sněhová koule

Pomůcky:

- žádné speciální pomůcky nejsou potřeba

Postup:

EVOKACE

- Hodinu otevřeme aktivitou Hodnotové škály. Žáci mají za úkol sestavit seznam hodnot, které jsou v jejich životě nejdůležitější a které jim dávají smysl života. Tato hodnotová škála má tvar diamantu. Nahoře se nachází ta nejdůležitější věc, pod ní dvě další, které jsou pro ně druhé nejdůležitější, poté tři, následují zase dvě, nakonec opět jedna. Následně se můžou o své škály podělit se zbytkem třídy, ale nemusí.¹³⁵

UVĚDOMĚNÍ

- Během čtení se žáci snaží odpovědět na následující otázky: *Jak na tebe situace, do které se Mila a Franta dostali, působí? Jak bys odpověděla na otázku, kterou Franta Mile položil?*

¹³⁵ Hodnotové škály. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 102–104. ISBN 978-80-271-2254-7.

- Dále pokračujeme metodou Podvojného deníku. Tato metoda spočívá v tom, že si žáci rozdělí stránku v sešitě na dvě poloviny. První polovina obsahuje úryvky z textu, které je zaujaly. Na druhé straně je pak jejich osobní komentář k tomuto úryvku.¹³⁶

REFLEXE

- Po čtení následuje aktivita Sněhové koule. Jedná se o metodu, při které nejprve diskutují dva spolužáci nad danou věcí, poté diskutují čtyři, nakonec diskutuje celá třída. V našem případě diskusním tématem jsou zápisky z podvojného deníku.¹³⁷
- Po této diskusi žáci sestaví hodnotové škály Mily a odůvodní je.
- Znovu se zamyslí nad hodnotovými škálami, které si vytvořili na začátku hodiny. Pokud by někdo chtěl upravit svou hodnotovou škálu, má možnost.
- Dále si pokládáme otázky: *Podle čeho si utváříme hodnoty? Máme je každý jiné? Proč?*
- Na závěr žákům představíme situaci, ve které by jejich soused v lavici přišel o jednu ze svých hodnot. Dostanou úkol napsat tomuto spolužákovi dopis, který by pro ně měl být oporou při ztrátě této hodnoty. Dopisy si mohou vyměnit pouze mezi sebou, nebo se s nimi podělit s ostatními.
- Další možná aktivita, která se řadí do zážitkových metod, je hra Braunův Kuks. Na úvod této aktivity přečteme žákům krátký úryvek o nemocnici nedaleko Hradce Králové, která se nazývá Kuks. Je zde několik soch od sochaře Matyáše Brauna, které představují ctnosti a neřesti. Tyto sochy jsou tak dokonalé, že pozorovatel pozná, jaké ctnosti a neřesti socha představuje. Vysvětlíme žákům, že jejich úkolem je ze sebe také vytvořit sochu, která představuje jednu ze ctností a neřestí. Třídu rozdělíme do skupin po čtyřech. Pokud je málo žáků, můžou hrát hru za jednotlivce. Skupina vyšle k vyučujícímu jednoho zástupce. Vyučující mu dá papírek, na kterém je napsaná ctnost (láska, víra, naděje, trpělivost, moudrost, statečnost, cudnost, píle, štědrost, upřímnost, spravedlivost) či neřest (pýcha, lakomství, závist, smilstvo, obžerství, hněv,

¹³⁶ Dialogický zápisník. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 147–149. ISBN 978-80-271-2254-7.

¹³⁷ Sněhová koule. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 71–72. ISBN 978-80-271-2254-7.

lenost, zoufalství, lehkomyšlnost, pomluva, lstivost), kterou musí předvést. Jeho skupina má poté za úkol poznat, jakou ctnost, případně neřest ztvárňuje.¹³⁸ Ctnosti pak můžou rozdělit podle toho, jakou hodnotu pro ně mají.

3.3.7 Příprava č. 7

Výukové cíle:

- Žák dokáže najít souvislosti mezi ním samým a textem.
- Žák se vcítí do situace druhých a toleruje jejich chování či projev.

Výukové metody:

- čtenářské strategie – předvídání, hledání souvislostí, kladení otázek
- zážitkové metody – Kouzelná skříňka
- další použité metody – práce s obrázkem

Pomůcky:

- žádné speciální pomůcky nejsou potřeba

Postup:

EVOKACE

- Na začátku žáci pracují s obrázkem z knihy. Jejich úkolem je popsat, co na obrázku vidí, jaké pocity v nich vyvolává – a zkusit předpovědět, co to je za místo.

UVĚDOMĚNÍ

- Přečteme si, co si o daném místě myslí jednotliví hrdinové knihy. Žáci porovnají jejich úhel pohledu a odpoví na otázku, jestli je některý z názorů na místo překvapil.
- Dále hledáme souvislosti mezi textem a samotným čtenářem. Žáků se ptáme: *Zažil/a jsi situaci, kdy jste s kamarádem – nebo kýmkoliv jiným – měli odlišný názor na nějakou věc? Situaci nám popiš. Jak jste ji nakonec vyřešili?*
- Během dalšího čtení budeme kromě hledání souvislostí klást i tyto otázky: *Jak se podle tebe zachoval Franta? Reagoval Petr nevhodně? Jak se asi Petr musel*

¹³⁸ Braunův Kuks. In: *Zlatý fond her I.: Hry a programy přípravné pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Praha: Portál, 2002, s. 37–37. ISBN 80-7178-636-5.

cítit? Cítil/a jsi se někdy podobně? Jaké místo nebo situace se ti vybaví po přečtení tohoto úryvku?

REFLEXE

- Po čtení následuje krátká tvůrčí chvílka. Žáci dostanou za úkol vymyslet pro místo v příběhu jméno. Svůj návrh odůvodní.
- Poté si zahrajeme jednoduchou dramatickou hru, při které si každý z nás představí, že otvírá kouzelnou skříňku. Když ji otevře, tak ostatním přiblíží pouze mimikou, co v ní vidí. Všichni se v přednesu vystřídají. Vždy zkusíme uhodnout, co tam dotyčný viděl.
- Na závěr si položíme otázku: *Je v pořádku, že máme každý jiný názor na různé věci a situace? Je v pořádku, že se každý díváme na danou věc jinak? Proč je to v pořádku?*

3.3.8 Příprava č. 8

Výukové cíle:

- Žák posoudí, o čem příběh bude, na základě klíčových slov.
- Žák interpretuje přečtený text.
- Žák přepracuje příběh z jiného úhlu pohledu některé z postav.
- Žák se vcítí do situace znevýhodněného jedince a pomůže mu.

Výukové metody:

- čtenářské strategie – čtení s předvídaním, kladení otázek, usuzování, hledání souvislostí
- zážitkové metody – hra v roli
- další použité metody – diskuse, tvůrčí psaní

Pomůcky:

- papírky s napsanou rolí pro žáky

Postup:

EVOKACE

- Žákům napíšeme na tabuli několik klíčových slov. Pro lepší motivaci je můžeme psát jako hashtagy ze sociálních sítí. Příklad: #židle#rána#všichni#zvuk. Jejich úkolem je předvídat, o čem příběh bude. Své návrhy si mohou psát do sešitu.

UVĚDOMĚNÍ

- Během čtení prvního úryvku předvídáme, co by mohl být ten zvláštní zvuk, který hlavní postavy zaslechly. Zaměříme se na hlavní postavu Petra. Zeptáme se žáků, co si myslí, že Petr udělá.
- Dále položíme otázku: *Co bys udělal/a v takové situaci ty?*
- Pokračujeme v předvídání toho, co se bude v příběhu dít dál. Návrhy si žáci navzájem sdílí a diskutují nad nimi.
- Poté následuje tvůrčí psaní. Žáci dostanou za úkol změnit vypravěče příběhu a na celou nebezpečnou situaci se podívat jinými očima než Petrovými. Zkusí tedy přečtenou část příběhu přepsat z pohledu jiné hlavní postavy dle jejich výběru. Po dokončení následuje vzájemné sdílení a diskuse.
- Potom, co se náš příběh vyvine dál, použijeme čtenářskou strategii usuzování. Zaměříme se na záhadného muže u ohniště. Žáků se zeptáme: *Kdo podle tebe je tento muž? Svě odpovědi odůvodni důkazy z textu.*
- Zeptáme se na názor žáků ohledně toho, jak se naše postavy zachovaly v určité chvíli příběhu.
- Na konci uvědomění hledáme souvislosti mezi textem a naším životem. Klademe si otázku: *Zažil/a jsi někdy podobnou situaci? Jak jsi se v ní zachoval/a? Pomohl/a jsi někdy někomu?*

REFLEXE

- V této části následuje aktivita Hra v roli. Bude se jednat o to, že dáme žákům určitou roli a oni ji musejí zahrát.¹³⁹ V našem případě můžeme žáky rozdělit na dvě poloviny. První polovina pozoruje druhou, poté se vystřídají. Každý žák dostane na papírku svou roli. Může tam například stát: *Jsi muž, který nevidí*

¹³⁹ Sněhová koule. In: *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 243–244. ISBN 978-80-271-2254-7.

a ztratil na chodníku klíče. / Jsi krásná blondýnka, která má úžasný život, a jdeš zrovna nakupovat. / Jsi holka, která si omylem roztrhla kalhoty na zadku, ale musíš jít do školy. Situace mohou být různé. Důležité však je, aby byli v jedné skupině namíchány role, ve kterých se objevuje jinakost nebo znevýhodnění, s rolemi, které představují úspěch, bezproblémovost a zkrátka nevýraznou odlišnost. Skupina, která zrovna nehraje, by si měla všímat vzniklých situací v průběhu hraní. Cílem je, aby si žáci prožili situace znevýhodnění a toho, jak se takový člověk cítí, pokud je mu nabídnuta pomoc, nebo zůstane na všechny své problémy sám.

- Po skončení aktivity je potřeba s žáky probrat, jak se v dané roli cítili, jak se cítili, pokud jim někdo pomohl, nebo naopak nepomohl.

4 Ověření vybraného námětu v praxi

Rozhodli jsme se vybrat jeden z námětů práce s knihou *Klub divných dětí* a ověřit jeho funkčnost v praxi. Bohužel z důvodu vytíženosti v hodinách českého jazyka a literatury na základních školách nebylo možné ověřit i ostatní náměty.

Ověřena byla příprava číslo jedna, jejímž cílem bylo uvědomění si jinakosti ostatních lidí, pochopit je, umět je tolerovat a vcítit se do jejich situace. Ověření proběhlo 6. března 2023 v 6. třídě základní školy ve Velkých Karlovicích. Škola byla vybrána na základě předchozí spolupráce s vyučující dané třídy a téma jinakosti bylo zahrnuto v tematickém plánu. Nebyl tak problém ze strany školy umožnit ověření jedné z příprav.

Žáci pracovali s pracovním listem, který je možné i s ukázkami práce žáků nalézt v přílohách této práce. Bližší charakteristika třídy, se kterou jsme v rámci praxe pracovali, je přiblížena v následujících podkapitolách spolu s průběhem vyučovací hodiny, v rámci níž byl námět vyzkoušen.

4.1 Charakteristika vybrané třídy

Příprava byla vyzkoušena na Základní škole ve Velkých Karlovicích, která se nachází v okrese Vsetín. Škola funguje od roku 1952 a jejím zřizovatelem je obec Velké Karlovice. Za ty roky prošla spoustou změn a úprav a od roku 2000 vstoupila do právní subjektivity. V současnosti je ředitelkou Svata Koňářková. Za dobu její funkce byla škola zrekonstruována. Přibyly zde čtyři nové učebny, počítačová učebna, jazyková učebna, která je obohacena o interaktivní tabuli, učebna určená pro hodiny vaření a učebna pro výuku pracovních činností. Tato dostavba byla zpřístupněna žákům a učitelům ve školním roce 2020/2021. Škola spravuje další školská zařízení, jako je školní družina, školní klub a školní jídelna.¹⁴⁰

Třída, ve které ověření námětu probíhalo, byla 6.A, do které dochází dohromady 23 žáků, z toho jednomu žákovi byla uložena podpůrná opatření druhého stupně. V rámci naší hodiny nebylo však potřeba přizpůsobovat tomuto žákovi podmínky. V daném čase, kdy probíhal náš výzkum, chybělo ve třídě pět žáků. Hodiny se tedy zúčastnilo osmnáct žáků. Tento fakt však neovlivnil průběh vyučovacího procesu.

¹⁴⁰ *Základní škola Velké Karlovice* [online]. 2023 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.zsvk.cz>

Tato třída je velmi energická a na svůj věk i vyzrálá. Žáci dokázali pochopit, kdy je potřeba přestat vyrušovat, kde je jistá hranice, a dokonale spolupracovali. Jádro kolektivu tvoří skupina určitých žáků, která se vyčleňuje svou bystrostí a chytrostí. Tito žáci si svou výhodu uvědomují a dle slov paní učitelky: „*Nemají pochopení pro žáky, kteří jsou oproti nim pomalejší ve vyučovacím procesu.*“ Ostatní se tedy většinou bojí v hodinách ptát na věci, kterým nerozumí, a celkově cítí stud při jakémkoliv projevu ve třídě. Toto jádro třídy se také velmi výrazně projevilo v průběhu naší vyučovací hodiny, která právě nesla téma odlišnosti a jinakosti. Jejich projevy jsou podrobněji popsány v následující kapitole, která se zabývá průběhem této hodiny.

4.2 Průběh vyučovací hodiny a její vyhodnocení

Na úvod hodiny byli žáci obeznámeni s tím, že nasbírané informace z jejich práce budou použity v rámci diplomové práce. Nikdo z žáků s tímto faktem neměl problém, naopak byli velmi nadšení.

Hodina byla rozdělena podle třífázového modelu učení E-U-R. Tento model učení jsme vysvětlili již v předchozí kapitole. V Evokaci jsme žákům nechali kolovat knihu *Klub divných dětí*. Za úkol dostali, aby si knihu po hmatu prozkoumali a pozorně prohlédli. Na základě toho usuzovali, o čem kniha je, jaké je její hlavní téma, kdo jsou hlavní postavy, kde a kdy se příběh odehrává. Žáci ohledně tématu odpovídali, že kniha je: „*Asi o divných dětech, dětech, které jsou nějak zvláštní nebo jsou nemocné, o dětech, kterým se něco stalo, jsou postižené, někdo je šikanuje, je o naší třídě, protože naše třída je takový Klub divných dětí, je to o dětech, které nikdo nemá rád a nechce je učit, nemají kamarády a nikdo se s nimi nechce bavit, nebo o skupině dětí na speciálním táboře.*“ Další nápady žáků se týkaly ohledně místa děje a času. Děj se podle nich odehrává: „*Ve škole, na táboře nebo v nějakém městě či vesnici, někdy během školního roku.*“

V části uvědomění si žáci potichu pro sebe přečetli úryvky, ve kterých je zachycena charakteristika hlavních postav, a dostali za úkol si k sobě do pracovního listu napsat jejich popis tak, jak oni vnímají postavu z knihy. Na konci jim bylo sděleno, aby se zkusili více zaměřit na postavu Franty. Úkol žáci plnili klidně a bez jakýchkoliv problémů. Objevovaly se tam charakteristiky, které označovaly Frantu za: „*Arogantního, hloupého, někoho, kdo vyhledává pozornost, je to člověk, který má problémy, je namyšlený a straní se ostatním.*“ Někteří žáci správně usoudili, že Franta může mít nějaký problém.

Dalším úkolem byla diskuse ve dvojici, během které většina žáků spolupracovala a pokoušela se plnit zadaný úkol. Ten spočíval v tom, aby se zkusili zamyslet nad tím, jak by postavě Franty z přečteného úryvku mohli pomoci. Některým žákům bylo potřeba Frantovu situaci více vysvětlit. Konkrétně jsme se pokoušeli přiblížit, co má Franta za problémy po fyzické stránce a jak by to mohlo ovlivňovat stránku psychickou.

Jejich nápady a reakce byly různé. Někteří žáci prohlašovali, že by se s takovým spolužákem vůbec nebavili, protože dle jejich slov je: „*Trapný a snaží se být jenom středem pozornosti.*“ Sami tito žáci přiznali, že nedokážou zcela pochopit Frantovu situaci. Mezi tyto žáky patřila převážně chlapecká část třídy, naopak dívky projevily svou empatii a měly pro Frantu pochopení. Kladných reakcí na Frantovu situaci a na to, jak mu můžeme pomoci, bylo spousta. Zazněly nejrůznější návrhy jako třeba: „*Doporučit mu psychologa, který by mu pomohl, sami by se ho zeptali, co přesně má za problém a jestli mu nemohou nějak pomoci, řekli by mu, aby zkusil přestat ubližovat ostatním, někteří by se s ním pokusili bavit normálně, všímali by si jej a snažili by se s ním skamarádit.*“ Jeden z žáků napsal, že právě on je to divné dítě ve třídě, takže ví, jak se asi Franta cítí, a že by se ho pokusil chránit před šikanou, kdyby nastala taková situace.

Na konci uvědomění jsme se s žáky přesunuli do školního klubu, abychom nerušili ostatní třídy v průběhu vyučovacího procesu. Tam jsme si zahráli zážitkovou hru, která spočívala v tom, že jsme žáky rozdělili do čtyř skupin. Dvě skupiny byly po čtyřech a další dvě po pěti. Každý žák dostal pak lísteček, na kterém byla napsaná různá znevýhodnění. Jeden žák dostal lísteček, na kterém bylo napsané, že je bez nohy, druhý byl bez ruky, další bez obou nohou a poslední byl slepý. Úkolem bylo se společně dostat na druhou stranu hrací plochy, zatímco je pronásleduje učitel v podobě smrti. Během cesty potkávali žáci několik překážek jako rozházené kužely, natažená švihadla a poházené plastové balónky.

Většina skupin se snažila vzájemně si na cestě na druhou stranu pomoci a žáci spolupracovali. V jedné skupině nastala situace, kdy spolupráce mezi žáky nefungovala. Jednalo se právě o tu část třídy, kterou jsme popisovali v předchozí kapitole jako jádro živých, chytrých a bystrých, kteří však nedokážou přijímat odlišnost ostatních. Každý žák se snažil dostat na druhou stranu sám za sebe a neměl zájem pomoci svému spolužákovi. V tomto případě zůstal sám na hracím poli žák, který dostal na lístečku pokyn, že je slepý. Až potom, co byli ostatní žáci z jeho skupiny již v cíli, se slepému spolužákovi pokoušeli

pomocť tak, že na něj volali pokyny, kam má přesně jít, kdy má zvednout nohu apod. To všechno až potom, co se jim připomnělo, že si měli pomáhat.

Na závěr vyučovacího procesu následovala reflexe celé hodiny, během které jsme se se žáky posadili do kruhu. Vrátili jsme se k otázce z evokace, jestli správně odhadli, o čem kniha asi je a čím se v dnešní hodině zabýváme. Žáci tušili, co je tématem hodiny, a moc je to nepřekvapilo. Dále jsme se zaměřili na zážitkovou hru. Zajímalo nás, jak se při hře cítili. Někteří žáci „*se cítili v pohodě*“ díky tomu, že si navzájem pomáhali a dokázali se domluvit tak, aby společně došli do cíle. Bohužel ale u některých nefungovala komunikace. Domluvili se pouze dva a další dva ze skupiny a pátý žák, který byl slepý, zůstal na trati sám. Popisoval, že: „*Nevěděl vůbec, co má dělat. Cítil se velmi bezradně, protože mu nikdo nepomohl a on nic neviděl.*“ Také cítil stud za to, že ostatní zpomaluje, obtěžuje tím ostatní a kvůli nim celý tým prohraje a nedostane se do cíle. Žáci, kteří slepému spolužákovi nepomohli, projevíli spíše lhostejnost k celé situaci. Jejich hlavním cílem bylo, aby se na druhou stranu místnosti dostali hlavně oni sami, na druhých jim až tak nezáleželo.

Na druhou stranu se objevili i žáci, kteří byli rádi, že mohli pomoci ostatním, aby se pak mohli společně dostat do cíle. Do této kategorie spadala většina žáků, tedy tři skupiny ze čtyř. Výsledek zážitkové aktivity, co se týče morálního cítění a empatie žáků, je spíše pozitivní. Sama paní učitelka, která třídu učí, viděla u jistých žáků uvědomění v této oblasti týkající se jinakosti.

Hodinu jsme ukončili otázkou, jak vnímali u hlavních postav danou odlišnost na začátku knihy a jak ji vnímají nyní. Většina žáků pochopila, že je každý jiný. Všichni máme nějaké problémy, se kterými se musíme vypořádat. Někteří žáci však přiznali, že by asi nebyli ochotni pomoci konkrétnímu člověku, který je nějakým způsobem znevýhodněný. Pravděpodobně by jej asi ignorovali a vyhýbali se mu. Co se tedy týče naplnění cílů, které jsme si na začátku stanovili, konkrétně „*Žák spolupracuje s ostatními spolužáky, pomáhá jim a toleruje jejich znevýhodnění*“ a „*Žák se vcítí do situace znevýhodněných či jinak se lišících lidí a přijímá je*“, dopěli jsme k názoru, že u většiny žáků byly tyto cíle naplněny.

Závěr

V diplomové práci *Tematizace jinakosti v románu Petry Soukupové Klub divných dětí* je hlavním cílem analyzovat téma jinakosti v dané próze a vytvořit náměty do literární výchovy z knihy *Klub divných dětí*, které by byly zaměřeny na téma odlišnosti a handicapu.

Práce je rozdělena na čtyři kapitoly. Z toho první dvě jsou teoretické a další dvě jsou praktická. V první kapitole se zaměřujeme na světovou i českou literaturu pro děti a mládež. Konkrétně na věci týkající se jejího vývoje, dále pak jaké postavení mělo téma jinakosti v literatuře pro děti a mládež od konce 19. století až po současnost. Představili jsme si další autory, kteří toto téma vnášejí do svých děl.

Ve druhé části práce se zabýváme samotnou knihou *Klub divných dětí*. Popisujeme děj knihy a charakterizujeme hlavní postavy. Dále řešíme postavení této knihy v kontextu současné literatury pro děti a mládež. Na závěr této kapitoly rozebíráme a analyzujeme stěžejní téma knihy, což je jinakost. Co se týče biografie spisovatelky Petry Soukupové, té se dotýkáme pouze okrajově, jelikož autorka této práce se již v bakalářské práci zabývala touto spisovatelkou.

Třetí část je zaměřena na konkrétní náměty do literární výchovy s využitím dané knihy od Petry Soukupové. Nejprve vysvětlujeme, jaké má literární výchova postavení v kurikulu českého školství, a rozebíráme podrobněji tři hlavní metody, které jsou v námětech použity. Mezi tyto metody zařazujeme čtenářské strategie, třířázkový model učení (E-U-R) a zážitkové aktivity. Náměty mají jeden společný cíl, který se zaměřuje na to, aby žáci přijímali, tolerovali jinakost u druhých a byli schopni pomoci znevýhodněným jedincům. Námětů bylo vytvořeno celkem osm.

Poslední část se týká ověření námětů v praxi. Podařilo se nám ověřit alespoň jeden z osmi námětů. Ověřena byla příprava číslo jedna, a to na Základní škole ve Velkých Karlovicích, konkrétně v 6. třídě. Výzkumu se zúčastnilo 18 žáků z 23. Jednalo se o třídu, do níž docházeli žáci, kteří měli problém přijmout a tolerovat spolužáky, kteří se nějakým způsobem odlišují od nich samých. Díky tomu jsme mohli plně ověřit, zda aktivity v dané přípravě změní jejich pohled na tuto problematiku a posunou je ve vnímání odlišnosti druhých o kousek dál. Po dokončení vyučovacího procesu jsme mohli vidět, že i u žáků s problémem respektovat odlišnosti opravdu nastal jistý posun.

Což nám potvrdila i vyučující, která viděla rozdíl v jejich vnímání daleko výrazněji díky tomu, že s touto třídou pracuje již od září roku 2022. Na závěr tedy můžeme konstatovat, že ověření ukázalo, že příprava je funkční a aktivity v ní použité úspěšně slouží k tomu, abychom dospěli ke stanoveným cílům.

Seznam tištěných a internetových zdrojů:

Literární a tištěné zdroje:

BLACK, Sharon. The magic of Harry Potter: Symbols and Heroes of Fantasy. *Children's Literature in Education*. 2003, **34**(3), 11.

ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7095-X.

FISCHER, S., ŠKODA, J. Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním. 1. vyd. Praha: Triton, 2008, s. 20–21. ISBN 978-807-3870-140.

FORMÁNEK, Jaroslav. Literatura je normální práce. *Respekt*. 2008, **19**(4), 63.

PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.

GINNIS, Paul. *Efektivní výukové nástroje pro učitele: strategie pro zvýšení úspěšnosti každého žáka = The teacher's toolkit : raise classroom achievement with strategies for every learner*. [Praha]: ve spolupráci s nakladatelstvím Martina Romana a projektem Čtení pomáhá vydala EDUkační LABoratoř, [2017]. ISBN 978-80-906082-6-9.

GREEN, John. *Hvězdy nám nepřály*. Vydání čtvrté. Praha: Knižní klub, 2017. Yoli. ISBN 978-80-7549-510-5.

JIRÁSEK, Ivo. *Zlatý fond her: hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Praha: Portál, 2002. ISBN 8071786365.

KALINCOVÁ, Kristýna. *Analýza motivu hledání životní cesty v próze Petry Soukupové Marta v roce vetřelce*. Olomouc, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Jana Sladová, Ph.D.

KIRCHNER, Jiří. *Psychologie prožitku a dobrodružství: pro pedagogiku a psychoterapii*. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2562-5.

Obecná didaktika. 2. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.

PROCHÁZKOVÁ, Iva. *Uzly a pomeranče: jen jedna láska je ta první*. Praha: Euromedia Group, 2019. Yoli. ISBN 978-80-7617-284-5.

PROUZOVÁ-KVĚTOŇOVÁ, Regina. *Význam jinakosti pro speciálně pedagogické myšlení*. Praha, 2011, s. 5. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Oddělení pro vědeckou činnost. Vedoucí práce Titzl, Boris.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: . Praha: MŠMT, 2021

SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

SOUKUPOVÁ, Petra. *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-275-0129-8.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.

ŠUBRTOVÁ, Milena a Miroslav CHOCHOLATÝ. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Praha: Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-506-4.

URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003. ISBN 80-719-8548-1.

VACEK, Pavel. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-386-4.

VALA, Jaroslav. *Didaktika literární výchovy: Vybrané kapitoly pro učitele základní školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-7409-086-8.

VALA, Jaroslav. *Úvod do studia literatury*. Olomouc, 2017.

VÁGNEROVÁ, M. a kol. *Psychologie handicapu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 7. ISBN 80-7184-929-4.

WIMMEROVÁ, Veronika. *Arteterapie a její využití v praxi*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Petra Vláčilová.

Internetové zdroje:

ČECHLOVSKÁ, Magdaléna. Petra Soukupová Klub divných dětí recenze. *Aktuálně.cz* [online]. Divné dítě napsalo knihu. Novinka Petry Soukupové [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petra-soukupova-klub-divnych-deti-recenze/r~64bfee58227c11ea9d020cc47ab5f122/>

ČEŇKOVÁ, Jana. Témata měsíce: Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2.díl). *CzechLit* [online]. 2019 [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-pro-deti-a-mladez-ve-druhem-desetileti-21-stoleti-2-dil/>

Čtenářská gramotnost. *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.ctenarska-gramotnost.cz/ctenarska-gramotnost/cg-strategie/cg-strategie-1>

DRAHOŇSKÁ, Kamila. Bezprostřednost dětského přátelství. *ILiteratura.cz* [online]. 27.02.2020 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/42677-soukupova-petra-klub-divnych-deti>

GEJGUŠOVÁ, Ivana. *Handicap v literatuře z pohledu pomáhajících profesí a postižených jedinců* [online].s. 1–18 [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/GalDrzewiecka1/subor/Gejgusova.pdf>

Get to know Jeff. *Wimpy kid.com* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://wimpykid.com/about-the-author/>

Hendikep, handicap. *Slovník cizích slov* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/hendikep-handicap-hendykep>

Knihy: Deník malého poseroutky. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/denik-maleho-poseroutky-dennik-odvazneho-bojka-denik-maleho-poseroutky-47817>

KOŠTÁLOVÁ, Hana et al. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka* [online]. Praha: ČŠI, 2010 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: www.csicr.cz/getattachment/e3f10306-d59d-45fe-af32-667dfed1dbde

Kultura: Petra Soukupová založila Klub divných dětí. Rodičům vstup příkázán. *ČT 24* [online]. [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2994818-petra-soukupova-zalozila-klub-divnych-deti-rodicum-vstup-prikazan>

Literatura: RECENZE: Nakonec čtenář svérázným dvojčatům podlehne a musí držet palce. *IDnes/zpravodajství* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/kultura/literatura/recenze-jandy-nelson-dam-ti-slunce.A160226_152659_literatura_vha

Nové knihy v češtině: Uzly a pomerance. *CzechLit* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/kniha/uzly-a-pomerance-cz/>

Odborné články: Prožitek jako učení. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/17861/PROZITEK-JAKO-ZPUSOB-UCENI.html>

Oceněné knihy: Řvi potichu, brácho. *CzechLit* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/kniha/rvi-potichu-bracho-cz/>

O autorce. *Iva Procházková* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://ivaprochazkova.com/o-autorce>

O projektu. *Čtení pomáhá* [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.ctenipomaha.cz/cs/o-projektu>

Pedagogický lexikon: Zážitková pedagogika. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogický_lexikon/Z/Zážitková_pedagogika

Prohlížeč struktury klasifikace: F80-F89 Poruchy psychického vývoje. *10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí* [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F84.5>

Publikace: Jinde. *Meta* [online]. [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://meta-ops.eu/publikace/jinde/>

Průřezová témata: Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10843>

PROVÁZLNÍK, Jaroslav. Literatura pro české děti. *ILiteratura.cz* [online]. 2003 [cit. 2022-05-15]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/Clanek/10179/literatura-pro-ceske-deti>

Rozhovory: Být divný není mínus. Potřebuju samotu, lidí se spíš bojím, říká spisovatelka Soukupová. *Deník N* [online]. 12.12.2019 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z:

<https://denikn.cz/250313/byt-divny-neni-minus-potrebuju-samotu-lidi-se-spis-bojim-rika-spisovatelka-soukupova/>

SEMELKOVÁ, Jana. Literatura: Domov pro Mart'any Martina Drijverová. *Kultura21.cz* [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z:

<https://www.kultura21.cz/literatura/4534-domov-pro-martany-martinadrijverova>

SLOWÍK, Josef. Odborný článek: Speciální pedagogika: Integrace a inkluze. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/16169/SPECIALNI-PEDAGOGIKA-INTEGRACE-A-INKLUZE.html>

ŠUBRTOVÁ, Milena. Článek: Domov pro Mart'any. *ILiteratura.cz* [online]. 2012 [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/30129-drijverova-martina-domov-pro-martany>

ŠUBRTOVÁ, Milena. Článek: Polévka jako metafora. *ILiteratura.cz* [online]. 21.11.2011 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/29117-jezkova-alena-draci-polevka>

ŠUBRTOVÁ, Milena a Andrea VITOVÁ. Ivona Březinová. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Ústav pro českou literaturu AV ČR, 14.10.2020 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1616>

ŠUBRTOVÁ, Milena. *Handicap a jeho zobrazení v literatuře pro děti a mládež ve druhé polovině 20. století a na počátku 21. století* [online]. s. 8. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: https://is.muni.cz/publication/1085026/6B_-_3._oddíl_-_2._kapitola_-_Subrtova_M..pdf

Teorie inkluzivní výuky: Kulturně inkluzivní obsah učiva. *Inkluzivní škola.cz* [online]. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/kulturne-inkluzivni-obsah-uciva>

Vybraní autoři: Petra soukupová. *CzechLit* [online]. [cit. 2022-11-23]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/petra-soukupova-cz/>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nebojte-se-byt-divni-je-to-fajn-rika-spisovatelka-soukupova-84571>

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: Třífázový model učení* [online]. 9. 7. 2012 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/16247/VYUKOVE-METODY-V-PEDAGOGICE-TRIFAZOVY-MODEL-UCENI.html>

Životopis: Jandy Nelson. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/jandy-nelson-73170>

Životopis: John Green. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/john-green-27766>

Životopis: Mgr. Alena Ježková, Ph.D. *Alena Ježková* [online]. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.alenajezkova.cz/zivotopis/>

Životopis: Martina Drijverová. *Databáze knih.cz* [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/martina-drijverova-361>

Seznam obrázků

Obrázek 1 – *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 16. ISBN 978-80-275-0129-8.

Obrázek 2 – *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 27. ISBN 978-80-275-0129-8.

Obrázek 3 – *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 22. ISBN 978-80-275-0129-8.

Obrázek 4 – *Klub divných dětí*. Brno: Host, 2019, s. 152. ISBN 978-80-275-0129-8.

Seznam příloh

Příloha 1: Pracovní list k přípravě č. 1

Příloha 2: Pracovní list k přípravě č. 2

Příloha 3: Pracovní list k přípravě č. 3

Příloha 4: Pracovní list k přípravě č. 4

Příloha 5: Pracovní list k přípravě č. 5

Příloha 6: Pracovní list k přípravě č. 6

Příloha 7: Pracovní list k přípravě č. 7

Příloha 8: Pracovní list k přípravě č. 8

Příloha 9: Ukázka vybraných vypracovaných pracovních listů

Anotace

Jméno a příjmení:	Kristýna Kalincová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Sladová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Tematizace jinakosti v románu Petry Soukupové Klub divných dětí
Název v angličtině:	The Theme of Otherness in Petra Soukupova's book The Weird Kids Club
Anotace práce	Diplomová práce se zabývá tématem jinakosti v próze Klub divných dětí od autorky Petry Soukupové. Cílem je téma interpretovat a vytvořit soubor příprav pro práci v hodinách literární výchovy s využitím knihy Klub divných dětí. Teoretická část pojednává o vývojových tendencích literatury pro děti a mládež a pohledu na téma jinakost v historicko-sociálním kontextu. Praktická část obsahuje osm příprav pro práci s danou knihou a ověření jedné z nich v praxi.
Klíčová slova:	jinakost, Klub divných dětí, zážitková pedagogika, metodické námět, literární výchova, třífázový model E-U-R, čtenářské strategie, literatura pro děti a mládež
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with the theme of otherness in the book The Weird Kids Club written by Petra Soukupova. The goal is to interpret the topic and create a set of work sheets for literary education classes using the book Tje Weird Kids Club. The theoretical part discusses the development tendencies of literatur efor children and young adults, and the view of the subject of otherness in a historical-social context. The Practical part contains eight preparations for working with the given book and verification of one of them in practice.
Klíčová slova v angličtině:	otherness, The Weird Kids Club, pedagogy trough experience, methodology, literary education, the three-phase model E-U-R, reading strategies, literatur efor children and youth

Přílohy vázání k práci:	osm pracovních listů s textem Klub divných dětí, vybrané ukázky vypracovaného pracovního listu
Rozsah práce:	123
Jazyk práce:	Český jazyk

Přílohy

Příloha č.1

Přečti si tyto čtyři úryvky z knihy. Pod každý úryvek napiš, jaký vypravěč je, jak je vypravěč starý, jeho vlastnosti a svá tvrzení podlož důkazy v textu.

Jsem divná, já to vím. Víím to už dlouho, takže jsem si už zvykla, že se na mě lidi dívají. Zvykla je možná nepřesný, protože mně to bylo vždycky jedno, jen jsem viděla, že lidi si myslí, že divná jsem. Jednou, když jsem ještě chodila do školky, jsem měla zmrzlinu a seděla jsem na lavičce a čekala na mamku, která asi nakupovala nebo nevím, ale v tu chvíli jsem uviděla, jak po střeše toho obchodu chodí straka, a přestože tam byli nějaký lidi, tak jsem slyšela, jak ta straka klape drápkama na tom plechu, a jenom jsem ji pozorovala a ona tápala kousek jedním směrem a zase zpátky.

A najednou mi nějaká paní říká: „Holčičko, jsi v pořádku?“ A já jsem odtrhla oči od ty straky a podívala jsem se na tu paní a ona ukazovala na moji ruku, v který jsem pořád držela tu zmrzlinu, ale ta zmrzlina byla už úplně rozteklá a hodně mi ji steklo na ruku a taky na šaty nebo oblečení a taky na zem. Takže jsem tu straku pozorovala dýl, než jsem si myslela.

Večer jsem vlastně rád, že Lucku máme, protože se mnou spí v pokoji, a dokud neusne, tak je mi k ničemu. Ale Lucka někdy usnout nemůže, tak volá mamku a ta sem musí přijít, anebo se Lucka v posteli pořád mele a to mě uklidňuje, tím usnu spíš já. Ale i když ona usne dřív, tak poslouchám, jak oddechuje, dali mi ji do pokojíku kvůli tomuhle, kvůli tomu, že se bojím, proto mám pokojík s mladší sěgrou a brácha je klidně v pokoji sám. A je pravda, že jsem rád, že tam nejsem sám, že slyším její dech.

Ale taky to často nestačí, ani její dech nedokáže zastavit můj mozek, snažím se nemyslet na nic, ale tím víc na něco myslím, tím spíš nemůžu spát a jediný, co chci, je mamka, jako kdybych byl malý. A i když mám rozsvícenou lampičku, tak to nepomůže úplně, lampička svítí málo, spousta míst v pokojíku jsou černé díry.

(...)

Táta obvykle vrtí hlavou a říká něco jako: „Takovej velkej kluk a bojí se tmy, neblázní a pojď spát k sobě, podívej se na Toma, jak spí, a to je ve svém pokoji úplně sám, a je mladší,“ nebo „Pěťo strašidla nejsou, prosím tebe, jsou to herci ve filmech.“

Mám ráda takový ty zrcadla, ve kterých si vidím jenom obličej, protože obličej mám docela hezký, což je zvláštní, že není tlustej, když jinak tlustá jsem. Ale třeba doma v koupelně máme velký zrcadlo, kde jsem vidět až do pasu, a to je děsný. Snažím se nedívat, ale stejně se vždycky kouknu a hned mám hroznej pocit. Jsem tlustá, a přitom ráno, když se jdu umejt, už mám strašnej hlad, takže se teď půjdu nasnídat a budu zase tlustší.

(...)

Máma se ptá, co dneska děláme, tak bratr říká, že jde normálně na basket, já mám dneska tenis, nesnáším to a nejde mi to, je to ztráta času, ale máma si myslí, že musíme každej dělat nějaký sport. Ona chodí navečer běhat, chtěla, abych chodila s ní, ale to teda nikdy.

(...)

Chtěla bych chodit na akvabely, protože mám ráda potápění, ve vodě mi nikdy není zima, jasně že proto, že jsem tlustá, to je pak snadný. Ale prostě ve vodě vydržím ze všech nejdýl, i v létě, když jsme se koupali v ledovém jezírku na horách, tak pro mě to bylo v pohodě. No ale je jasný, že na akvabely chodit nemůžu, protože to není pro tlustý, takže většinou mlčím, chtěla bych nechodit na žádný sport, chtěla bych přijít ze školy a v klidu si číst.

Když jsem napsal tu výbornou slohovku o tom, jak jsme měli strašnou nehodu v autě, všude plno krve a tak, kdy umřela máma, Michal i brácha a já zůstal ochrnutý na nohy, tak to bylo hrozně vtipný. Holky za mnou chodily a všichni se ke mně chovali hrozně pěkně, tolik pokémoních karet jsem nedostal za celý život. Ale trvalo to asi jenom dva dny, než si mě zavolala uča před třídu a ptala se mě, jestli Michal, kterej chodí do druhý bé, je můj bratr a proč píšu takový věci že by ráda viděla rodiče. A ostatním řekla, že mám tuhle věc od narození, celá moje rodina žije a že ta slohovka měl bejt zážitek z prázdnin, ale samozřejmě ne vymyšlenej, a že teda dává za čtyři.

Pak musela máma opravdu do školy, táta samozřejmě ne, on bydlí až v Ústí, tak přece by sem nejel kvůli takový blbosti. A potom za mnou lidi chodili, co to jako má bejt, ale já jsem je poslal do háje. V můj minulý třídě byl Zdeněk, už asi přesně nevím, proč ho šikanovali, možná chodil divně oblečeněj nebo neměl nikdy na nic peníze anebo neměl mobil.

Ale ono to možná není těmahle vnějšíma věcmama, ono je to spíš něčím uvnitř, protože třeba Míki je taky mimo a nikdo ho nešikanoje, je to možná tím, že lidi si najdou někoho slabýho. A to byl Zdeněk. Tady v tý nový třídě to rozhodně nehodlám bejt já, takže jsem jim řekl, že ty karty jim nevrátím, ale že jim klidně pomůžu v matematický písemce, protože matika mi fakt jde a nemusím se na ni vůbec učit.

(...)

Takže jdu normálně do školy. Ale hned jak přijdu do třídy, tak tam všichni koukaj na mobily, nějaký videa na jutůb, a já si všimnu, že Honzův telefon leží na jeho lavici, a tak ho vezmu. Jasně, že jeho odemykáč kód znám, sedí šikmo přede mnou, viděl jsem ho odemkat mobil milionkrát v životě, schovám ho do kapsy a odejdu na záchod. Tam napíšu pár holkám, který má v kontaktech, jak se mi líbí a jak s nima chci chodit, a jedný fakt ošklivý, že s ní chodit nebudu. Nemám moc času, a tak mu dám telefon do kapsy bundy v šatně, vrátím se do třídy a dělám, že jsem zrovna přišel. Honza shání mobil, já mu později řeknu, že jsem ho viděl v šatně, anebo jak ho bude hledat, tak se podívá i do svý bundy na ven, teď už stejně zvoní.

(...)

Honzovi pípne zpráva. „Ty blbče, kolika lidem jsi psal?“ A pak se podívá a naštv se ještě víc. Přiblíží se ke mně. „Já si na tebe počkám. A je mi fuk, že máš berle, jasný?“ Asi je mi to jasný. Nechce mě mlátit ve třídě, protože by pak před lidma vypadal blbě, ale klidně mi namlátí někde venku, kde ho nikdo neuvidí. Klidně. Možná si ho přitom natočím. Jo, jasně, výbornej plán. A pak to dám na jutůb. Dokonce se začnu těšit.

Mají postavy z příběhu něco společného? Co? A proč si to myslíš?

Zaměř se ještě jednou na postavu Franty. Jaký máš pocit z jeho chování?

Chová se Franta správným způsobem? Jestli je na jeho chování něco špatně, napiš, co konkrétně a jak by ses zachoval/a ty, kdybys byl/a v kůži Franty?

Má Franta nějaký problém? Jaký?

O co se snaží Franta svým chováním?

Kdybys měl/a takového spolužáka, jakým způsobem by ses k němu choval/a?

Příloha č. 2

Co všechno vidíš na obrázcích? Co ti to připomíná a proč? Přejde ti na nich něco děsivého? Co a proč?

OTÁZKY PŘED ČTENÍM:

Čeho se podle tebe bojí hlavní postava? A proč?

Kolik je podle tebe roků hlavní postavě? A podle čeho si to myslíš?

Večer jsem vlastně rád, že Lucku máme, protože se mnou spí v pokoji, a dokud neusne, tak je mi k ničemu. Ale Lucka někdy usnout nemůže, tak volá mamku a ta sem musí přijít, anebo se Lucka v posteli pořád mele a to mě uklidňuje, tím usnu spíš já. Ale i když ona usne dřív, tak poslouchám, jak oddechuje, dalí mi jí do pokojíku kvůli tomuhle, kvůli tomu, že se bojím, proto mám pokojík s mladší ségrou a brácha je klidně v pokoji sám. A je pravda, že jsem rád, že tam nejsem sám, že slyším její dech.

Ale taky to často nestačí, ani její dech nedokáže zastavit můj mozek, snažím se nemyslet na nic, ale tím víc na něco myslím, tím spíš nemůžu spát a jediný, co chci, je mamka, jako kdybych byl malej. A i když mám rozsvícenou lampičku, tak to nepomůže úplně, lampička svítí málo, spousta míst v pokojíku jsou černé díry. Rozsvítit si úplně zas nemůžu, když Lucka spí.

A někdy se bojím tak moc, že nedokážu ani vstát z postele, protože pod postelí, kde je samozřejmě nejčernější díra, se může ukrývat něco, co mě popadne za nohu, když ji spustím dolů z postele. Někdy se bojím míň zrovna tohodle tvora, co žije pod postelí, a něčeho jinýho víc, a tak dokážu z postele vyskočit a hrozně rychle doběhnout do ložnice, ale to zase nemá ráda táta, protože on si pak musí jít lehnout ke mně do pokoje a z mý postele ho bolí záda, říká. To je mi ale obvykle jedno, protože sám vzhůru ve svém pokoji prostě nebudu.

Táta obvykle vrtí hlavou a říká něco jako: „Takovej velkej kluk a bojí se tmy, neblázni a pojd' spát k sobě, podívej se na Toma, jak spí, a to je ve svém pokoji úplně sám, a je mladší,“ nebo „Pěťo strašidla nejsou, prosím tebe, jsou to herci ve filmech.“ Ale za prvý, já se nebojím tmy, ale věci, co v ní můžou být, a samozřejmě vím, že strašidla nejsou, chápu, že to jsou herci, nejsem malej, teda jsem malej, ale je mi osum a osum měsíců, akorát že jsem prostě hrozně malej, jsem nejmenší ze třídy, dokonce i z holek, a to jenom proto, že moji rodiče jsou malí, hlavně mamka. Ale o to nejde. Jde o to, že v noci, v tý tmě najednou existuje nebo může existovat všechno.

(...)

A u mamky jsem v posteli nespál už fakt dlouho, dokonce táta řekl, že konečně bylo načase, a já jsem si myslel, že už se to s mým spaním trochu vyřešeno, ale teď nevím, protože je jasný, že dneska neusnu.

***Potvrdila se ti tvá předpověď' ohledně postavy?
Jestli ne, co přesně tě překvapilo?***

Co všechno podle tebe může existovat ve tmě?

*Proč si hlavní postava Petr myslí, že dnes určitě neusne?
Co se mohlo dneska stát?*

Stalo se totiž to, že jsem potkal kouzelného dědu, což zní jako z nějaký pohádky, ale nevím, jak to jinak nazvat. Přitom já vím, že žádný kouzelný bytosti nejsou, strašidla, žádný Ježíšek, nic, nejsem malej. Jenže tenhle děda kouzelný prostě byl. Přitom vypadal jako normální děda, starej a trochu smrděl, jako smrdí starý lidi, přisedl si ke mně na lavičku. Já jsem čekal, než mamka nakoupí, a hlídal jsem Lucku, která spala v kočárku, a nudil jsem se a trochu jsem tam na tom slunci usínal. Když si totiž sednu odpoledne, tak většinou začnu po chvíli usínat, zvlášť když je tam nějaký uklidňující zvuk, a tam vrkali holubi. Asi bych usnul, ale ten pán vypadal, že je mu vedro, a kašlal, až mi ho bylo líto, a tak jsem mu nabídla Lucčino pití, malinovou šťávu v její plastový lahvičce s jednorozcem. Mamka říká, že nás děti nechápe, co máme na těch plastových lahvičkách, říká, že je to z nich hnusný, ale člověk přece musí mít do školy v něčem pití, tak co.

(...)

A pak už nekašle a jen oddechuje a po chvíli vytáhne z toho kabátu normálně živou činčilu. Já jsem teda samozřejmě v tu chvíli nevěděl, co je činčila, připadalo mi to jako tlustá myš a s chundelatým ocasem, ale ten děda mi to řekl. A taky mi řekl, že se jmenuje Papík a pak jestli ji nechci.

Já vlastně někdy nerozumím, kdy si dospělí dělají legraci a kdy ne, tak jsem radši nic neříkal, a navíc by mi rodiče nikdy zvíře nedovolili, ale ten děda řekl, že odjíždí a že si ji nemůže vzít s sebou a ať si ji vezmu, že jsem určitě hodnej kluk. To nevím, jestli jsem hodnej, ale zase tak často průšvihy nedělám a zvíře bych určitě chtěl, a tak jsem řekl, že bych chtěl, ale že mi to máma nedovolí.

„Škoda,“ řekl děda a mamka vyšla z obchodu a hned co to má bejt, a já jsem jí to vysvětlil, ale ona řekla, že to je nesmysl, a ještě byla na toho dědu docela ošklivá, že jako si nebudeme brát zvíře od cizích lidí a co to je za nápady.

Co tím, Petr myslel, že staří lidé smrdí? Souhlasíš s ním?

K čemu bys ty přirovnal/a pach starých lidí?

Čím to podle tebe je? Je to v pořádku?

Budeme takto páchnout všichni až zestárneme? Pomohl jsi někdy starému člověku? Jak?

Zachovala se Petrova maminka ke starému pánovi správně? Jak by se podle tebe měla zachovat?

Jenže potom u nás najednou někdo zazvonil a mamka šla otevřít a za dveřmi nikdo nebyl, jen krabice a v ní Papík, a mamka mi řekla: „A tohle je co?“

V tu chvíli mi bylo jasné, že to je zázrak, že to musel být kouzelný děda, jak jinak by mohl vědět, kde bydlíme, jak jinak by se sem Papík dostal? A taky mi bylo hned jasné, že si ji přece musíme nechat, protože co by se s ní jinak stalo. Mamce to asi bylo jasné taky, protože když jsem ji začal prosit a objeml jsem ji, protože vím, že to má ráda, tak to ani netrvalo dlouho a řekla, ať si to zvíře nechám, ale jenom než toho pána potkáme, a mamka pak řekla, že je na mě našťvaná, jak to že jsem mu řekl, kde bydlíme, protože to se cizím lidem neříká, to bych snad měl vědět, není mi pět, proboha. Ale já jsem mu to neřekl a to jsem taky řekl mamce. „Nelži,“ řekla ona.

„Nelžu,“ řekl jsem já. „Takže nás ten pošuk sledoval?“ řekl a já se zamračil, že tomu dědovi, kterej dělá dobrý věci, říká pošuk. Navíc přece nemáme u našeho bytu napsané jméno, tak jak by věděl, kde bydlíme? Maximálně by mohl vědět, že jsme zašli do domu, ale nemohl vědět, kterej byt je náš.

Překvapil tě skutečný důvod toho, proč nebude moc Petr dnes usnout?

Zkus vymyslet krátký příběh o tom, jak se činčila u Petra objevila.

Ale ten děda udělal nadpřirozenou věc a já si říkám, že když existuje takovej děda, tak proč by nemohli bejt další nadpřirozený věci jako strašidla. Jasně že ne Voldemort, kterej je herec, nebo Darth Vader, ten je taky herec, ale prostě něco, co je děsivý a není to herec? Představuju si někoho, kdo má úplně krabatej obličej, jako má člověk krabaty prsty, když je dlouho ve vodě, nebo někoho, kdo nemá oči, jenom prázdný oční důlky, jako má kostra. Nebo nějakýho strašně hubenýho a vysokýho člověka s dlouhýma pařátama. Nebo černý vír, což ani není člověk, jenom prostě taková černá hmota, která člověka vcucne a vysaje mu krev a taky mu vezme duši. To jsou všechno věci, který se mi zdály.

(...)

Tu noc sice usnu u sebe, ale zdá se mi hroznej sen, nedokážu ho vyprávět, ale je tam něco, co dělá stejný zvuk jako ta činčila, a najednou je to Lucka a tak divně chodí, jako by neměla kolena. Chei utéct, ale jsem někde v lese, kde není cesta, a já nevím, kudy bych měl jít, jsem v hrozným stresu a z toho se probudím.

Rozdělte se do skupin po 3-4 a vytvořte statický obraz, či sochu Petrových, nebo svých vlastních děsivých představ.

Skupiny budou navzájem hádat, co kdo znázorňuje.

Příloha č.3

Úča Mravenečnicková si občas zve rodiče do kabinetu, protože mě nemá ráda, jinak nevím proč, protože ačkoliv často nedávám pozor nebo si prostě všimám něčeho jiného, tak rozhodně nejsem nejhorší ze třídy, ani náhodou, takže si myslím, že to není potřeba tak řešit. Ale bavila jsem se o tom s mamkou a ona si myslí, že některý lidi si myslí, že by takový děti jako já (divný prostě) měly rovnou chodit do speciálních tříd nebo škol nebo mít nějaké speciální režim. Ale já ho přece nepotřebuju, když mám dvojky a trojky a někdy i jedničky, třeba z matiky a z přírodovědy, kde bych zrovna mohla být nejlepší ze třídy, protože o zvířatech vím nejlíp. Nejsem, ale to mi nevádí.

Při tomhle přemýšlení sleduju list na stromě, kterej už od začátku vypadá, že každou chvíli spadne, ale spadne až teď, pomalu se snese dolů, až už ho nevidím, a tím se na něj můžu přestat soustředit. „A neměla by se stranit děti,“ uslyším Mravenečnickovou.

„Měla by si najít kamarády,“ říká, a tak zase přestanu poslouchat, protože to je taky pořád stejný. Já bych klidně kamarády měla, kdybych chtěla, ale já nechci, protože lidi mě moc nezajímají. Víc mě zajímá příroda a zvířata a vůbec svět, kdežto holky ve třídě řeší jenom kluky, videa na jutůb, oblečení a nějaký zpěváky, a to mě prostě nebaví... A stejně, já kamarádku mám, akorát ne tady ve škole.

„Mili,“ slyším mámu a vidím, že se tváří smutně, takže mě asi musela oslovit víckrát.

„Vnímáš?“ „Jo. Už jdeme?“ „Ano.“ A tak se rozloučíme s účou Mravenečnickovou, která se usmívá, ale i já poznám, že ten úsměv je jenom jako, a stejně se tváří i rodiče.

Proč myslíš, že Mila říká své učitelce „Mravenečnicková“?

Co Milu zajímá?

Proč nemá Mila kamarády? Jak se ohledně toho Mila cítí?

Myslíš, že rozdílné zájmy mohou být překážkou v přátelství nebo ve společné komunikaci?

„Mili,“ řekne ale teď mamka něžně, „musíš se v tý češtině víc soustředit, vždyť to víš.“ „Jo, vím. Já se budu snažit.“ „Já vím,“ řekne mamka. „A možná bys mohla zkusit se s někým bavit, třeba bys zjistila, že to jde,“ řekne táta. Ví, že tátu to trápí trochu víc, že se s nikým nekamarádím, že jsem pořád sama, protože můj táta je takovej veselej člověk a má spoustu kamarádů, a tak si asi myslí, že bez nich je člověku smutno, ale mně fakt není. Navíc teď kamarádku mám. „Ale já mám kamarádku. Katku přece.“ Vždyť už jsem jí to říkala. Táta si odfrkne, ale jenom potichu, a mamka se na něj jenom tak krátce podívá. „No jo, Katku. No dobře. A jak se má?“ řekne táta. „Nevím,“ řeknu. Jak to mám vědět, jak se Katka má, já se jí na takový věci neptám, ale kdyby se měla špatně, tak by mi to neřekla, anebo by mi to řekla, ale já bych jí neposlouchala. „Tak ji někdy pozvi k nám, nechceš?“ řekne mamka, „už se s ní kamarádíš docela dlouho, ne?“ „Tak jo, tak já jí to řeknu, až ji uvidím.“

I když myslím, že Katka k nám nebude chtít přijít na návštěvu, protože nemá ráda cizí lidi. To je třeba rozdíl mezi mnou a jí, já proti lidem nic nemám, ani cizím, ani známým, jen mě prostě málokdy baví, ale ona se lidí spíš bojí. „A nechceš jí pozvat rovnou dneska? Koupila jsem nějaký koláčky a taky vám můžu udělat zmrzlinový pohár.“ To by mohlo Katku nalákat, když má tak ráda sladký, říkám si a pak chvíli pozoruju ubíhající krajinu. „Tak jo, přijdete dneska?“ „Já nevím.“ „Tak ji napiš, nebo zavolej, ne?“ Já na ni ale nemám telefon,“ řeknu mamce popravdě, proč bych měla mít, my si nikdy nevoláme. Vidím tátu, jak zas trochu zavrtí hlavou, něco se mu na tom nelíbí.

„A kam chodí do školy?“ zeptá se táta. „Nevím.“ „No a co teda víš?“ řekne táta našťavaně, ale mamka mu jenom položí ruku na jeho ruku a tak se na něj podívá.

„Jak vůbec Katka vypadá, Mili?“ řekne mamka mile a mně v tu chvíli dojde, že si naši asi myslí, že jsem si Katku vymyslela, že je to moje imaginární, což znamená vymyšlená, kamarádka, protože to dělají osamělí lidi, který se neumějí kamarádit, mají imaginární přátele. Ale Katka není moje imaginární kamarádka, je opravdová.

Co si myslíš o chování Miliných rodičů? Co podle tebe cítí a proč?

*Mohli by reagovat na Milu jinak? Proč? Co je na jejich reakci špatného?
Napadá tě jiná reakce? Jaká?*

Je tam ještě jedno skrytý místočko, takový doupě, nikdo sem nechodí a ani sem nevede cesta, je to takovej d'olík a v něm tráva, na který by se dalo i ležet, a taky je tady hodně hmyzu, kterej můžu pozorovat, a lítaj tu ptáci. Když sedím dlouho bez pohnutí, a to já umím, tak je tam hrozně moc zvířat, auta znějí, jako kdyby byly daleko, a jednou jsem tam viděla ježka i s mládětem.

No a nedávno přijdu a v mým doupěti sedí na svetru taková větší holka a čte si knížku. A u toho jí čokoládovou tyčinku, i když je tlustá. Podívá se na mě zle, jako kdyby to snad bylo její místo, ne moje. „Vypadni,“ řekne mi. „Ty vypadni,“ řeknu já, ačkoliv klidně si tam může zůstat, když mě nebude vyhánět, mně je to jedno, a já si pak začnu všimát hmyzu a připadá mi, že je tu hodně vos, třeba tři v docela krátký době. Vosy mám taky ráda, ale sršně víc. „To děláš schválně?“ zakřičí na mě najednou ta holka a já vůbec nevím, o čem mluví. Teda že vůbec nevím, to není přesný. Asi si myslí, že ji nějak schválně ignoruju. „Ne, já pozoruju vosy, já jsem tě neposlouchala.“ Dívá se na mě jako každéj. Pak ale, a to nedělá každéj, pokrčí rameny. „Takže ty si tu jenom sedíš a pozoruješ vosy?“ „Dneska. Někdy dělám i jiný věci.“ „Mně ty vosy vadí.“ „Protože jsou na sladký.“ „No právě.“

Myslím, že by neměla jíst tolik sladkostí, když je tlustá, ale ona už mezitím otevřela sáček s bonbonama. Podá ho směrem ke mně. Kolem sáčku lítá vos. Vezmu si bonbon. „Bylo to dobrý místo, ale těch vos je tady čím dál víc,“ řekne potom. „Já jsem si tady jenom chtěla v klidu číst, proč prostě nemůžu mít svý místo, kde budu mít klid?“ „Tak sem nenos ty sladkosti,“ řeknu. „Ale já chci jíst sladkosti!“ řekne mi až moc našťavaně. „Proč mě prostě všichni nenechají? A ty vosy přilítly až teď, tys je nějak přilákala,“ řekne mi zle, ale mně to potěší, protože je to první člověk, co uznává, že mám se zvířatama speciální vztah. „Tak já je zase odlákám,“ řeknu, jako kdybych věděla jak.

No a tak mě teď napadne, že když najdu hnízdo těch vos, já totiž vosí a sršní hnízda miluju, akorát sršní jsem ještě v přírodě neviděla, tak bych jim tam mohla někam po okolí dát nějaký věci, co mají rády, a ony by pak nelítaly k nám do mýho doupěte a neotravovaly by Katku.

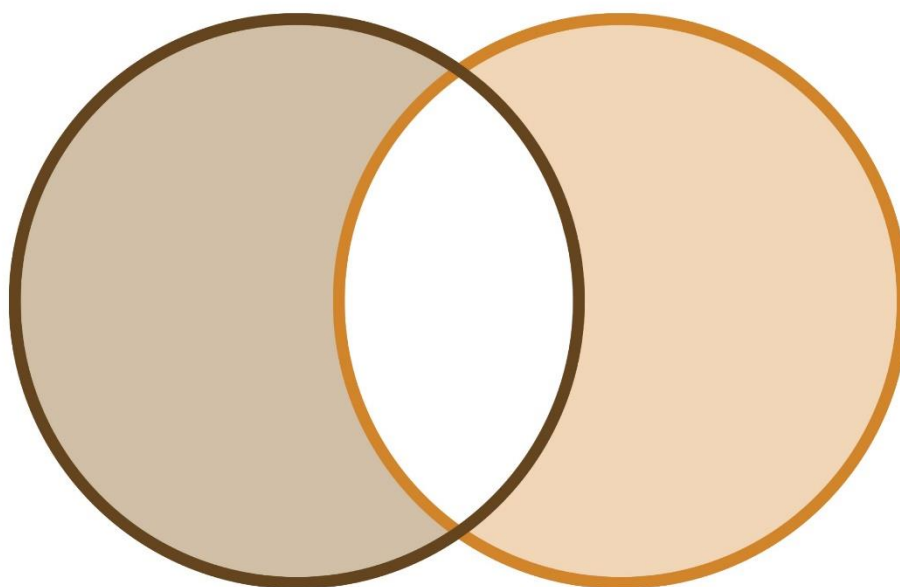
Jaké je tvé oblíbené místo? Popiš jej.

*Je něco zvláštního na tom, jak Mila komunikuje? Rozumí ona druhým lidem?
Rozumí oni jí?*

*Do levé části kruhu napiš, jaká je Mila. Do pravé části kruhu napiš, jaká je
Katka. Tam, kde se kruhy protínají, napiš, co mají společného.*

Příloha č.4

Mám ráda takový ty zrcadla, ve kterých si vidím jenom obličej, protože obličej mám docela hezký, což je zvláštní, že není tlustej, když jinak tlustá jsem. Ale třeba doma v koupelně máme velký zrcadlo, kde jsem vidět až do pasu, a to je děsný. Snažím se nedívat, ale stejně se vždycky kouknu a hned mám hroznej pocit. Jsem tlustá, a přitom ráno, když se jdu umejt, už mám strašnej hlad, takže se teď půjdu nasnídat a budu zase tlustší.

U stolu už sedí máma i můj hroznej bratr, beru si müsli a jogurt, ačkoliv o moc lepší je to s kysanou smetanou, ale v tý je moc tuku, a tak ji nejím, stejně by mi máma řekla, ať ji nejím, i kdybych ji chtěla jíst. Bratr jí rohlíky s nutellou a já ho nenávidím, protože on může jíst všechno a nikdy tlustej nebude, zatímco já, i kdybych jedla jenom zeleninu a ovoce, tak tlustá jsem. Bratr je po mámě hubenej a já jsem tlustá asi po tátovi, ale nevím, s tátou se už nevidáme, protože se na nás vykašlal, to říká máma, a pak se odstěhoval někam na Slovensko, aspoň myslím. Já jsem ho naposledy viděla třeba před šesti lety a tehdy mi nějak moc tlustej nepřipadal, ale nevím, možná jsem to ještě nesledovala, jak jsou lidi tlustý nebo hubený.

Ve dvojici se zkuste zamyslet nad těmito otázkami: Jak vypadá krásný člověk? O kom byste řekli, že je krásný/tlustý/hubený/škarredý? Do jaké míry jsou tyto znaky na člověku důležité?

Máma se ptá, co dneska děláme, tak bratr říká, že jde normálně na basket, já mám dneska tenis, nesnáším to a nejde mi to, je to ztráta času, ale máma si myslí, že musíme každé dělat nějaký sport. Ona chodí navečer běhat, chtěla, abych chodila s ní, ale to teda nikdy. Ondra to má jednoduchý, jeho to baví, ale já tenis nenávidím a tenis obzvlášť. „Tak na co bys chtěla chodit?“ říká obvykle máma. „Při sportu si člověk najde kamarády,“ říká ještě, já totiž nemám moc kamarádů, protože si radši čtu, a to mámu trápí. Chtěla bych chodit na akvabely, protože mám ráda potápění, ve vodě mi nikdy není zima, jasně že proto, že jsem tlustá, to je pak snadný. Ale prostě ve vodě vydržím ze všech nejdýl, i v létě, když jsme se koupali v ledovém jezírku na horách, tak pro mě to bylo v pohodě. No ale je jasný, že na akvabely chodit nemůžu, protože to není pro tlustý, takže většinou mlčím, chtěla bych nechodit na žádné sport, chtěla bych přijít ze školy a v klidu si číst.

No, jenže přijít ze školy a v klidu si číst nemůžu, protože musím na tenis. A ve čtvrtek znovu. A ve středu na kytaru, to nesnáším trochu míň než sport, ale taky mi to nejde. Na dnešku je dobrý jedině to, že končíme už v půl jedny a tenis je až od čtyř, a tak si mezitím můžu číst. Sbalím si svačinu, což je jablko a tmavej rohlík se šunkou bez másla, ach jo, a jdu se oblíkat. Oblíkání je teď dobrý, zatím je teplo, tak nosím legíny a takový delší tričko, ale v zimě musím nosit džíny a ty jsou hrozně nepříjemný, tísní mě a připadám si v nich hrozně nacpaná. Když se oblíkám, tak do pokoje nakoukne Ondra a říká: „Kachno, co děláš odpoledne?“ Nesnáším, když mi říká Kachno, ale tím spíš mi tak říká. „Co asi, jdu na tenis, vždyť jsme to říkali teď u snídaně.“ „Jasně,“ řekne on. „No tak dobrý.“ A zase odejde.

Chtěl/a jsi někdy dělat něco, co by tě opravdu bavilo, ale nikdy ses k tomu nedostal/a, protože jsi byl/a stydlivý/á? Pokud chceš, můžeš se podělit s ostatními, o jakou aktivitu šlo.

Nakonec se před odchodem ještě na vteřinku podívám do velkého zrcadla na chodbě, ale přesně jak vím, je to hrozný, jsem tlustá a nic mi nesluší. Legíny nosím jenom černý, a i tak mám tlustý nohy a jediný, co mám fakt ráda za oblečení, je takovej velkej svetr, kterej kdysi nosil můj strejda, když byl mladej, našla jsem ho ve skříni u babičky. Ten si taky teď oblíknu, i když mi asi bude ve svetrku vedro, vezmu tašku a jdu. Knižku si беру do ruky, protože můžu popojet dvě stanice autobusem a chvíli si číst. Ráno jezdím busem, abych to stihla, odpoledne jdu pěšky. Cestou k zastávce vidím, že už tam čekají Alice, Denisa a Jana, což jsou má spolužačky, který nesnáším a ony nesnáší mě. Všechny jsou hubený a hezký, mají super hadry, Alice často nosí krátký trička a je jí vidět břicho, všechny mají iPhone, to je jasný, a pořád se mi smějou. Ale ony se smějou skoro každýmu, protože ony tři jsou u nás ve třídě královny a všichni kluci chtějí chodit jenom s nima, teda s některou z těch tří.

(...)

Ve škole se naštěstí nic nestane, dokonce jsem stihla dočíst knihu, což je super, protože doma mám další detektivku od toho stejného spisovatele se stejnýma detektivkama, a tak hned můžu pokračovat.

Zkus usoudit z textu, jak se hlavní postava ve škole cítí. Jaký má vztah se spolužáky? Je ve škole ráda? Svě tvrzení podlož důkazy z textu.

Ještě si namažu rohlík s máslem, na oběd jsem skoro nejedla, protože byl knedlík, knedlíky nejím, teda třeba jenom jeden, a proto mám hrozně hlad, a hlavně hrozně ráda jím sama v klidu, když na mě nikdo nekouká, a rohlík s máslem je moje hrozně oblíbená věc. A tak si pak namažu rovnou ještě jeden, převlíknou se do tepláků a mikiny na doma a lehnu si na gauč s těmi rohlíky a s knihou. Tohle jsou myslím chvíle, kdy jsem nejšťastnější, a taky chvilku jsem, ale najednou slyším klíč v zámku, to bude mamka, ach jo. Ale je to daleko horší než mamka, je to bratr a jeho kamarádi, což už je dost hrozný samo o sobě, ale jeden z nich je Matěj a ten se mi hrozně líbí, vlastně ho miluju. Je to jediný bráchrův kamarád, kterej není blbej, ale já mám na sobě tepláky a jím rohlík, zatímco oni sem všichni hrozně vrazí a dívají se na mě.

A bratr řekne: „Dyt' jsi říkala, že máš tenis, ne?“ a někdo jinej řekne: „Ty hraješ tenis?“ A směje se, asi že takovej tlust'och jako já nemůže hrát tenis. „Jo, úplná Serena Williamsová, co?“ řekne bratr a já ho chci zabít. Ostatní se smějou, akorát Matěj ne, takže z toho je třeba vidět, že není jako oni.

„Tenis mám od čtyř,“ řeknu teda aspoň, ale v mém hlasem je slyšet, jak se mi chce brečet. „No to je fuk, my jdeme do pokoje,“ mávne rukou, tak proč s tím vůbec začal. „Jenom si vezmu něco k jídlu, chcete něco?“ Ostatní nechtějí, já se mezitím pakuju, že taky půjdu k sobě do pokoje, nechci tu bejt. Ale než stačím odejít, tak brácha řekne: „Tys tady zas všechno snědla. Hele, ty jsi jako nějaká kobylka.“ A ostatní se zase smějou a směje se i Matěj. „Já měla jenom dva rohlíky, debile,“ řeknu, ale vím, že budu brečet, musím pryč. Uteču k sobě do pokoje a tam už je to lepší, brečet nebudu, proč musím mít tak hroznýho bráchu, proč?

Ještě slyším, jak brácha říká: „Ona furt jenom čte a žere,“ a pak už se baví jenom o počítačových hrách a smějou se dál, ale já tam nemůžu vydržet, zase se převlíknou a vezmu rovnou i tenisovou raketu, půjdu si číst ven.

Proč hlavní postavě vadí, když se na ni lidé dívají během toho, co jí?

Jaký vztah má hlavní postava se svým bratrem? Jaký vztah má Katka obecně se svou rodinou? Svě odpovědi opět podlož důkazy z textu.

Tak at' si všichni trhnou, hlavně Matěj a taky brácha a taky máma. Říkám si tohle všechno, zatímco jdu městem, ale je mi hrozně smutno, nikdo mi nerozumí a nikdy nebudu mít kluka. U stánku s cigaretama a novinama si koupím jednu tyčinku twix a jednu mars. Stejně je jedno, že jsem tlustá, kdybych byla hubená, neuměla bych se s lidma bavit a chtěla bych si číst, a to nikoho nezajímá. Když platím, tak si vyndám knížku, sednu si na lavičku a sním jednu tyčinku a čtu si. Ale kolem pořád chodí lidi a mně to vadí, chci bejt někde úplně sama, tak se seberu a jdu do parku, ale čtu si i při chůzi, to někdy dělám, když je to napínavý.

Vtom do mě vrazí nějaký chlap, normálně, a ani neřekne „promiň“, to jako že dětem se nemusí omlouvat? Dívám se za ním, on se taky ohlídne. „Co koukáš, mělas čumět na cestu,“ řekne mi a přitom sám kouká do mobilu stejně jako já do knih, navíc já jsem šla úplně rovně, to on do mě vrazil! A ještě je na mě hnusnej.

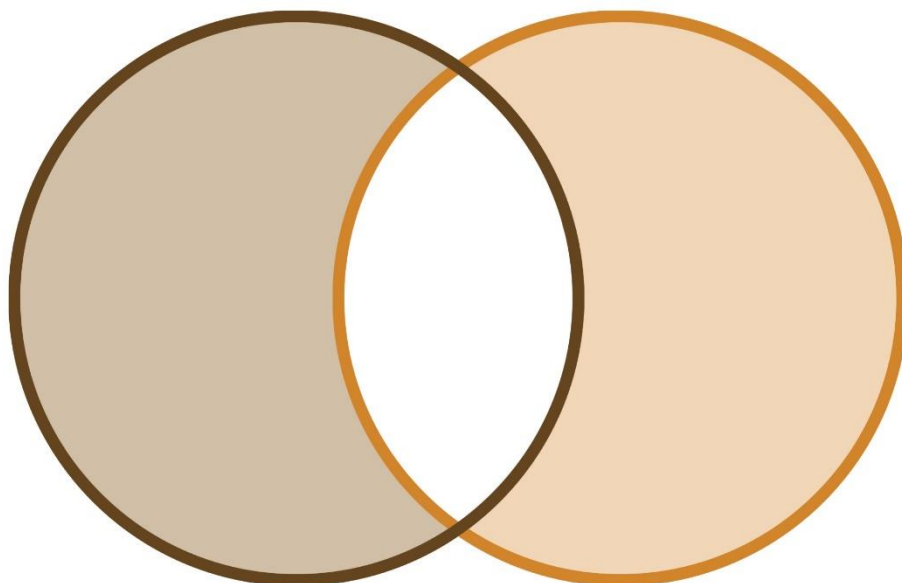
Zahnu dál do parku a jdu takovou malou cestičkou, už jenom hledám místo, kde si pohodlně sednu, a po chvíli takový místo najdu, je obklopeno křovím, ale je tam pěkná tráva, to je jedno, já sedím na svetr. Mám radost, že jsem to místo objevila, je to tu osamocený a zvuky jsou slyšet jenom zdálky. Mám teď asi hodinu, než budu muset na tenis, protože ten je od parku nedaleko. Konečně poprvé za celý den je mi dobře, můžu si číst a nikdo sem nepřijde.

Na základě toho, co je napsané v textu, zkus postavu Katky popsat. Jaká je?

*Do pravého kruhu napiš své vlastnosti a do levého, jaké vlastnosti má Katka.
Doprostřed pak to, co máte společného.*

Příloha č.5

Chtěl bych být robot. Nebo ne celý robot, ale abych měl robotický tělo. Viděl jsem film, kde chlapíkovi dali do těla čip a ten čip pak řídil jeho tělo a on byl nejdřív na vozíku a pak mohl normálně chodit, a hlavně se uměl prát jako superninja a to bych chtěl. Ten film pak sice skončil tím, že ten čip toho člověka ovládl, a to už nebylo dobré, protože to znamenalo konec lidstva. Nebyl to film pro děti, ale to je mi jedno, můžu se dívat, na co chci, protože Michal to nekontroluje a máma už vůbec ne, ta je ráda, když na počítači napíše mejl, a vůbec ji to nezajímá, myslím počítače.

Já samozřejmě vím, že žádný takový čipy neexistují a že já budu křippl navždycky, a co si stěžuju, když chodím, sice blbě a s berlema, ale nejsem na vozíku. Když chodím na rehabilitace nebo když jsem byl na operaci, tak jsem v nemocnici viděl hodně lidí, i malých dětí, co byli na vozíku, viděl jsem, jak se na mě koukali, dali by za to všechno, stejně jako já koukám na zdravý lidi. Ale ani v týchle chvíli, když vidím, že na tom nejsem zas tak špatně, nejsem miň naštvanej. Máma s Michalem to se mnou pořád řeší, byl jsem u psychologa, ale nemluvil jsem s ním, nemluvim s nikým, všechno je nespravedlnost a já chci být robot.

Jak na tebe Franta působí? Jaké má v sobě emoce?

Jsem totiž v nové škole a nesnáším to tam, proč jsme se museli stěhovat, no tak sice bydlíme v domě a máme na zahradě trampolínu, ale co je mi do toho, já musel do nové školy a je to tam hrozný. „Nejdu, je mi blbě, prostě. Máme dneska samý předměty, na který se snadno doučím.“ „Fando, nech toho a pojď se nasnídat, udělala jsem vafle.“

Když jsem napsal tu výbornou slohovku o tom, jak jsme měli strašnou nehodu v autě, všude plno krve a tak, kdy umřela máma, Michal i brácha a já zůstal ochrnutý na nohy, tak to bylo hrozně vtipný. Holky za mnou chodily a všichni se ke mně chovali hrozně pěkně, tolik pokémonech karet jsem nedostal za celý život. Ale trvalo to asi jenom dva dny, než si mě zavolala uča před třídu a ptala se mě, jestli Michal, kterej chodí do druhý bě, je můj bratr a proč píšu takový věci že by ráda viděla rodiče. A ostatním řekla, že mám tuhle věc od narození, celá moje rodina žije a že ta slohovka měl být zážitek z prázdnin, ale samozřejmě ne vymyšlenej, a že teda dává za čtyři.

Pak musela máma opravdu do školy, táta samozřejmě ne, on bydlí až v Ústí, tak přece by sem nejel kvůli takový blbosti. A potom za mnou lidi chodili, co to jako má být, ale já jsem je poslal do háje. V mý minulý třídě byl Zdeněk, už asi přesně nevím, proč ho šikanovali, možná chodil divně oblečený nebo neměl nikdy na nic peníze anebo neměl mobil.

(Pokračování na další straně.)

Ale ono to možná není těmahle vnějšíma věcmá, ono je to spíš něčím uvnitř, protože třeba Miki je taky mimo a nikdo ho nešikanuje, je to možná tím, že lidi si najdou někoho slabýho. A to byl Zdeněk tady v té nové třídě to rozhodně nehodlám bejt já, takže jsem jim řekl, že ty karty jim nevrátím, ale že jim klidně pomůžu v matematický písemce, protože matika mi fakt jde a nemusím se na ni vůbec učit. No, nemohli s tím nic dělat, protože nikdo se nechce prát s mrzákem, jako že by mi ty karty vzali, to je pro mě samozřejmě dobrý, takže mi ty karty nechali a já jsem jim pak spočítal nějaký příklad.

Proč si podle tebe Franta vymyslel příběh ve slohové práci, když to nebylo v zadání?

Co by sis myslel/a o takovém spolužákovi?

Co v tobě vyvolává slovo „MRZÁK“? A proč se Franta tak označuje?

Takže jdu normálně do školy. Ale hned jak přijdu do třídy, tak tam všichni koukají na mobily, nějaký videa na jutub, a já si všimnu, že Honzův telefon leží na jeho lavici, a tak ho vezmu. Jasně, že jeho odemkací kód znám, sedí šikmo přede mnou, viděl jsem ho odemkat mobil milionkrát v životě, schovám ho do kapsy a odejdu na záchod. Tam napíšu pár holkám, který má v kontaktech, jak se mi líbí a jak s nima chci chodit, a jedný fakt ošklivý, že s ní chodit nebudu. Nemám moc času, a tak mu dám telefon do kapsy bundy v šatně, vrátím se do třídy a dělám, že jsem zrovna přišel. Honza shání mobil, já mu později řeknu, že jsem ho viděl v šatně, anebo jak ho bude hledat, tak se podívá i do své bundy na ven, teď už stejně zvoní.

(...)

Honzovi pípne zpráva. „Ty blbče, kolika lidem jsi psal?“ A pak se podívá a naštvě se ještě víc. Přiblíží se ke mně. „Já si na tebe počkám. A je mi fuk, že máš berle, jasný?“ Asi je mi to jasný. Nechce mě mlátit ve třídě, protože by pak před lidma vypadal blbě, ale klidně mi namlátí někde venku, kde ho nikdo neuvidí. Klidně. Možná si ho přitom natočím. Jo, jasně, výbornej plán. A pak to dám na jutub. Dokonce se začnu těšit.

Co si myslíš o tom, co udělal Franta spolužákům?

Jak myslíš, že Frantův plán dopadne?

Telefon mám připravený, a když je slyším, jak se blíže, tak se zastavím a zapnu si nahrávání. Trvá mi to všechno tisíc let, když se nemám kde opřít, a ještě musím držet jednu berli, ale povede se mi to zapnout. Jenže to už jsou u mě. Honza mi vytrhne mobil. „Ty vole, tak ty sis to chtěl nahrávat, ty jsi magor, že jo?“ A hodí můj mobil do trávy, tím pádem to nemá cenu, no ale když už jsme tady, tak mě asi nenechají odejít jen tak, ale co se dá dělat. Všichni tři stojí kousek ode mě a tváří se vážně a myslím si, že se snad začnu bát. „Bojíte se, co?“ řeknu naopak já jim, „Nebo na co čekáte? Jenom kecáte, co?“ Na to do mě Honza strčí a já samozřejmě spadnu, to je totiž problém, když se se mnou někdo chce prát. Jasně, mohli by mě třeba kopat nebo mlátit na zemi, ale na to se moc bojím, na to mají malej vztek. Vidím, že je to strašně štvé, a musím se jim smát, tak to jste mi to dali.

A v tom se objeví ta holka, co na mě předtím čuměla, a začne na ně křičet: „Co děláte, nechte ho být!“ A za ní další hrozně tlustá holka a malej kluk. Honza a spol na ně čuměj a pak jenom řeknou: „Vypadněte.“ Já mezitím popadnu svůj telefon a sbírám se ze země, nakonec z toho ještě třeba něco bude. „To teda nevypadneme! A jestli se chcete prát, tak musíte i s náma.“ „Co to má bejt? Proč bysme se prali s váma?“ A ta holka tam stojí a tváří se hrozně bojovně. Přetože ta druhá holka jí řekne: „Milo, já se s nikým prát nebudu a ty taky ne.“ Ten preek vypadá, že se snad rozberečí nebo co. „Vypadněte,“ otočí se ta tlustá na Honzu. „Nebo co?“ zkusí to Honza. „Ty nám něco uděláš, velrybo?“ a ta tlustá holka mu najednou dá facku. „Vypadněte,“ řekne jim potom a oni se jí normálně bojí! A já to mám natočený, skvělý.

„Tys to natáče!“ obrátí se Katka na toho kluka. „Dej mi to.“ Natáhne ruku. „No tak to ani náhodou,“ řekne ten kluk. „Je to ale skvělý, neboj,“ směje se. „Ty jo, dalas mu normálně facku.“ Taky mě to překvapilo, že to Katka udělala, ale mám radost, že se to tím vyřešilo, když tři kluci chtěli mlátit kluka, co má špatný nohy. „Smaž to, dělej!“ křičí Katka a na obličejí má červený fleky, ale ten kluk je úplně v klidu, schová telefon do kapsy, přendá si berli do volný ruky a začne se belhat pryč. „Hele, stůj,“ stoupne si před něj Katka. „Já nechci bejt na žádným videu. A myslím to vážně!“

Překvapilo tě, jak Frantův plán dopadl? Co konkrétně a proč?

*Je podle tebe v pořádku, že si Franta natáčel někoho bez jeho svolení?
Co je vlastně v takové situaci správné? Zkus vyhledat, jestli se smí fotit
a natáčet někdo bez jeho vědomí a svolení a jaké jsou poté následky?*

Příloha č.6

Nacházíme se v části příběhu, kdy hlavní postavy, Mila, Petr, Franta a Katka, utíkají z domu. Hlavním důvodem jejich útěku byl Petrův strach ze školy v přírodě. Petr nechtěl jet na školu v přírodě, kde by se mu spolužáci smáli, protože se bojí. Ostatní členové Klubu divných dětí se rozhodli, že ho v tom nenechají a utečou všichni spolu. Aby byli nenápadní, tak se rozdělili do dvojic a zamířili na místo, na kterém kdysi byla Mila s rodiči. Pro některé však nebyla cesta tak lehká.

Sice nevím, jestli je to správná cesta, ale nevím ani, jestli je nesprávná, a protože to stejně nemůžeme nijak vyřešit než jít, tak jdeme. Po chvíli se objeví domy a za další chvíli cedule s názvem vesnice a my sejdeme z cesty na pole za těmi domy, kde už jsou jenom zahrádky, aby nás vidělo nejmíň lidí. Sice vidím, že Frantovi se po takovém povrchu jde špatně, ale nemůžeme dělat nic jiného. Snažím se soustředit, jestli mi tady něco bude připadat povědomý, ale zatím nepřipadá, a náhle uslyšíme několik zvláštních zvuků, takových prasknutí nebo lupnutí. Zastavíme se. A zase.

Stojíme, jinak je úplně ticho, rozhlížíme se, v dálce projede auto, znovu další lupnutí. „Jdeme to prozkoumat,“ řekne Franta a vydá se tím směrem. Je super, že to řekl, protože já to chci taky vědět. Procházíme za zahrádkářskou kolonií a pořád čas od času zaslechneme ten zvuk, kterej se blíží, takže je jasný, že jdeme správně. A jdeme, protože najednou uvidíme starýho dědu v okně jedný z chatek, jak drží pušku a střílí, a to jsou ty zvuky, akorát to nezni jako střílení.

„Vzduchovka,“ řekne Franta. Ale na koho střílí a proč, to nejdřív nechápeme, ale když chvíli stojíme potichu, tak na strom s jeřabinama přiletí pták a prásk, děda vystřelí, pták odletí, děda si pro sebe něco říká, ale slyšet ho není. Franta něco říká, ale já ho neposlouchám, dívám se na toho dědka, znovu si nabíjí pušku. Jak může střílet na ptáky, proč? Co mají dělat, je to jejich potrava, ať to nedělá. „Ať to nedělá,“ řeknu nahlas a srdce mi tluče. „Pojď pryč,“ řekne Franta potichu, „Nechte toho! Nechte toho, to nesmíte, nechte ty ptáky být!“ A pak vidíme, jak na nás dědek namíří tu pušku, a Franta mě tahá pryč. Dědek nám nadává, ale nevystřelí po nás, a dokonce, když se o kousek dál ohlídneme, tak vidíme, že zmizel a zavřel okno. „Co blběš? Akorát jsi nás prozradila.“ „Tohle přece nemůže!“ „Jo? A k čemu ti to bylo?“

Jak na tebe situace, do které se Mila a Franta dostali, působí?

Díváme se na sebe, proč je na mě tak hnusnej, vím sama, že to bylo k ničemu, co může dítě, ale copak on by to chtěl nechat jen tak? No tak jsem nás prozradila, ale o nás přece nejde, tak to je taky jedno. A zatímco se na sebe koukáme, uslyším šramot, jako kdyby v křoví byl ježek nebo nějaký podobně velký zvíře. „Slyšíš to?“ zašeptá Franta a já kývnou, díváme se do křoví a čekáme, kdy se zvíře ukáže, ale nic se neděje, jenom pořád to šustění. „Podíváme se,“ řekne zbytečně Franta, a tak rozhrneme křoví a v něm je ptáček, myslím, že je to drozd, roztahuje a stahuje křídla a točí se pořád dokola. Je to hroznej pohled, je celý od krve a otvírá zobáček a nevydá ani zvuk a asi má prostřelenej krk, tam má tý krve nejvíc. Bojí se nás, ale nemá sílu utéct, jen se tam tak potácí v křoví, dokud ho nechytím do rukou. Nejdřív se snaží bránit, ale nemůže, cítím jeho malý teplý tělíčko a vím, že umírá, držím ho a on sebou divně škube.

Franta řekne: „Budeš celá od krve,“ ale taky toho ptáčka pohladí. „Musíme něco udělat.“ A Franta se na mě podívá, jako kdybych byla malá, a řekne: „Ale on umře, to přece vidíš.“ Ale já přece vím, že má pravdu a že ho nemůžeme odnést k veterináři ani ho sami zachránit, že ten ptáček umře. „Počkáme tu s ním, než umře.“ A tak si sedneme, já držím ptáčka a on sebou zmítá. A pak je v klidu a já už si myslím, že opravdu umřel, ale najednou se zase pohne, zase se začne cukat, rozpíná křídla a nemůže nic, trápí se a bolí ho to a asi nemůže dýchat, když má v krku díru. Měli bysme ho zabít, napadne mě, aby se dlouho netrápil, přece každý zvíře se má zabít rychle.

„Měli bysme ho zabít,“ řekne Franta, ale já neřeknu nic, protože každý zvíře se má zabít rychle. „Měli bysme ho zabít,“ řekne Franta, ale já neřeknu nic, protože kdo z nás by to udělal. A pták se najednou přece jenom jakoby vzpamatuje a spadne mi z klína a snaží se dostat pryč, pořád dělá to s těmi křídly, bojí se nás, uvědomím si, umírá a ještě se bojí nás.

(...)

A Franta řekne: „Já nevím, jak jinak než ho prostě vzít kamenem nebo klackem, jednu ránu.“ Třese se mu hlas a já mu nemůžu nijak pomoci, a tak se rozhlídnu, čím zabijeme toho ptáka, kterej dál bojuje, nic nevidím, ale Franta má berle, otočím se k němu, ale Franta zase ví, na co myslím, vrtí hlavou, ne to ne. A tak hledám kámen a nejvíc na světě si přeju, aby ten pták umřel, aby umřel sám, než kámen najdeme, ale on neumře, stojíme nad ním a Franta drží kámen, dost velkéj, aby ho zabil jednou ranou. Chci říct, ať už to udělá, už chci, aby to skončilo, a Franta se nadechne a udělá krok k tomu ptákoví a já zavřu oči, jenže se nic nestane, čekám nějaký hroznej zvuk, ale Franta neudělá nic, kámen zlehka hodí do trávy, přendá si berli a řekne: „Umře za chvíli, to je jasný.“ Podívám se na něj a on ještě dodá: „Promiň.“ A vrtí hlavou.

A tak jdeme pryč, po pár krocích se otočím, chci vidět, že ten pták už jen tak bude ležet a v klidu umírat nebo že už bude mrtvej, ale on se pořád zmítá. Udělám tři kroky zpátky a vezmu ten kámen a napřáhnu se, mířím na hlavu, ale netrefím se napoprvé, až napodruhé, ozve se přesně takovej zvuk, jaký jsem čekala, teď už musí být mrtvej, není to velký pták a já to udělala silou, byl už skoro mrtvej, už musí být doopravdy, ale odvahu na to, abych se podívala, nemám.

(...)

Chci se rozběhnout na druhou stranu a nejtít k němu, ale nemůžu se ani pohnout a on dojde ke mně a berli si z jedny ruky přendá do druhé, ještě přiskočí až ke mně a obejmě mně, není mi to příjemný, nechci, aby tu byl, ale když se mu chci vytrhnout, tak se nenechá. Trochu se s ním peru, ale nechci, aby spadnul, tak se nechám, drží mě a já se rozbřečím, a on mě dál drží a řekne: „Jsi skvělá, Milo, jsi fakt nejlepší na světě.“

Jak bys odpověděl/a na otázku, kterou Franta Mile položil?

Do jednoho sloupce si zapiš úryvek, který tě při čtení zaujme a do druhého svůj komentář k tomuto úryvku.

Příloha č.7

Co vidíš na obrázku? Jaké pocity v tobě obrázek vyvolává? Co je to podle tebe za místo?

Přečti si, jak záhadné místo na obrázku vnímají hlavní postavy z knihy. Během čtení si zapiš úryvky, které se shodovaly s tvým názorem na místo.

FRANTA

Když se objeví první barák, ještě mi to připadá v pohodě, ale pak se ukáže celej ten tábor, tři velký domy a asi dvacet do půlkruhu a uprostřed stožár. Na něm doopravdy vlaje takovej potrhanej hadr, asi zbytek nějaký vlajky, některý okna jsou vymlácený, v oknech trochu pvlávají ve větru záclony a před jedním z těch domů je vytahanej nábytek, židle na hromadě a pár stolů.

Podívám se na Milu, jestli to myslí vážně, že tady teď budeme. Povídala sice opuštěnej tábor, ale říkala, že je to tady krásný... No, je to tady různý, ale rozhodně ne krásný, dokonce bych klidně řekl, že je to tady hnusný.

KATKA

“Ne, nezlob se,” řeknu Mile, když vidím, že se urazila. “Je to tady hnusný, no, asi jsem čekala něco jiného, ale to nevdá,” řeknu, ale spíš si myslím, že jsem měla zůstat doma a číst si. Napadá mě, co tady budu dělat, proč jsem tohle udělala, třeba bysme ještě mohli odjet domů, třeba pojede nějaký večerní autobus, Petr by určitě jel.

MILA

Že by mi bylo smutno po domovč, to mě teda ani nenapadlo a nechápu, proč se jim tu nelíbí, když je to tady krásný. Zatímco připravujou ten oheň, tak já sice nasbírám taky trochu dřeva, ale oni pořád mluví a taky mluví na mě, o jídle a o jiných blbostech, ale já se s nikým bavit nechci, tak jim řeknu, že jdu radši prozkoumat tábor. Konečně můžu i do těch velkých baráků, kam mě rodiče v létě vůbec nepustili dovnitř, a pod nohama mi křupe rozbitý sklo.

Překvapil tě něčí pohled na místo z obrázku? Čí? Co konkrétně? A proč?

Zažil/a jsi situaci, kdy jste s kamarádem, nebo kýmkoliv jiným měli odlišný názor na nějakou věc? Situaci nám popiš. Jak jste ji nakonec vyřešili?

V jednu chvíli Franta normálně sbírá dřevo a v druhý chvíli tam není. Nejdřív se pořádně rozhlídnou a taky pořádně poslouchám, ale neslyším nic. Už v tu chvíli se mi dělá špatně. Pak mi dojde, že se mi prostě schoval, to je jasné, kde by jinde byl, a tak zavolám, že je to vtipný a ať vyleze. Ale sám ve svém hlase slyším, jak se bojím, jak si myslím, že zmizel, něco ho sebralo, něco ho odvěklo a teď to odvěče i mě. Nech toho, Petře, říkám sám sobě, tohle není žádný film, nesebral ho duch lesa ani žádný démon, hlavou mi bleskne můj černý vír, nech toho, nech toho, sbírej dřevo.

Najednou uslyším úplně z jiného směru, jak praskne větvička, a uvidím jeho tvář mezi stromy, první vteřinu mi připadá jako cizí člověk, leknu se naopak já jeho, někdo mě tu sleduje, ale to trvá jenom okamžik, je to Franta a směje se na mě, úplně se šklebí a natáčí mě na mobil. Cítím, jak se mi chce brečet, ta úleva, že nezmizel, a zároveň ten vztek, proč mi tohle udělal, nečekám ani, až ke mně dojde, rozběhnu se k němu, nejdřív mu vyškrubnu telefon a zahodím ho a pak do něj vrazím vši silou, až spadne na záda.

„Co děláš, to byla jenom sranda,“ stačí říct, než se na něj vrhnu a začnu ho mlátit. Možná pro tebe to byla sranda, pomyslí si a slyším se, jak křičím: „Proč si takovej!“ „Proč si takovej?!“ křičím pořád dokola a mlátím ho a on se brání, pereme se, až mi jednu ránu dá větší a to mě probere, bolí mě to, přestanu a vstanu. „Hele, já to tak nemyslel. Byla to fakt sranda.“ Teče mu krev z pusy, ani jsem nevěděl, že se umím takhle prát, ale v očích mu vidím, že to tak opravdu nemyslel, že to pro něj opravdu byla jenom sranda. „Nechtěl jsem tě vyděsit,“ řekne. „Jo, a cos teda chtěl?“ řeknu, protože to nechápu. Co jiného by mohl chtít, než abych se bál, beztak se bojím všeho, takže pobavit chtěl leda tak sám sebe, takže i když mu v očích vidím, že to neudělal schválně, stejně to udělal. A ještě mě při tom natáčel. „Chtěl jsem, aby byla sranda.“ „Možná tak pro tebe.“ „Hele, já bych se ti hned ukázal, po chvílce.“

Ušklíbne se. „No, možná jsem tě chtěl naštvat. Ale jenom ze srandy.“

Jak se podle tebe zachoval Franta? Reagoval Petr nevhodně?

Jak se asi Petr musel cítit? Cítil ses někdy podobně?

Jaké místo, nebo situace se ti vybaví po přečtení tohoto úryvku?

Příloha č.8

Členové Klubu divných dětí se ukládají ke spánku v jedné z chatek na opuštěném táboře, na který se rozhodli utéct.

Ale najednou uslyším za dveřma divnej zvuk. Nejdřív si myslím, že jsem se možná přeslechl nebo že tam fouká vítr a šustí větve nebo tak něco, ale pak to uslyším znovu.

Začne mi bušit srdce. Někdo tam je. „Slyšeli jste to?“ zašeptám. „Co?“ „Někdo je za dveřma.“

Znovu ten zvuk, takový zvláštní zašustění. „Tohle!“ „Nějaký zvíře. Asi ježek,“ řekne Katka, ale v hlase žádnou jistotu nemá a já vím, že to není ježek. „Ježek ale takovýhle zvuky nedělá,“ řekne Míla, „ten funí a taky hodně mlaská.“ Franta vstane a rozsvítí baterku. Teda všichni vstaneme. „Tak nějaký jiný zvíře.“ „Liška.“ „Se vzteklinou.“ Vzpomenu si na dědu, co jednou mně a Tomovi říkal o vzteklině, že jestli potkáme nakažený zvíře, tak že takový zvíře se nás nebude bát, místo toho k nám akorát bude chtít a pak nás kousne. A my pak budeme muset do nemocnice, tam nám budou píchat injekce do břicha a to prej hodně bolí. A na chvíli se mi udělá jinak blbě, než jak je mi ze strachu.

Co myslíš, že to je za zvuk? Kdo, nebo co to je?

Co myslíš, že Petr udělá?

Další divný zašustění, už úplně za dveřma. Něco je za dveřma, někdo je kousek od nás a teď to divně zavrčí, rozhodně ne jako liška. Nebo spíš zachrčí. „To není zvíře,“ zašeptá Míla, ale to přece všichni víme. „Co budeme dělat?“ zašeptá Katka. Díváme se na sebe, máme sice pode dveřma židli, ale já vím, že nemůžeme dělat nic. Něco o nás ví a teď se to dostane dovnitř, židle nežidle, přesně jak jsem si to představoval, možná se to protáhne škvírou pode dveřma, možná to ty dveře rozbije, mohli bysme vylézt oknem a utíkat, ale k čemu utíkat do lesa a do tmy.

Znovu další zachrčení, zavřu oči, tak ať už je to tady, tohle je ještě horší, někdo mě chytne za ruku i za druhou. A v tom to začne mlátit do dveří a pořád chrčí, a my tam stojíme a držíme se za ruce. Otevřu oči a vidím, že se všichni bojíme, Katka skoro brečí a Franta je úplně bílej, a dokonce i Míla je myslím jasný, že je to horší než jakýkoliv zvíře. Najednou to začne dělat jinej zvuk, jako kdyby to chtělo zařvat, ale nemohlo, už to nevydržím, už prostě nemůžu vydržet ani vteřinu toho strachu, utéct nemůžu, a co teda můžu jinýho, vyškubnu se Katce a seberu Frantovi mobil, na kterým pořád svítí baterka, až se Franta zapotácí.

„Počkej, co děláš?“ řekne a já odpovím, že potřebuju baterku, a vrhnu se ke dveřím.

Co bys v takové situaci udělal/a ty?

Někdo na mě křičí, ať to nedělám, ale já už se zastavit nemůžu, židli odstrčím, jsem připravený na Voldemorta i na roztekly oči, jsem připravený na obří medúzy a na všechno, co si umím představit, otevřu dveře a posvítím ven a přede mnou stojí chlap, kterej mhouří oči před baterkou toho mobilu a pořád chrčí, má na sobě hrozný hadry a v ruce drží láhev. „Tady je to moje,“ podaří se mu konečně zachrčct. „Tady je to moje, tady je to moje!“ už skoro křičí, a když se napřáhne směrem ke mně, tak už opravdu nevím, co mám dělat, jsem šílenej tím strachem, přestože sám vidím, že je to jen normální člověk. Je to jen člověk, ale co když ne, co když jenom tak vypadá a chce mě odvléct do lesa, co když mi vytrhne srdce? A já vůbec na nic nemyslím, jenom do něj vši silou oběma rukama strčím a on se zapotáčí a spadne dozadu z těch třech schodů a zůstane tam ležet.

„Ty jsi hustej,“ řekne Franta, „a já to ani nenatočil.“ Taky se začne smát, i Míla se usmívá, jediná Katka se neusmívá a dívá se na mě divně. Znovu vrátíme židli pod kliku, Franta o tom pořád mluví, jak to bylo hustý, že jsem se nebál.

Co myslíš, že se bude dít dál?

Zkus tuto situaci přepsat z pohledu jiné hlavní postavy. Jak se na tuhle situaci mohli dívat ostatní?

Otevřu opatrně, čekám, že tam bude pořád spát ten chlap, ale neleží tam. Sedí u našeho ohniště na naší lavičce, a jak otevřu, podívá se na mě. Chvilí na sebe koukáme. Pak na mě asi mávne rukou. Couvnu zase zpátky. „Co je?“ ptá se Katka, která už taky vstala. „Ten pán sedí u ohniště,“ šeptám. „A jak vypadá?“ Krčím rameny: „Normálně.“ „Tak tam půjdeme všichni.“ Najednou zachrčí, není mu rozumět, odkašle si. Teprve napodruhé řekne už srozumitelně: „Nebojte se.“

„Já jsem vás včera vyděsil, že jo? Já jsem tady asi dělal bordel, co?“ šeptá sípavě. „To jsem nechtěl. Nebojte.“ „Ne, ne, to je dobrý,“ řekne rychle Franta. „Vy tady bydlíte?“ ptá se Franta. Kývne hlavou a ukazuje na jednu z chatek. Včera jsme ale koukali do všech a nikoho jsme tady neviděli, a to mu taky řeknu. Mávne rukou do lesů a krčí rameny, asi to znamená, že byl v lese. „Nechte si to jídlo,“ říká Katka. „Klidně si ho nechte na později. A tady mám ještě nějaký tyčinek.“ A vytáhne z batohu spoustu tyčinek. „Ste hodný,“ zasípá. „Když se člověk pořádně nají, tak mu pak není v noci zima.“ A pak mávne rukou: „No co, hlavně že žijeme, co, děti?“

„Máte spacák?“ zeptá se Petr. Zavrtí hlavou. „Já vám dám svůj.“ Podám ho chlapíkovi. Úplně se s ním mazlí a mně se to líbí, že má někdo radost z takový věci, jako je spacák. „No teda,“ zasípá on. „Fakt mi ho dáš?“ Kývu, že jo. „Děti, vy jste nejlepší návštěva, co jsem tu kdy měl.“

Kdo je podle tebe tento muž? Svě odpovědi podlož důkazy z textu.

Jak myslíš, že se postavy z příběhu zachovaly ve chvíli, kdy jim hrozilo nebezpečí a na konci, kdy si povídají s mužem u ohniště?

Zažil/a jsi někdy podobnou situaci? Jak ses v ní zachoval/a? Pomohl/a jsi někdy někomu?

Příloha č. 9: Ukázka vybraných vypracovaných pracovních listů

Pracovní list č. 1

Mila

Jsem divná, já to vím. Víím to už dlouho, takže jsem si už zvykla, že se na mě lidi dívají. Zvykla je možná nepřesný, protože mně to bylo vždycky jedno, jen jsem viděla, že lidi si myslí, že divná jsem. Jednou, když jsem ještě chodila do školky, jsem měla zmrzlinu a seděla jsem na lavičce a čekala na mamku, která asi nakupovala nebo nevím, ale v tu chvíli jsem uviděla, jak po střechě toho obchodu chodí straka, a přestože tam byli nějaký lidi, tak jsem slyšela, jak ta straka klope drápkama na tom plechu, a jenom jsem ji pozorovala a ona ťapala kousek jedním směrem a zase zpátky.

A najednou mi nějaká paní říká: „Holčičko, jsi v pořádku?“
A já jsem odtrhla oči od té straky a podívala jsem se na tu paní a ona ukazovala na moji ruku, v který jsem pořád držela tu zmrzlinu, ale ta zmrzlina byla už úplně roztekla a hodně mi ji steklo na ruku a taky na šaty nebo oblečení a taky na zem. Takže jsem tu straku asi pozorovala dýl, než jsem si myslela.

Bojí se od reality. Dokáže se soustředit třeba dlouho

Petr

Večer jsem vlastně rád, že Lucku máme, protože se mnou spí v pokoji, a dokud neusne, tak je mi k ničemu. Ale Lucka někdy usnout nemůže a volá mamku a ta sem musí přijít, anebo se Lucka v posteli pořád mele a to mě uklidňuje, tím usnu spíš já. Ale i když ona usne dřív, tak poslouchám, jak oddechuje, dalí mi jí do pokojíku kvůli tomuhle, kvůli tomu, že se bojím, proto mám pokojík s mladší sěgrou a brácha je klidně v pokoji sám. A je pravda, že jsem rád, že tam nejsem sám, že slyším jejich dech.

Ale taky to často nestačí, ani její dech nedokáže zastavit můj mozek, snažím se nemyslet na nic, ale tím víc na něco myslím, tím spíš nemůžu spát a jediný, co chci, je mamka, jako kdybych byl malej. A i když mám rozsvícenou lampičku, tak to nepomůže úplně, lampička svítí málo, spusta míst v pokojíku jsou černé díry. Rozsvítit si úplně zas nemůžu, když Lucka spí.

[...]

Táta obvykle vrtí hlavou a říká něco jako: „Takovej velkej khuk a bojí se tmy, neblázní a pojď spát k sobě, podívej se na Toma, jak spí, a to je ve svém pokoji úplně sám, a je mladší“ nebo „Pěto, strašidla nejsou, prosím tebe, jsou to herci v těch filmech“.

Bojí se knihy
je divná to je, ale bratři spí s ní ale on nemůže
je to psychopát

Katka

Mám ráda takový zrcadla, ve kterých si vidím jenom obličej, protože obličej mám docela hezkej, což je zvláštní, že není tlustej, když jinak tlustá jsem. Ale třeba doma v koupelně máme velký zrcadlo, kde jsem vidět až do pasu a to je děsný. Snažím se nedívat, ale stejně se vždycky kouknu a hned mám hroznej pocit. Jsem tlustá, a přitom ráno, když se jdu umejt, už mám strašnej hlad, takže se teď půjdu nasnídat a budu zase tlustší.

[...]

Máma se ptá, co dneska děláme, tak bratr říká, že jde normálně na basket, já mám dneska tenis, nesnáším to a nejde mi to, je to ztráta času, ale máma si myslí, že musíme každěj dělat nějakej sport. Ona chodí navečer běhat, chtěla, abych chodila s ní, ale to teda nikdy.

[...]

Chtěla bych chodit na akvabely, protože mám ráda potápění, ve vodě mi nikdy není zima, jasně že proto, že jsem tlustá, to je pak snadný. Ale prostě ve vodě vydržím ze všech nejdýl, i v létě, když jsme se koupali v ledovým jezírku na horách, tak pro mě to bylo v pohodě. No ale je jasný, že na akvabely chodit nemůžu, protože to není pro tlustý, takže většinou mlčím, chtěla bych nechodit na žádnej sport, chtěla bych přijít ze školy a v klidu si číst.

Mila by chodit běhat
Nemá ráda svojí tělo

Franta

Když jsem napsal tu výbornou slohovku o tom, jak jsme měli strašnou nehodu v autě, všude plno krve a tak, kdy umřela máma, Michal i brácha a já zůstal ochrnutý na nohy, tak to bylo hrozně vtipný. Holky za mnou chodily a všichni se ke mně chovali hrozně pěkně, tolik pokémoních karet jsem nedostal za celý život. Ale trvalo to asi jenom dva dny, než si mě zavolala úča před třídu a ptala se mě, jestli Michal, chterej chodí do druhý bé, je můj bratr a proč píšu takový věci že by ráda viděla rodiče. A ostatním řekla, že mám tuhle věc od narození, celá moje rodina žije a že ta slohovka měl bejt zážitek z prázdnin, ale samozřejmě ne vymyšlený, a že teda dává za čtyři.

Pak musela máma opravdu do školy, táta samozřejmě ne, on bydlí až v Ústí, tak přece by sem nejel kvůli takový blbosti. A potom za mnou lidi chodili, co to jako má bejt, ale já jsme je poslal do háje. V mý minulý třídě byl Zdeněk, už asi přesně nevím, proč ho šikanovali, možná chodil divně oblečený nebo neměl nikdy na nic peníze anebo neměl mobil. Ale ono to možná není téměř žádná věc, ono je to spíš něčím uvnitř, protože třeba Miki je taky mimo a nikdo ho nešikanoje, je to možná tím, že lidi si najdou někoho slabýho. A to byl Zdeněk a tady v tý nové třídě to rozhodně nehodlám bejt já, takže jsem jim řekl, že ty karty jim nevrátím, ale že jim klidně pomůžu v matematický písemce, protože matika mi fakt jde a nemusím se na ni vůbec učit. Naše učitelka je šílená, dává nám písemku, i když malou, třeba každou hodinu, nebo skoro každou, říká tomu rychlej testík, prostě třeba jenom jeden příklad nebo dva. A normálně ty známky započítává jako z velkých písemek. Jak říkám, mně je to ale jedno.

[...]

Takže jdu normálně do školy. Ale hned jak přijdu do třídy, tak tam všichni koukaj na mobily, nějaký video na jutub, a já si všimnu, že Honzův telefon leží na jeho lavici, a tak ho vezmu. Jasně že jeho odemkací kód znám, sedí šikmo přede mnou, viděl jsem ho odemkat mobil milionkrát v životě, schovám ho do kapsy a odejdu na záchod. Tam napíšu pár holkám, který má v kontaktech, jak se mi líbí a jak s nima chci chodit, a jedný fakt ošklivý, že s ní chodit nebudu. Nemám moc času, a tak mu dám telefon do kapsy budny v šatně, vrátím se do třídy a dělám, že jsem zrovna přišel. Honza shání mobil, já mu později řeknu, že jsem ho viděl v šatně, anebo jak ho bude hledat, tak se podívá i do svý bundy na ven, teď už stejně zvoní.

[...]

Honzovi pípně zpráva.
„Ty blbče, kolika lidem jsi psal?“ A pak se podívá a naštvě se ještě víc. Přiblíží se ke mně.
„Já si na tebe počkám. A je mi fuk, že máš berle, jasný?“
Asi je mi to jasný. Nechce mě mlátit ve třídě, protože by pak před lidma vypadal blbě, ale klidně mi namlátí někde venku, kde ho nikdo neuvidí. Klidně. Možná si ho přitom natočím. Jo, jasně, výbornej plán. A pak to dám na jutub. Dokonce se začnu těšit.

Napište, co mají postavy z příběhu něco podobného.

Mají svoje roláčkovské.....

Jaký má Franta nějaký problém? O co se nejspíš snaží svým chováním?

chce být jiný než ostatní, mít povoznost.....

Kdybys měl/a takového spolužáka, jakým způsobem by ses k němu choval/a? Se svým sousedem napiš aspoň 3 návrhy toho, jak Frantovi pomoci s jeho problémem.

Pomoc mu
Vysvětlit mu že hukový nemá být.....

Mila

Jsem divná, já to vím. Vím to už dlouho, takže jsem si už zvykla, že se na mě lidi dívají. Zvykla je možná nepřesný, protože mně to bylo vždycky jedno, jen jsem viděla, že lidi si myslí, že divná jsem. Jednou, když jsem ještě chodila do školky, jsem měla zmrzlinu a seděla jsem na lavičce a čekala na mamku, která asi nakupovala nebo nevím, ale v tu chvíli jsem uviděla, jak po sítěse toho obchodu chodí straka, a přestože tam byli nějaký lidi, tak jsem slyšela, jak ta straka klapě drápkama na tom plechu, a jenom jsem ji pozorovala a ona ťapala kousek jedním směrem a zase zpátky.
A najednou mi nějaká paní říká: „Holčičko, jsi v pořádku?“
A já jsem odtrhla oči od té straky a podívala jsem se na tu paní a ona ukazovala na moji ruku, v který jsem pořád držela tu zmrzlinu, ale ta zmrzlina byla už úplně rozteklá a hodně mi ji steklo na ruku a taky na šaty nebo oblečení a taky na zem. Takže jsem tu straku asi pozorovala dýl, než jsem si myslela.

Mila je zamyšlená, má rada zvířata a nemá pojem o čase.

Petr

Večer jsem vlastně rád, že Lucka máme, protože se mnou spí v pokoji, a dokud neusne, tak je mi k ničemu. Ale Lucka někdy usnout nemůže a volá mamku a ta sem musí přijít, anebo se Lucka v posteli pořád mele a to mě uklidňuje, tím usnu spíš já. Ale i když ona usne dřív, tak poslouchám, jak oddechuje, dali mi ji do pokojíku kvůli tomuhle, kvůli tomu, že se bojím, proto mám pokojík s mladší ségrou a brácha je klidně v pokoji sám. A je pravda, že jsem rád, že tam nejsem sám, že slyším jejich dech.
Ale taky to často nestačí, ani její dech nedokáže zastavit můj mozek, snažím se nemyslet na nic, ale tím víc na něco myslím, tím spíš nemůžu spát a jediný, co chci, je mamka, jako kdybych byl malej. A i když mám rozsvícenou lampičku, tak to nepomůže úplně, lampička svítí málo, spusta míst v pokojíku jsou černé díry. Rozsvítit si úplně zas nemůžu, když Lucka spí.

[...]

Táta obvykle vrtí hlavou a říká něco jako: „Takovej velkej kluk a bojí se tmy, neblázní a pojd' spát k sobě, podívej se na Toma, jak spí, a to je ve svém pokoji úplně sám, a je mladší“ nebo „Pěťo, strašidla nejsou, prosím tebe, jsou to herci v těch filmech“.

Petr se bojí tmy, je vystrašený. Všichni si myslí že se chová jako malý kluk (soudí ho).

Katka

Mám ráda takový zrcadla, ve kterých si vidím jenom obličej, protože obličej mám docela hezkej, což je zvláštní, že není tlustej, když jinak tlustá jsem. Ale třeba doma v koupelně máme velký zrcadlo, kde jsem vidět až do pasu a to je děsný. Snažím se nedívat, ale stejně se vždycky kouknu a hned mám hrozný pocit. Jsem tlustá, a přitom ráno, když se jdu umejt, už mám strašnej hlad, takže se teď půjdu nasnídat a budu zase tlustší.

[...]

Máma se ptá, co dneska děláme, tak bratr říká, že jde normálně na basket, já mám dneska tenis, nesnáším to a nejde mi to, je to ztráta času, ale máma si myslí, že musíme každéj dělat nějaký sport. Ona chodí navečer běhat, chtěla, abych chodila s ní, ale to teda nikdy.

[...]

Chtěla bych chodit na akvabely, protože mám ráda potápění, ve vodě mi nikdy není zima, jasně že proto, že jsem tlustá, to je pak snadný. Ale prostě ve vodě vydržím ze všech nejdýl, i v létě, když jsme se koupali v ledovým jezírku na horách, tak pro mě to bylo v pohodě. No ale je jasný, že na akvabely chodit nemůžu, protože to není pro tlustý, takže většinou mlčím, chtěla bych nechodit na žádný sport, chtěla bych přijít ze školy a v klidu si číst.

Katka si myslí že je hnusná. Chce jen obličej a tlustá a pomalu se stím srovnává. Nebaví ji sporty (kromě akvabel).

Franta

Když jsem napsal tu výbornou slohovku o tom, jak jsme měli strašnou nehodu v autě, všude plno krve a tak, kdy umřela máma, Michal i brácha a já zůstal ochrnutý na nohy, tak to bylo hrozně vtipný. Holky za mnou chodily a všichni se ke mně chovali hrozně pěkně, tolik pokémoních karet jsem nedostal za celý život. Ale trvalo to asi jenom dva dny, než si mě zavolala uča před třídu a ptala se mě, jestli Michal, kterej chodí do druhý bé, je můj bratr a proč píšu takový věci že by ráda viděla rodiče. A ostatním řekla, že mám tuhle věc od narození, celá moje rodina žije a že ta slohovka měl bejt zážitek z prázdnin, ale samozřejmě ne vymyšlenej, a že teda dává za čtyři.

Pak musela máma opravdu do školy, táta samozřejmě ne, on bydlí až v Ústí, tak přece by sem nejel kvůli takový blbosti. A potom za mnou lidi chodili, co to jako má bejt, ale já jsme je poslal do háje. V mý minulý třídě byl Zdeněk, už asi přesně nevím, proč ho šikanovali, možná chodil divně oblečenej nebo neměl nikdy na nic peníze anebo neměl mobil. Ale ono to možná není téměř vnějšma věcma, ono je to spíš něčím uvnitř, protože třeba Miki je taky mimo a nikdo ho nešikaneje, je to možná tím, že lidi si najdou někoho slabýho. A to byl Zdeněk a tady v tý nový třídě to rozhodně nehodlám bejt já, takže jsem jim řekl, že ty karty jim nevrátím, ale že jim klidně pomůžu v matematický písemce, protože matika mi fakt jde a nemusím se na ni vůbec učit. Naše učitelka je šílená, dává nám písemku, i když malou, třeba každou hodinu, nebo skoro každou, říká tomu rychlejš testík, prostě třeba jenom jeden příklad nebo dva. A normálně ty známky započítává jako z velkých písemek. Jak říkám, mně je to ale jedno.

[...]

Takže jdu normálně do školy. Ale hned jak přijdu do třídy, tak tam všichni koukají na mobily, nějaký video na jutub, a já si všimnu, že Honzův telefon leží na jeho lavici, a tak ho vezmu. Jasně že jeho odemkací kód znám, sedí šikmo přede mnou, viděl jsem ho odemkat mobil milionkrát v životě, schovám ho do kapsy a odejdu na záchod. Tam napíšu pár holkám, který má v kontaktech, jak se mi líbí a jak s nima chci chodit, a jedný fakt ošklivý, že s ní chodit nebudu. Nemám moc času, a tak mu dám telefon do kapsy budny v šatně, vrátím se do třídy a dělám, že jsem zrovna přišel. Honza shání mobil, já mu později řeknu, že jsem ho viděl v šatně, anebo jak ho bude hledat, tak se podívá i do svý bundy na ven, teď už stejně zvoní.

[...]

Honzovi píše zpráva.

„Ty blbče, kolika lidem jsi psal?“ A pak se podívá a naštvě se ještě víc. Přiblíží se ke mně.

„Já si na tebe počkám. A je mi fuk, že máš berle, jasný?“

Asi je mi to jasný. Nechce mě mlátit ve třídě, protože by pak před lidma vypadal blbě, ale klidně mi namlátí někde venku, kde ho nikdo nevidí. Klidně. Možná si ho přitom natočím. Jo, jasně, výbornej plán. A pak to dám na jutub. Dokonce se začnu těšit.

Napište, co mají postavy z příběhu něco podobného.

Všichni mají problémy, které jim komplikují život.

Jaký má Franta nějaký problém? O co se nejspíš snaží svým chováním?

Chce být středem pozornosti, chce aby ho všichni měli rádi.

Kdybys měl/a takového spolužáka, jakým způsobem by ses k němu choval/a? Se svým sousedem napiš aspoň 3 návrhy toho, jak Frantovi pomoci s jeho problémem.

Ignorovala bych ho
1. chovala bych se k němu normálně
2. řekla bych mu ať to nedělá
3. řekla bych mu ať se přizná

Mila

Jsem divná, já to vím. Vím to už dlouho, takže jsem si už zvykla, že se na mě lidi dívají. Zvykla je možná nepřesný, protože mně to bylo vždycky jedno, jen jsem viděla, že lidi si myslí, že divná jsem. Jednou, když jsem ještě chodila do školky, jsem měla zmrzlinu a seděla jsem na lavičce a čekala na mamku, která asi nakupovala nebo neví, ale v tu chvíli jsem uviděla, jak po střeše toho obchodu chodí straka, a přestože tam byli nějaký lidi, tak jsem slyšela, jak ta straka klope drápkama na tom plechu, a jenom jsem ji pozorovala a ona ůapala kousek jedním směrem a zase zpátky.

A najednou mi nějaká paní říká: „Holčičko, jsi v pořádku?“
A já jsem odtrhla oči od té straky a podívala jsem se na tu paní a ona ukazovala na moji ruku, v který jsem pořád držela tu zmrzlinu, ale ta zmrzlina byla už úplně rozteklá a hodně mi ji steklo na ruku a taky na šaty nebo oblečení a taky na zem. Takže jsem tu straku asi pozorovala dýl, než jsem si myslela.

Mila... je... to... mystifikace... v... z... v... a... nemí... p... e... d... se

Petr

Večer jsem vlastně rád, že Lucku máme, protože se mnou spí v pokoji, a dokud neusne, tak je mi k ničemu. Ale Lucka někdy usnout nemůže a volá mamku a ta sem musí přijít, anebo se Lucka v posteli pořád mele a to mě uklidňuje, tím usnu spíš já. Ale i když ona usne dřív, tak poslouchám, jak oddechuje, dali mi ji do pokojíku kvůli tomuhle, kvůli tomu, že se bojím, proto mám pokojík s mladší ségrou a brácha je klidně v pokoji sám. A je pravda, že jsem rád, že tam nejsem sám, že slyším jejich dech.

Ale taky to často nestačí, ani její dech nedokáže zastavit můj mozek, snažím se nemyslet na nic, ale tím víc na něco myslím, tím spíš nemůžu spát a jediný, co chci, je mamka, jako kdybych byl malej. A i když mám rozsvícenou lampičku, tak to nepomůže úplně, lampička svítí málo, spusta míst v pokojíku jsou černé díry. Rozsvítit si úplně zas nemůžu, když Lucka spí.

[...]

Táta obvykle vrtí hlavou a říká něco jako: „Takovej velkej kluk a bojí se tmy, neblázní a pořád spát k sobě, podívej se na Toma, jak spí, a to je ve svém pokoji úplně sám, a je mladší“ nebo „Pěťo, strašidla nejsou, prosím tebe, jsou to herci v těch filmech“.

Petr má strach z tmy a podle všech se chová jako malý kluk (oudí ho)

Katka

Mám ráda takový zrcadla, ve kterých si vidím jenom obličej, protože obličej mám docela hezkej, což je zvláštní, že není tlustej, když jinak tlustá jsem. Ale třeba doma v koupelně máme velký zrcadlo, kde jsem vidět až do pasu a to je děsný. Snažím se nedívat, ale stejně se vždycky kouknu a hned mám broznej pocit. Jsem tlustá, a přitom ráno, když se jdu umejt, už mám strašnej hlad, takže se teď půjdu nasnídat a budu zase tlustší.

[...]

Máma se ptá, co dneska děláme, tak bratr říká, že jde normálně na basket, já mám dneska tenis, nesnáším to a nejde mi to, je to ztráta času, ale máma si myslí, že musíme každéj dělat nějakéj sport. Ona chodí navečer běhat, chtěla, abych chodila s ní, ale to teda nikdy.

[...]

Chtěla bych chodit na akvabely, protože mám ráda potápění, ve vodě mi nikdy není zima, jasně že proto, že jsem tlustá, to je pak snadný. Ale prostě ve vodě vydržím ze všech nejdýl, i v létě, když jsme se koupali v ledovým jezírku na horách, tak pro mě to bylo v pohodě. No ale je jasný, že na akvabely chodit nemůžu, protože to není pro tlustý, takže většinou mlčím, chtěla bych nechodit na žádněj sport, chtěla bych přijít ze školy a v klidu si číst.

Katka... jí... myslí... že... je... tlustá... a... h... N... a... se... je...
...ně... h... Je... matka... se... s... s... se...
...le... se... d... a...